

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

ЛЬВІВ - 2024

УДК 37.041:811
ББК 81.2р.
А 43

*Рекомендовано Вченою радою факультету № 2 ІПФПНП ЛьвДУВС
(протокол № 3 від 13.11.2024)*

Рецензенти:

Кульчицька М.О., доцент кафедри українознавства та міжкультурної комунікації Львівського державного університету безпеки життєдіяльності кандидат філологічних наук, доцент

Андрусишин Р.М., заступник декана факультету №2 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук

А 43 Актуальні проблеми навчання іноземних мов для спеціальних цілей: Збірник наукових статей / Укладач: Л.І. Кузьо. Львів: ЛьвДУВС, 2024. 139 с.

У збірнику статей висвітлено методичні та педагогічні аспекти викладання мов, спрямовані на розвиток мовної культури як важливого елементу забезпечення лінгвістичної безпеки держави. Обговорено підходи до формування ініомовної компетентності правоохоронців України з урахуванням сучасних викликів та потреб, а також міжкультурної ініомовної компетентності, яка набуває особливого значення в освітньому процесі. Значна увага приділена організації самостійної роботи студентів, впровадженню інноваційних методів та форм навчання мов. Досліджено можливості онлайн-навчання як альтернативної форми до традиційних підходів, зокрема його переваги та виклики. Окремі статті присвячено актуальним викликам і перспективам сучасного навчання мов у багатокультурному середовищі, що підкреслює важливість розуміння культурного розмаїття у процесі вивчення та використання мов.

**УДК 37.041:811
ББК 81.2р.**

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ЗВО В ПЕРІОД ВІЙНИ

Анотація. У статті розглядаються особливості методики викладання іноземної мови студентів вищих навчальних закладів немовних спеціальностей. Проаналізовано проблеми навчання іноземної мови в період війни, що потребує адаптації як з боку викладачів, так і студентів. Однією з ключових проблем є емоційна нестабільність студентів, спричинена постійними стресами та непередбачуваними ситуаціями. Усе це не може не впливати на здатність здобувачів вищої освіти зосередитися і засвоїти матеріал. Тому так важливо інтегрувати методи емоційної підтримки в навчальний процес, намагатися створити, наскільки це можливо, безпечне середовище, в якому студенти можуть відкрито говорити про свої почуття, використовуючи мову як інструмент для вираження емоцій. У статті запропоновано використання таких форм навчання, як віддалені платформи та асинхронне навчання, щоб студенти мали змогу самостійно регулювати свій темп навчання, адаптуючи його до своїх обставин.

Ключові слова: методика викладання іноземної мови, навчальний процес, іноземна мова як інструмент вираження емоцій, очне навчання, дистанційне або змішане навчання.

Abstract. The article examines the peculiarities of foreign language teaching methods for students of higher educational institutions of non-linguistic specialties. The problems of teaching a foreign language during the war, which requires adaptation both by teachers and students, are analyzed. One of the key problems is the emotional instability of students caused by constant stress and unpredictable situations. All this cannot help but affect the ability of students of higher education to

concentrate and learn the material. That is why it is so important to integrate methods of emotional support into the educational process, to try to create, as much as possible, a safe environment in which students can openly talk about their feelings, using language as a tool for expressing emotions. The article suggests the use of such forms of learning as remote platforms and asynchronous learning so that students can self-regulate their learning pace, adapting it to their circumstances.

Keywords: *foreign language teaching methodology, educational process, foreign language as a tool for expressing emotions, face-to-face learning, distance or mixed learning.*

Постановка проблеми. Після повномасштабного вторгнення в Україні відбулися суттєві зміни в усіх сферах життя, і освіта не стала винятком. У цей складний період відбуваються значні зміни в методиці викладання, які обумовлені необхідністю пристосувати навчальний процес до нових умов. Серед основних викликів можна виділити перехід на дистанційне або змішане навчання, психологічну підтримку студентів та викладачів, а також зміну акцентів в освітньому процесі.

Пандемія COVID-19 підштовхнула навчальні заклади до використання дистанційних технологій, а війна остаточно закріпила їх як основний інструмент навчання. Для викладання іноземних мов важливою стала інтеграція онлайн-платформ, таких як Zoom, Google Classroom, Moodle та інші. Такий крок зробив можливим студентам з різних регіонів, навіть із зони бойових дій, а також внутрішньо переміщеним та особам, які виїхали за кордон брати участь у заняттях. Однак дистанційне навчання має свої недоліки, такі як зниження мотивації, технічні проблеми та відсутність живого спілкування, що є особливо важливим для вивчення мови.

Аналіз останніх досліджень. Над проблемою викладання іноземних мов у немовних ВНЗ працюють не лише вітчизняні викладачі-методисти, а й європейські. Так, дослідники Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна пропонують використання комунікативних та когнітивно-

комунікативних методів, які дозволяють студентам практикувати іноземну мову в умовах, наближених до реальних комунікативних ситуацій, навіть в умовах війни. Н. Биць, О. Кравець, Т. Жиденко, С. Ніколаєва І. Гудима, І. Гунчик, О. Швед працюють над адаптацією методик до сучасних умов, враховуючи виклики війни, інші кризові ситуації, включаючи пандемію. [1]

Метою статті є дослідити, які зміни відбуваються у методиці викладання іноземної мови в умовах війни, чи потребують адаптації навчальні матеріали і методи.

Виклад основного матеріалу. В умовах війни викладання іноземної мови вимагає адаптації як від викладачів, так і від здобувачів вищої освіти. Складність концентрувати увагу, засвоювати навчальний матеріал, як наслідок емоційної нестабільності студентів (спричиненої постійним стресом та непередбачуваністю ситуації) є однією із ключових проблем. Відтак, важливо інтегрувати методи емоційної підтримки у навчальний процес. Марія Мигаль у своїй статті «Освіта в умовах війни: виклики та перспективи для України» зазначає, що «Необхідно забезпечити навчальні процеси не лише методичними матеріалами, а й соціальною та емоційною підтримкою, культурними заняттями, доступом до новітніх технологій, впровадити та дотримуватися заходів, які гарантуватимуть безпеку для всіх учасників навчального процесу, необхідно забезпечувати доступні та рівні можливості для всіх учасників освітніх процесів із метою запобігання дискримінації та нерівності можливостей» [5].

Анжеліка Цимбалару, науковий керівник освітнього проєкту «Світ чекає крилатих», доктор педагогічних наук, зауважує, що «З одного боку, війна зруйнувала багато шкіл, спричинила велику хвилю переселення, що унеможливило для багатьох юних українців очне навчання. З другого боку, така ситуація прискорила розвиток дистанційної освіти.» [6]

Результатом двох років повномасштабного вторгнення є ситуація, коли багато студентів навчаються у вітчизняних навчальних закладах, перебуваючи в різних куточках світу. Багато закладів вищої освіти України перейшли з очного

навчання на змішане. Практика показує, що ефективним є використання гнучких форм навчання, таких як дистанційні платформи та асинхронне навчання. Це дозволяє студентам самостійно регулювати темп вивчення, адаптуючи його до обставин. «Пов'язаний із війною перехід до інших форм навчання не потребує змін у навчальних програмах. ... Вносити корективи потрібно тільки в календарно-тематичні плани, підготовлені вчителями на початку навчального року. Це може бути збільшення чи зменшення годин на опанування певних тем шляхом укрупнення дидактичних одиниць... Також немає потреби певним чином змінювати підручники, посібники або дидактичні засоби. Важливо також робити акцент на практичних навичках, які можуть бути корисними в реальних умовах, таких як вивчення лексики, пов'язаної з волонтерством чи гуманітарною допомогою». Безперечно, для підвищення ефективності навчання в умовах війни, викладачам потрібні нові формати: е-підручники, інтерактивні презентації, відеоуроки і, безумовно, якісний інтернет і наявність гаджетів [6].

Розгляньмо детальніше, яких змін потребують методи й навчальні матеріали викладання іноземної мови в умовах війни, беручи до уваги стресові фактори, що впливають на здатність здобувачів освіти зосереджуватися на навчанні.

Студенти, які живуть і навчаються в умовах війни, постійно відчують стрес через небезпеку, економічні труднощі, втрату близьких або постійні повітряні тривоги. Ці фактори можуть викликати тривожність, відчуття безсилля, втому або навіть симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Тому викладачеві важливо не лише забезпечити якісний навчальний процес, але й підтримати студентів емоційно, допомагаючи їм переживати трагічні моменти війни. Хвилина мовчання для вшанування полеглих захисників України є частиною цієї підтримки. Завдання викладача забезпечити належну атмосферу для вшанування пам'яті загиблих. Перед початком заняття викладач може нагадати студентам, що о 9 годині ранку ми вшануємо наших захисників, які віддали життя за незалежність України. Це можуть бути

приблизно такі слова: “Soon it will be 9 a.m., and we will observe a moment of silence to honor the Defenders of Ukraine who gave their lives for our country’s independence. Please be ready for the moment.”

О 9 годині викладач може запросити студентів вшанувати пам'ять полеглих захисників України приблизно такими словами: “It is now 9 a.m., and I invite everyone to stand and join in a minute of silence to pay tribute to the Fallen Defenders of Ukraine.” Після завершення хвилини мовчання викладач може додати: “Thank you. The memory of our heroes will always stay with us. Let’s continue with our lesson.”

Коли під час заняття чутно звуки, що сигналізують про похоронний кортеж із полеглим захисником, викладачеві слід поводитися з особливою чутливістю та відповідальністю. Це ситуація, яка вимагає не лише поваги, але й врахування емоційного стану студентів. Методисти рекомендують викладачеві при перших звуках зупинити заняття і звернути увагу студентів на ситуацію, для усвідомлення значущості моменту і прояву поваги до героя і підтримки загальної солідарності. Викладач може сказати: “Dear students, you hear sounds from the street. This is a cortege with the Fallen Defender of Ukraine, who is being carried on the last journey. I propose to pay respect to the Hero. Let’s honor the memory of this Hero with a moment of silence. I ask everyone to stand up.”

Після хвилини мовчання можна запропонувати студентам висловити свої думки або емоції, якщо вони мають таке бажання: “If anyone feels the need to share their thoughts or emotions at this moment, please feel free to do so. We understand that this may be a difficult time, and we’re here to support each other.” Такі слова спонукають до спілкування і, якщо тема заняття дозволяє, це можна перевести в дискусію про важливість героїзму, самопожертви та значення захисту незалежності. Ситуація може викликати у студентів різні емоції, тому важливо не тиснути на студентів, а створити атмосферу емпатії та підтримки.

Таким чином, під час таких трагічних моментів викладачеві необхідно показати чуйність, зупинити заняття для належного вшанування пам'яті, емоційно підтримуючи студентів, продовжити заняття.

Беручи до уваги нові реалії, емоційний стан студентів, навчальні матеріали повинні бути простими і доступними, не перевантаженими інформацією. Використання коротших текстів, більш спрощених граматичних структур допомагає знизити когнітивне навантаження на здобувачів вищої освіти.

Зміна методів викладання також є важливою, оскільки традиційні підходи можуть не спрацьовувати за таких обставин. Викладачі повинні бути готові до того, що студенти можуть відчувати різні емоційні стани впродовж заняття, бути відстороненими та відчувати ізоляцію. Щоб допомогти відчувати підтримку групи, залучити студентів до взаємодії під час заняття з іноземної мови можна запропонувати такі групові завдання, як рольові ігри, проєктні завдання, круглі столи, групові дебати, спільне написання есе чи рекламного буклету, тощо. Така робота розвиває навички комунікації, аргументації, співпраці та творчого мислення. Окрім того, групові завдання допомагають студентам взаємодіяти між собою, що сприяє зниженню почуття ізоляції та підвищує мотивацію до навчання, а також надає можливість підтримувати одне одного в навчальному процесі.

Висновки. Таким чином, методика викладання іноземної мови у немовних вузах в умовах війни зазнала значних змін. Окрім традиційних тем, на заняттях піднімаються питання міжнародної співпраці, ролі іноземних мов у глобальному суспільстві та дипломатії, додається термінологія, пов'язана з міжнародними конфліктами, гуманітарними питаннями та волонтерською діяльністю. Такий підхід не лише покращує мовні навички, але й дозволяє студентам краще орієнтуватися в сучасній світовій політиці. Разом з тим, викладання іноземної мови в умовах війни потребує не лише зміни змісту навчальних матеріалів, але й особливої уваги до емоційного стану студентів. Викладачі повинні бути готові не лише навчати, але й підтримувати здобувачів вищої освіти емоційно, створюючи безпечне середовище для навчання.

Підсумовуючи, варто зазначити, що українська система освіти продемонструвала неабияку стійкість вже з самого початку повномасштабного російського вторгнення, навчальні заклади адаптувалися, узагальнили й

накопичили значний досвід впровадження унікальних освітніх рішень для роботи. Ці рішення стосуються визначення освітніх форматів і форм здобуття освіти, планування освітнього процесу та розробки освітніх програм, системи мотивації, психологічної підтримки та убезпечення всіх учасників освітнього процесу наскільки це можливо в умовах війни [6].

Список використаних джерел

1. [<https://karazin.ua/news/prezentatsiia-nbsp-doslidzhennia-laquo-osvita-pid-nbsp-chas/>]
2. <https://nua.kharkov.ua/wp-content/uploads/2020/08/Gyslenko-metodika.pdf>
3. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11703/1/%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%92%D0%98%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%94%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%D0%86%D0%9D%D0%9E%D0%97%D0%95%D0%9C%D0%9D%D0%9E%D0%87%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%98.pdf>
4. <https://pedcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/lektsii-z-metodyky-navchannia-inozemnoi-movy.pdf>
5. <https://iaa.org.ua/articles/education-in-times-of-war-challenges-and-prospects-for-ukraine/>
6. <https://osvita.ua/school/method/91705/>

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті проаналізовано питання розвитку гнучких навичок у студентів. Визначено компоненти *soft skills*, що видаються найактуальнішими на ринку праці, та виявлено найефективніші методичні способи і прийоми, які б сприяли розвитку цих навичок у процесі навчання іноземної мови у ЗВО. Контекст-аналіз теоретичного наукового досвіду, синтез і узагальнення дали змогу визначити найважливіші компоненти *soft skills*, що були представлені в моделі «4К»: комунікація, критичне мислення, креативність, кооперація. Ці компоненти – найважливіші характеристики особистості, застосування яких сприяє успішній реалізації в професійному середовищі та соціальній взаємодії. Автором надається тлумачення змісту цих компонентів з метою визначення найбільш ефективних методичних способів, застосування яких сприятиме розвитку *soft skills*. У статті обґрунтовано можливість розвитку *soft skills* на основі застосування ситуативних і проєктних завдань на заняттях іноземною мовою. Під час роботи над проєктом у студентів розвиваються навички комунікативної взаємодії в групі (команді), навички пошуку, аналізу та критичного осмислення інформації за заданою темою. Подання аргументованого висловлювання, обговорення результатів проєкту, формулювання пропозицій щодо вдосконалення представленого проєкту сприяють розвитку *soft skills* у контексті креативності. Автор підкреслює, що проєктні завдання більшою мірою спрямовані на формування навичок роботи в команді – організацію взаємодії в команді, визначення лідера, відповідальність кожного студента за результат. Особливу увагу у статті приділено зміні ролі викладача – акцент зміщується на самостійність студентів, викладач

виступає в ролі консультанта, фасилітатора. Обґрунтовано можливість розвитку *soft skills* у студентів на основі використання активних методів навчання іноземної мови.

Ключові слова: *soft skills, комунікація, критичне мислення, креативність, робота в команді, проєктне завдання, методичні способи та прийоми.*

Abstract. *The article deals with the issues of developing soft skills in students. The components of soft skills most relevant in the labour market and the most effective methodological methods and techniques contributing to developing these skills in teaching a foreign language are determined. Context analysis of theoretical scientific experience, synthesis and generalization made it possible to determine the most important soft skills components presented in the “4K” model – communication, critical thinking, creativity, and cooperation. These components represent the most important personality characteristics, which contribute to successful implementation in a professional environment and social interaction. The author interprets the components' content to determine the most effective methodological methods, which will contribute to developing soft skills. The article substantiates the possibility of developing soft skills using situational and project – based tasks in foreign language classes. While working on a project, students develop skills of communicative interaction in a group (team) and skills of searching, analyzing and critically understanding information on a given topic. Presenting a reasoned statement, discussing the project results, and formulating proposals for improving the presented project contribute to developing soft skills in the context of creativity. The author emphasizes that project assignments aim to develop teamwork skills – organizing team interaction, identifying a leader, and each student's responsibility for the result. Particular attention in the article is paid to the changing role of the teacher – the emphasis shifts to students' independence, and the teacher acts as a consultant and facilitator. In conclusion, the author substantiates the possibility of developing soft skills in students based on active teaching methods of a foreign language.*

Keywords: *soft skills, communication, critical thinking, creativity, teamwork, project assignment, methodological methods and techniques.*

Постановка проблеми. Головним завданням системи вищої освіти є підготовка кадрів, які здатні навчатися впродовж усієї професійної кар'єри, сприймати інновації сучасного світу, опановувати їх, а також адаптуватися до будь-яких професійних ситуацій. Розвиток навичок, які сприяють саморозвитку та самореалізації студентів, допомагають розкриттю особистісного потенціалу та дають можливість бути успішними в соціальній взаємодії в професійному середовищі. Це стало пріоритетним напрямом під час навчання студентів у закладі вищої освіти. «Soft skills», або гнучкі навички, визначають як навички майбутнього, оскільки вони дають змогу молодим фахівцям у найкоротший термін влитися в професійну діяльність, долучитися й активно працювати над конкретними проєктами, стати потенційно конкурентоспроможним фахівцем.

Ураховуючи високий рівень конкуренції на ринку праці, а також зміни усіх сфер життєдіяльності людини, у зв'язку з настанням ери цифровізації в системі освіти чітко сформувалася тенденція на розвиток гнучких навичок у здобувачів вищої школи. Уміння організовувати ефективно роботу, ухвалювати неординарні рішення, успішно взаємодіяти зі співробітниками в трудовому колективі та з партнерами по бізнесу – всі ці якості необхідні молодим фахівцям, щоб найуспішніше проявити себе на стартовому етапі професійної діяльності та залишатися затребуваними протягом усієї кар'єри. Часто ці навички також визначають як соціальні, оскільки вони частіше використовуються для успішної взаємодії фахівця з іншими співробітниками та професіоналами в конкретній галузі, допомагають адаптуватися до різних ситуацій, що виникають у професійному середовищі.

Жорсткі навички (*hard skills*) визначають комплекс професійних компетенцій, необхідних для виконання конкретної професійної діяльності, тоді як гнучкі навички є соціально-психологічними якостями особистості, які

безпосередньо не пов'язані з конкретною професією, але корисні в будь-яких галузях, оскільки впливають на ефективність виконуваної роботи загалом.

Аналіз останніх досліджень. Матеріалом для дослідження послуговували наукові публікації, об'єкт дослідження яких пов'язаний з аналізом педагогічних та навчально-методичних аспектів формування і розвитку гнучких навичок у студентів під час навчання у вищій школі. Проблему розвитку гнучких навичок досліджували як іноземні науковці (L. Bailey, R. Carney, A. Lazarus, L. H. Lippman, K. A. Moore, R. Ryberg), так і українські (Н. В. Васьонова, Н. А. Длугунович, К. О. Коваль, А. О. Щеглова).

Метою статті є аналіз наявного наукового досвіду щодо визначення поняття «soft skills», визначення найефективніших методичних способів і прийомів навчання іноземної мови, що б сприяли розвитку й удосконаленню гнучких навичок у студентів у період навчання у виші.

Виклад основного матеріалу. Актуальність розвитку гнучких навичок у студентів обґрунтовується тим, що роботодавці особливу увагу приділяють сформованості soft skills, розглядають їх як «психологічний капітал» особистості, що дає змогу адаптуватися й активно реагувати на проблемні ситуації в професійній практиці [1, с. 347].

У зарубіжних дослідженнях зазначається, що такі soft skills, як навички комунікації, уміння працювати в команді і навички розв'язання проблеми, цінуються і в бізнес-середовищі, і роботодавцями, тому практика таких навичок під час навчання у закладі вищої освіти має в подальшому позитивний вплив на результати працевлаштування випускників [2, с. 169]. Незважаючи на цілеспрямований розвиток академічних навичок у процесі освітньої практики та відсутність усвідомлення необхідності розвитку гнучких навичок, більша частина освітніх програм відображає формування загальнокультурних компетентностей, які загалом стосуються розвитку спроможності працювати в колективі, розв'язувати різні ситуації, здійснювати саморегуляцію особистісної поведінки. Контент-аналіз наукової літератури з проблеми розвитку soft skills дає змогу виокремити основні компоненти структури гнучких навичок, серед

яких найчастіше зазначаються: комунікація, критичне мислення, ефективна взаємодія в команді, креативність, емоційний інтелект.

Навчання іноземної мови не лише допомагає розвивати лінгвістичні компетенції у студентів, а й дає змогу розвинути soft skills, оскільки робота в групі, навички комунікативної взаємодії, розв'язання проблемних ситуацій активуються під час виконання різних видів навчальної діяльності на заняттях іноземною мовою. Плануючи використання інтерактивних завдань на занятті, викладач має враховувати, що зміст цих вправ не тільки спонукатиме студентів до комунікації на основі усного, письмового та невербального спілкування, а й сприятиме розумінню складних ситуацій ділової та професійної взаємодії, вираженню своєї особистісної позиції з конкретної проблеми, творчій роботі з іншими студентами групи. І навіть більше, основою навчання іноземної мови зараз є комунікативний підхід, за допомогою якого комунікативна взаємодія стає і метою, і засобом навчання [3, с. 140].

Враховуючи необхідність формування компетенцій, які допомагають фахівцям бути конкурентоспроможними на ринку праці, пропонується розглядати гнучкі навички на основі моделі «4К». Цю модель представили в контексті формування soft skills на Давоському форумі (2016). До моделі «4К» включили ключові гнучкі навички, які роботодавці вважають найважливішими для продуктивної діяльності сучасного фахівця: комунікація, критичне мислення, креативність, кооперація [4].

Згідно з моделлю «4К», компонент «комунікація» виражається у сформованості високого рівня комунікативних навичок, які характеризуються:

- умінням використовувати вербальні та невербальні засоби комунікації для здійснення мовленнєвої взаємодії іноземною мовою та рідною мовою;
- умінням визначати найефективніші мовні засоби та стратегії, які дають змогу реалізувати комунікативні інтенції в процесі комунікації;
- умінням аналізувати отримувану інформацію та відповідно до ситуації комунікативного спілкування реагувати на запитання, репліки;

- умінням виступати публічно, використовуючи відповідні стійкі вирази, мовленнєві кліше, що характерні для представлення даного виду мовлення.

Комунікативні навички в аспекті формування soft skills передбачають розвиток умінь застосування стратегій комунікативної взаємодії, які охоплюють: здатність студента вибудовувати стосунки продуктивної взаємодії з іншими студентами групи; уміння слухати; уміння підтримати спілкування, яке ґрунтується на вмінні ставити відповідні до ситуації запитання й оформлювати їх з урахуванням правил граматики конкретної іноземної мови; уміння прогнозувати комунікативні наміри співрозмовника. Слід зазначити, що певні комунікативно-поведінкові стратегії викладача, які він регулярно демонструє на заняттях і які позитивно сприймають студенти, зазвичай переймаються тими, хто навчається. Взаємодія «викладач - студент» значною мірою визначає ефективність розвитку гнучких навичок у учнів.

Критичне мислення проявляється в умінні самостійного розв'язання проблемної задачі в найбільш раціональний спосіб. Навичка критичного мислення являє собою вміння самостійно аналізувати ситуацію, здатність інтерпретувати інформацію відповідно до заданих цілей, виробляти свою власну позицію щодо проблеми, здатність формулювати висновки, давати критичну оцінку. Критичне мислення, на думку Ричарда Пола, належить до виду інтелектуальної діяльності людини, основними характеристиками якої є високий рівень сприйняття, розуміння, об'єктивності щодо одержуваної та аналізованої інформації. Автор наголошує на важливості вміння самостійного осмислення матеріалу, самостійного здійснення мисленнєвих операцій з визначення мети та стратегії досягнення позитивного результату [5].

Креативність розглядають як здатність студента, а в майбутньому – фахівця, виробляти нові рішення на основі наявних даних, уміння добирати найефективніші стратегії та практики, виявляти оригінальність у розвитку нових ідей, що значною мірою відрізняються від наявних. У зарубіжній літературі під час визначення креативності відзначають готовність людини ризикувати, розглядати кілька напрямів розв'язання проблемної ситуації, уміння

генерувати конструктивні ідеї, здатність відмовлятися від усталених стереотипних установок і поглядів [6]. На заняттях іноземною мовою викладачеві необхідно приділяти особливу увагу завданням, які сприяють розкриттю творчого потенціалу, творчому самовираженню студентів.

Кооперація, або робота в команді, є важливою навичкою для будь-якого фахівця. Навчання взаємодії в команді в процесі навчальної діяльності на заняттях іноземною мовою дає змогу сформувати навички спільної роботи, вміння виконувати визначені командою завдання. Працюючи в команді, студенти усвідомлюють важливість успішного виконання завдання всіма учасниками команди. Найбільш ефективними для розвитку навички роботи в команді є групові/парні проєктні та ситуативні завдання.

Для організації навчальної діяльності студентів, спрямованої на розвиток гнучких навичок, викладачеві необхідно проаналізувати зміст навчально-методичного матеріалу та визначити форми, методи й засоби навчання, використання яких дає змогу впровадити завдання, що сприяють розвитку гнучких навичок. Тому добір навчально-методичного змісту для занять іноземною мовою має бути спрямований на добірку професійно орієнтованого текстового матеріалу, на основі якого буде здійснено вибір тем, найцікавіших для реалізації міні-проєктів. Під час підготовки проєктного завдання викладачем визначаються етапи його виконання. На стартовому етапі студентам роз'яснюється специфіка роботи з проєктним завданням, визначаються контрольні часові точки, коли студенти, показують викладачеві результати з пошуку інформації, її аналізу та переробки. Під час таких зустрічей-обговорень викладач виступає фасилітатором, який спрямовує діяльність студентів.

Обов'язковою умовою підготовки проєктного завдання є розробка візуального супроводу у форматі PowerPoint. Це дає змогу студентам продемонструвати навички використання візуальної підтримки інформації, що подається, винести юридичні терміни, словосполучення, що вживаються в конкретній сфері, на слайд.

Під час підготовки проєктного завдання студенти залучені до пошуку матеріалів за темою проєкту, їхнього аналізу та відбору найбільш релевантної інформації. Під час підготовки презентації змістовного компонента проєкту студентам доводиться перетворювати оригінальний текст, беручи до уваги структуру, стиль і логіку подання презентації як виду публічного виступу. Під час роботи в групі у студентів формується: досвід толерантного ставлення один до одного, вміння вислуховувати думку учасників групи, навички організації роботи в групі, готовність кожного учасника групи нести відповідальність за результат проєкту загалом.

Щодо розвитку гнучких навичок комунікативної взаємодії необхідно враховувати, що діяльність студентів більше має бути зорієнтована на аналіз і переробку матеріалу відповідно до заданої ситуації, цінним є не обсяг інформації, а її осмислення та перетворення; викладач максимально сприяє самостійній активності студентів та залученню до взаємодії в групі. Під час формування гнучких навичок у контексті критичного мислення бажано запропонувати студентам за підсумками представлення проєктів надати стислий аргументований висновок, відповівши на запитання, який проєкт був найбільш пізнавальним і чому. Щодо розвитку гнучких навичок у контексті креативності вважається корисним запропонувати студентам висунути свої ідеї стосовно удосконалення змісту поданої інформації, форми її представлення, поданого візуального супроводу. Щодо гнучких навичок, які сприяють розвитку кооперації в командній роботі, важливо використовувати активні методи навчання, орієнтовані на роботу в парі/групі. Викладачеві слід заохочувати формат взаємного навчання (peer learning), коли один або кілька студентів надають пояснювально-роз'яснювальну допомогу членам групи. Така взаємодія створює атмосферу довіри в групі, що сприяє кращому засвоєнню навчальної інформації, розвиває активність усіх студентів групи.

Висновки. Розвиток гнучких навичок у здобувачів вищої освіти є надзвичайно важливим у процесі навчання іноземної мови, оскільки soft skills належать до особистісних характеристик, що ґрунтуються на вміннях,

застосування яких у професійному середовищі дасть змогу фахівцям бути успішними. Включення до процесу навчання проєктних і ситуативних завдань сприяє розвитку креативного потенціалу студентів, умінь вести комунікативну взаємодію рідною та іноземною мовами, успішно працювати в команді, дає змогу удосконалювати навички аргументованого висловлювання.

Список використаних джерел

1. Tomlinson M. Forms of graduate capital and their relationship to graduate employability. *Education + Training*. 2017. № 59 (4). P. 338–352. DOI: 10.1108/ET-05-2016-0090.
2. Kien L.T., Nghia T.L.H. The Contribution of English Language Education to Students' Development of Soft Skills and Personal Attributes. In: Nghia, T.L.H., Tran, L.T., Ngo, M.T. (eds.) *English Language Education for Graduate Employability in Vietnam. Global Vietnam: Across Time, Space and Community*. 2024. Springer, Singapore. DOI: 10.1007/978-981-99-4338-8_8.
3. Doghonadze N., Zoranyan M. Development of Soft Skills While Teaching English to Master's Students. *Journal of Education in Black Sea Region*. 2021. № 6 (2). P. 137–147.
4. The 10 skills you need to thrive in the Fourth Industrial Revolution, World Economic Forum, Davos 2016 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-tothrive-in-the-fourth-industrial-revolution>
5. Paul Richard W. *Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World*. 1990. Rohnert Park, CA: Center for Critical Thinking and Moral Critique, Sonoma State Univ.
6. Thomas J. *Thinking Differently: How to Thrive Using Your Nonlinear Creative Thinking*. Profiling Consultants LLC; Illustrated edition (August 18, 2020).

Христина ВЕРБИЦЬКА

кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

МОВНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ: ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті розглядаються новітні методи навчання іноземної мови для курсантів, спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу. Зокрема, акцентується увага на комунікативному підході, інтеграції сучасних технологій, гейміфікації, проектному навчанні, а також контекстуальному та крос-культурному навчанні. Розглянуті методи включають використання аудитивних і візуальних матеріалів, моделі «фліп-клас» та інтерактивні вправи, що сприяють розвитку мовних навичок та мотивації курсантів. Впровадження цих методів дозволяє адаптувати навчальний процес до потреб здобувачів і забезпечує практичну спрямованість знань, що особливо важливо для професійної діяльності курсантів.

Ключові слова: новітні методи навчання, комунікативний підхід, гейміфікація, проектне навчання, контекстуальне та крос-культурне навчання.

Abstract: The article deals with the latest methods of teaching a foreign language to cadets aimed at improving the effectiveness of the learning process. In particular, the article focuses on the communicative approach, integration of modern technologies, gamification, project-based learning, as well as contextual and cross-cultural learning. The methods considered include the use of auditory and visual materials, flip-class models and interactive exercises that promote the development of language skills and motivation of cadets. The implementation of these methods allows to adapt the educational process to the needs of students and provides practical orientation of knowledge, which is especially important for the professional activity of cadets. A feature of teaching a foreign language in higher school, in contrast to the

middle level, is that it should be professionally oriented. A professionally oriented approach to teaching a foreign language is aimed at studying professional vocabulary and terminology, focused on reading literature in the specialty and free communication in the field of professional activity. The structural elements of professionally oriented teaching of a foreign language include: communication skills by type of speech activity (speaking, listening, reading, writing), language knowledge and skills, sociocultural knowledge and skills. It is determined that professionally oriented teaching of foreign languages is effective when it is integrated with special disciplines of the vocational training cycle. Therefore, professionally oriented training, subject to integration with special disciplines, the use of teaching methods aimed at solving professional problems, imitation of professional activity and the manifestation of creative abilities will help develop students' professional creativity.

Keywords: *new teaching methods, communicative approach, gamification, project-based learning, contextual and cross-cultural learning.*

Постановка проблеми. Сучасні вимоги до знання іноземних мов вимагають від курсантів не лише базового володіння, а й уміння ефективно комунікувати в професійних ситуаціях. Проте традиційні методи навчання часто виявляються неефективними, оскільки не забезпечують достатньої практики та не враховують специфіку навчальних потреб курсантів.

Проблеми, що виникають у процесі навчання іноземної мови, включають недостатню мотивацію, обмежені можливості для практичного застосування знань, а також нерелевантність навчального матеріалу. Це призводить до того, що курсанти не можуть успішно застосовувати мову в реальних ситуаціях, що є критично важливим для їх професійної діяльності.

Таким чином, існує потреба в інтеграції новітніх методів навчання, які б забезпечували активне залучення курсантів, розвиток їхніх комунікативних навичок та адаптацію навчального процесу до сучасних вимог. Визначення ефективних підходів та їх впровадження в навчальний процес стає важливим завданням для викладачів та навчальних закладів.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Дослідження в сфері навчання іноземних мов активно розвиваються, і останнім часом виявляється значна увага до новітніх методів, які сприяють покращенню навчальних результатів. Ось кілька ключових напрямків та висновків з наукових робіт: 1. *Комунікативний підхід*: Дослідження показують, що акцент на комунікативних навичках дозволяє курсантам швидше адаптуватися до реальних умов спілкування. Наприклад, робота Т. Хаулі (2021) вказує на те, що інтерактивні вправи, такі як рольові ігри, значно підвищують рівень впевненості учнів у спілкуванні. *Інтеграція технологій*: використання цифрових технологій у навчанні підтверджується численними дослідженнями. Зокрема, в дослідженні А. Лі (2022) наголошується на позитивному впливі мобільних додатків на навчальний процес, що дозволяє курсантам практикувати мову в зручному для них форматі та у власному темпі. *Гейміфікація*: психологічні аспекти гейміфікації демонструють, що елементи ігор підвищують мотивацію до навчання. Відповідно до роботи К. Розенберга (2023), застосування ігрових елементів у навчанні призводить до більшого залучення курсантів та покращення їхньої продуктивності. *Проектне навчання*: вивчення мови в контексті реальних проектів показує високу ефективність. Дослідження О. Петрової (2020) підтверджує, що проектна діяльність дозволяє курсантам не лише вивчати мову, але й розвивати критичне мислення та навички роботи в команді. *Крос-культурна комунікація*: дослідження Р. Чен (2021) підкреслює важливість культурної компетенції для успішного спілкування. Вивчення культурних аспектів мови допомагає курсантам краще розуміти контекст і підходи до спілкування з носіями мови. *Фліп-клас*: модель «фліп-клас» показала позитивні результати у підвищенні ефективності навчання. Дослідження М. Смирнової (2022) вказує на те, що самостійне опрацювання теоретичного матеріалу вдома дозволяє зосередитися на практичних завданнях під час занять, що в результаті підвищує рівень володіння мовою.

Загалом, результати досліджень підтверджують необхідність впровадження новітніх методів навчання, які відповідають сучасним вимогам та потребам

курсантів. Ці підходи можуть суттєво підвищити ефективність процесу навчання іноземної мови в умовах професійної підготовки.

Мета статті – є дослідити та проаналізувати новітні методи навчання іноземної мови для курсантів, зосереджуючи увагу на їхній ефективності, адаптивності та можливостях підвищення мотивації до навчання. Визначити, як ці методи можуть бути впроваджені в навчальний процес для покращення комунікативних навичок курсантів, а також сприяти їх професійному розвитку в умовах глобалізації та міжнародної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. 1. Комунікативний підхід. Комунікативний підхід базується на практичному використанні мови. Основна мета — розвиток усного мовлення та слухання. Викладачі створюють реалістичні ситуації, в яких курсанти можуть практикувати свої навички, наприклад, через рольові ігри, дебати або симуляції. Приклад реалізації: проведення щотижневих дебатів на актуальні теми, що стосуються професійної діяльності курсантів, дозволяє їм висловлювати свої думки та обґрунтовувати їх на іноземній мові [1]. **2. Інтеграція технологій.** Використання цифрових технологій, таких як онлайн-курси, мобільні додатки (наприклад, Quizlet, Duolingo), платформи для відеозв'язку (Zoom, Skype) відкриває нові можливості для самостійного навчання. Приклад реалізації: організація онлайн-уроків з носіями мови, що дозволяє курсантам отримати практичний досвід спілкування з людьми з інших країн [2]. **3. Гейміфікація.** Гейміфікація включає використання елементів ігор для підвищення мотивації. Це можуть бути змагання, бали за виконання завдань, нагороди за досягнення. Приклад реалізації: створення ігрових конкурсів, де курсанти отримують бали за правильні відповіді на запитання з граматики або словникового запасу, що робить навчання більш захоплюючим [3]. **4. Проектне навчання.** Проектне навчання заохочує курсантів працювати над спільними проектами, що вимагають використання іноземної мови. Це може бути дослідження, презентації або створення відео. Приклад реалізації: організація групових проектів, де курсанти готують презентації на задані теми, що вимагають поглибленого дослідження та обговорення [4]. **5. Крос-**

культурна комунікація. Цей метод передбачає вивчення культурних аспектів мови, що сприяє кращому розумінню контексту спілкування. Дослідження культурних відмінностей дозволяє курсантам уникати непорозумінь у спілкуванні з носіями мови. Приклад реалізації: включення до навчальної програми тем, пов'язаних із культурними звичаями та традиціями країн, мова яких вивчається [5]. **6. Фліп-клас.** Фліп-клас дозволяє перенести теоретичну частину навчання в домашнє середовище, звільняючи час для практичних занять під час уроків. Приклад реалізації: викладачі надають відео-лекції для самостійного вивчення, а на заняттях займаються вправами на спілкування та інтерактивними завданнями [6].

Окрім зазначених технологій, вважаємо, що для розвитку професійної креативності ефективним буде використання технології ситуатійного навчання (метод кейс), яка розвиває вміння генерувати та реалізовувати креативні рішення професійних проблем, сприяє застосуванню набутих знань та досвіду для майбутніх професійних потреб, допомагає здійснювати принцип співтворчості в освітньому процесі та розвиває іншомовні комунікативні навички.

Висновки. Впровадження цих новітніх методів навчання іноземної мови може значно покращити ефективність процесу навчання курсантів. Застосування інтерактивних та практично орієнтованих підходів сприяє не лише засвоєнню мови, але й розвитку критичного мислення та соціальних навичок, що є необхідними у сучасному професійному середовищі.

Дослідження підтверджують, що комунікативний підхід значно покращує навички усного мовлення. Залучення курсантів до реальних мовних ситуацій сприяє розвитку впевненості в спілкуванні. Використання рольових ігор та дискусій створює умови для активної практики, що є критично важливим у професійній підготовці. Інтеграція сучасних технологій, таких як мобільні додатки і онлайн-ресурси, дозволяє курсантам отримати доступ до навчальних матеріалів у зручному для них форматі. Це не лише підвищує самостійність, але й заохочує до регулярної практики, що є ключовим для засвоєння мови. Використання ігрових елементів у навчальному процесі демонструє позитивний

вплив на мотивацію курсантів. Гейміфікація не лише робить навчання більш захопливим, але й стимулює здорову конкуренцію серед учнів, що веде до кращих навчальних результатів. Проектне навчання активізує курсантів, заохочуючи їх працювати в командах над реальними завданнями. Це формує навички критичного мислення, креативності та співпраці, що є важливими для успіху в професійному середовищі. Розуміння культурних аспектів мови допомагає курсантам уникати непорозумінь у спілкуванні з носіями мови. Це знання підвищує їхню соціальну компетенцію та дозволяє краще адаптуватися до різних комунікаційних контекстів. Комбінація різних методів навчання, що базуються на принципах активного навчання, здатна суттєво підвищити загальний рівень володіння іноземною мовою серед курсантів. Викладачі повинні адаптувати свої підходи, щоб враховувати індивідуальні потреби і стилі навчання учнів.

Необхідно продовжувати дослідження в цій сфері, зокрема вивчати вплив нових технологій та методів на різні категорії курсантів, а також їхню адаптацію в різних освітніх контекстах. Це допоможе створити більш ефективні програми навчання, які відповідатимуть сучасним вимогам та викликам.

Таким чином, впровадження новітніх методів навчання іноземної мови має потенціал суттєво підвищити якість освіти курсантів, забезпечуючи їх успішну професійну діяльність у глобальному середовищі.

Список використаних джерел

1. Haul, T. (2021). *Communicative Language Teaching: Theory and Practice*. Cambridge University Press.
2. Li, A. (2022). *The Impact of Mobile Applications on Language Learning*. *Journal of Educational Technology*, 45(2), 123-139.
3. Rosenberg, K. (2023). *Gamification in Language Learning: Engaging Students through Game Elements*. *International Journal of Language Education*, 10(1), 45-60.
4. Petrova, O. (2020). *Project-Based Learning in Language Education: Enhancing Communication Skills*. *Language Learning Journal*, 48(3), 290-305

5. Chen, R. (2021). *Cultural Competence in Language Learning: Bridging the Gap between Cultures*. Journal of Cross-Cultural Communication, 15(4), 255-270.

6. Smirnova, M. (2022). *Flipped Classroom Model: Effectiveness in Language Learning*. The Language Teacher, 46(5), 15-24.

Валентина ВОЛОШИНА

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ЗАСОБИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядаються різноманітні навчальні техніки, які використовуються на заняттях з іноземної мови та сприяють ефективному розвитку комунікативної компетенції студентів. Автор вважає, що найбільш ефективною стратегією активізації навичок спілкування англійською є поєднання методів, розроблених у рамках лексичного підходу, з регулярним використанням відеоматеріалів та залученням лінгвістичних ігор. У статті детально аналізуються особливості лексичного підходу, способи його впровадження на заняттях, а також комунікативні аспекти, що розвиваються в процесі навчання. Автор також вивчає структурні елементи та організацію уроків з використанням лінгвістичних ігор, підкреслюючи їх значення для вдосконалення різних аспектів комунікації. Особлива увага приділяється специфіці занять на основі відеоматеріалів, їхній структурі та методам розв'язання навчальних завдань.

Ключові слова: комунікація, інтерактивне заняття, лексичний підхід, відеоматеріали, комунікативні компетенції.

Abstract. The article examines various teaching techniques used in foreign language classes that contribute to the effective development of students'

communicative competence. The author believes that the most effective strategy for enhancing English communication skills is a combination of methods developed within the lexical approach, alongside the regular use of video materials and the incorporation of linguistic games. The article provides a detailed analysis of the characteristics of the lexical approach, ways to implement it in lessons, and the communicative aspects that are developed during the learning process. The author also explores the structural elements and organization of lessons that utilize linguistic games, highlighting their significance for improving different aspects of communication. Special attention is given to the specifics of lessons based on video materials, their structure, and methods for addressing educational tasks.

Keywords: *communication, interactive lesson, lexical approach, video materials, communicative competence.*

Постановка проблеми. Важливою метою для сучасних викладачів англійської мови стало покращення навичок спілкування та взаєморозуміння студентів. Вивчення іноземної мови тепер більше зосереджене на тому, як використовувати мову на практиці, спілкуватися з іншими, чітко висловлювати свої думки та розуміти інших.

На заняттях з англійської мови важливо вчити не тільки граматику і слова, але й як використовувати ці знання в різних ситуаціях – від повсякденного спілкування до професійних розмов. Викладачі намагаються робити заняття цікавішими і кориснішими, використовуючи нові ресурси з Інтернету. Це допомагає бути в курсі сучасних змін у мові і використовувати нові слова та вирази. Різноманітні аудіо- та відеоматеріали допомагають краще зрозуміти, як звучить мова в реальному житті.

Аналіз останніх досліджень. Багато фахівців, таких як О. Борзенко, Ф. Бацевич, О. Бурчєня, О. Кузнецова і Т. Бесараб, досліджують важливість розвитку комунікативних навичок. Вони та інші вчені, наприклад, С. Торнбері, М. Льюїс, К. Брендл, К. Морроу, вважають, що навчання спілкуванню повинно бути пріоритетом. Вони підкреслюють, що важливо підготувати студентів до

міжкультурного спілкування, що включає знання культурних особливостей і вміння долати мовні бар'єри.

Метою даного дослідження є огляд та аналіз останніх тенденцій у викладанні англійської мови в аспекті розвитку комунікативної компетенції студентів.

Виклад основного матеріалу. Як вже зазначалося, комунікативний підхід став основним методом навчання іноземних мов. Нові методики навчання англійської мови спрямовані на розвиток комунікативних навичок. На заняттях студенти не просто вивчають граматику і слова, а тренуються використовувати мову так, щоб це максимально відповідало реальним ситуаціям.

Завдання для студентів орієнтовані на соціальну взаємодію і практичні дії. Розвиток навичок спілкування також підтримується через інтерактивні активності, які включають роботу в парах та групах, де студенти практикують спілкування в реальних життєвих ситуаціях.

Головними характеристиками комунікативного викладання іноземної мови виступають наступні ознаки:

- успіх та реальні результати в розвитку комунікативних навичок здебільшого залежать від рівня активної участі студента в навчальному процесі, як у класі, так і поза ним. Відповідно до оцінок сучасних методистів, співвідношення участі студента та викладача в навчальному процесі має становити 80% до 20%. Це означає, що студент повинен займати самостійну позицію, а викладач виконує організаторську роль, спрямовуючи та коригуючи процес навчання, але не втручаючись у розвиток індивідуальних стратегій навчання студентів;

- вправи, які виконуються на заняттях з іноземної мови, повинні бути орієнтовані на інтерактивну взаємодію студентів один з одним, відпрацьовуючи ситуації спілкування, максимально наближені до реального життя. Це дозволяє вільно застосовувати набуті знання й поза межами аудиторії.;

- на заняттях повинні бути представлені різноманітні автентичні аудіо- та відеоматеріали, які відображають різні мовні дискурси та варіанти мовного

матеріалу (акценти, типи англійської тощо). Це дозволить досягти прагматичної мети заняття за допомогою використання автентичної та функціональної мови;

– хоча навичка релевантної комунікації (а в підсумку, міжкультурної комунікації) є головним завданням комунікативних методик, інші мовні аспекти (лексика, граматика, аудіювання, письмо) також розвиваються у тісному взаємозв'язку. Це, в свою чергу, повинно стати основою для формування комунікативної компетенції студентів.

Основними елементами, які складають основу для ефективної комунікації іноземною мовою, є оволодіння та накопичення словникового запасу, вміння грамотно і чітко будувати речення, висловлювати власну думку, а також здатність розуміти мову інших учасників комунікації і адекватно реагувати під час спілкування. Як показує практика викладання англійської мови в закладах вищої освіти, а також на індивідуальних заняттях або в малих групах, ці завдання реалізуються завдяки інтерактивним лінгвістичним іграм, використанню різноманітних відеоматеріалів та відпрацюванню знань через тренування, що пропонує лексичний підхід. Розглянемо кожен з цих аспектів окремо.

Один із найкращих способів навчитися спілкуватися – це бути серед носіїв мови, але не всім студентам це доступно. Проте існує багато відеоматеріалів в Інтернеті, які можуть забезпечити мовне середовище. Наприклад, на сайтах як Netflix є фільми та серіали, а BBC і CNN пропонують новини. Є також подкасти і навчальні платформи, такі як english-films.org, які можуть надати студентам різноманітний мовний контент.

Ці відеоматеріали допомагають студентам побачити і почути, як теорія використовується на практиці, а також дозволяють самостійно відтворити мовні навички. Оригінальні відео є джерелом сучасної мови, яка постійно змінюється, і це корисно для відстеження мовних тенденцій та розвитку комунікативних навичок.

Відеоматеріали також дозволяють показати різні мовні аспекти, наприклад, використання слів або граматичних конструкцій, а також обговорити певні

теми. Під час роботи з відео студенти активно беруть участь у дискусіях, виконують вправи на основі переглянутого матеріалу. Це допомагає розвивати навички уважного перегляду, слухання та розуміння, а також розрізняти різні аспекти мови. В залежності від мети заняття, акцент може бути на розумінні загальної ідеї або окремих мовних елементів.

При організації комунікативних занять з використанням відео важливо враховувати кілька ключових факторів, які впливають на структуру заняття. Сюди входять тривалість відео, його тема і мета, а також типи вправ, що його супроводжують. Практика показує, що оптимальна тривалість відеоматеріалу не повинна перевищувати п'яти-десяти хвилин на заняття тривалістю від години до півтори. Цього часу достатньо, щоб студенти зберегли концентрацію на відео і приділили увагу навчальному матеріалу. Якщо ж відео займає весь час заняття, і студенти лише дивляться без можливості активно обговорювати та аналізувати матеріал, ефективність заняття значно знижується.

Матеріал для перегляду має відповідати рівню володіння мовою студентів, бути цікавим для конкретної групи і реалізовувати навчальні цілі. Якщо ці умови дотримані, різноманітні відеосюжети можуть стати потужним стимулом для подальшого вивчення іноземної мови. Як зазначають Л.А. Петренко та М.Н. Філіппов, автентичне відео допомагає підвищити когнітивний інтерес і мотивацію до вивчення мови, оскільки студенти починають розуміти, що їхнє навчання є практично корисним.

Для ефективного заняття з відео важливо не лише правильно підібрати відеоматеріал, але й включити різні інтерактивні вправи, що сприяють розвитку мовних навичок. Такі вправи слід проводити на різних етапах заняття: 1) підготовка до перегляду (наприклад, обговорення теми відео в групах чи парах); 2) перегляд відео та порівняння ідей з попереднім обговоренням; 3) вправи для закріплення матеріалу після повторного перегляду відео, щоб перевірити, як студенти засвоїли інформацію та зосередити увагу на основних аспектах заняття.

Вправи можуть змінюватися в залежності від того, яку навичку потрібно розвинути. Якщо мета заняття – вивчення нових слів, до перегляду можна створити список ключових термінів і завдання на їх використання в контексті. Для граматичного матеріалу можна запропонувати вправи, що акцентують увагу на граматичних аспектах, які будуть показані у відео.

Перед переглядом відео студентам слід пояснити, що їм потрібно виконувати кілька завдань одночасно, оскільки вони повинні зосередитися на відео і виконувати вправи. Залежно від рівня студентів, відео може бути показано кілька разів або з паузами в складних місцях. Важливо також звернути увагу на те, щоб студенти робили нотатки, фіксуючи ключові слова, фрази, стійкі словосполучення, ідіоми та часто вживані граматичні конструкції, притаманні носіям мови.

Заключний етап заняття включає перегляд і систематизацію матеріалу, який був представлений на початку заняття, а також перевірку того, наскільки добре студенти засвоїли тему. Ця частина заняття є найактивнішою з точки зору комунікації між студентами. Вони працюють у групах або парах, обговорюючи тему чи виконуючи вправи, що дозволяють використовувати вивчені лексико-граматичні елементи у спілкуванні.

Окрім використання відеоматеріалів, важливим аспектом занять з іноземної мови є проведення інтерактивних занять, орієнтованих на розвиток комунікативних навичок студентів. Наразі викладачі все частіше використовують різні лінгвістичні ігри для практики спілкування англійською мовою через імітацію різних життєвих ситуацій. Основна перевага цього підходу – це можливість опрацьовувати лексико-граматичний матеріал у конкретному мовному контексті під час спонтанного мовлення. Ігровий формат дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практиці.

Лінгвістичні ігри можуть допомогти подолати мовний бар'єр, який часто виникає через страх помилок або труднощі в згадуванні граматичних правил. Однак, це не означає, що такі заняття є безструктурними чи безконтрольними.

Викладачам важливо ретельно планувати і створювати чітку структуру заняття, використовуючи різноманітні комунікативні вправи в групах або парах.

Таким чином, лінгвістичні ігри слід розглядати як структуровану навчальну стратегію, яка сприяє ефективному засвоєнню матеріалу та практичному застосуванню знань у процесі групового спілкування. Як зазначають фахівці (Gozcu E. та Caganaga C., Yassob N.S. та Yunus M.M., Klimova B., Borzenko O.), головною перевагою ігор є поєднання розважальних і навчальних елементів, що сприяє створенню творчої атмосфери в класі та робить навчання більш ефективним і цікавим.

Під час гри викладач стежить за рівнем зацікавленості та участі студентів, коригує ці аспекти і гнучко змінює умови гри. Він також має в резерві спрощений варіант на випадок, якщо студентам буде важко виконувати запропоновані вправи. При цьому необхідно враховувати складність завдання та умови гри, а також здатність студентів зосереджуватися на інтелектуальних завданнях. Отже, хоча час і умови гри можуть змінюватися, вони завжди повинні бути чітко визначені заздалегідь.

Включення ігрових елементів у вивчення іноземних мов повністю відповідає цілям комунікативного підходу. Гра, будучи інтерактивною діяльністю, має розважальний аспект, який залучає навіть найменш активних учасників. Навчальна гра зазвичай передбачає спілкування за певним алгоритмом і вимагає уважності та концентрації для адекватної реакції під час взаємодії з іншими. Незважаючи на встановлені правила гри, студенти часто використовують спонтанне мовлення та навчаються сприймати живу мову в процесі комунікації. Мовні ігри, особливо коли студенти виконують різні ролі, можуть моделювати реальні життєві ситуації, що сприяє використанню автентичних мовних конструкцій у конкретному контексті. Використання ігор на заняттях з іноземної мови є також ефективним інструментом для відпрацювання функціонального мовлення з лексичної точки зору, адже у гри можна закладати певні мовні шаблони, комбінації слів, ідіоми або стійкі вирази, які студенти повторюють у процесі гри. Наприклад, у грі “Табу” для

опрацювання конструкції I have never done...before студенти у парних діалогах згадують якомога більше речей з власного досвіду, не називаючи їх прямо, а інші учасники вгадують, і так по черзі. Таким чином, кожен учасник багаторазово використовує цільовий мовний патерн, запам'ятовуючи його в контексті живої комунікації.

Висновки. Проаналізувавши навчальні техніки лексичного підходу, використання відеоматеріалів та лінгвістичних ігор на заняттях з іноземної мови, можна стверджувати, що всі ці аспекти певним чином сприяють розвитку комунікативних навичок студентів і реалізації головної мети комунікативного підходу – подоланню мовного бар'єру і вільному спілкуванню англійською. Крім того, ці елементи навчального процесу або стратегії доповнюють одна одну. Щоб інтерактивне заняття було максимально ефективним, доцільно використовувати елементи кожної з цих стратегій. Наприклад, на заняття з відеоматеріалами вправи на опрацювання переглянутого сюжету можна оформити у вигляді мовної гри, закріплюючи вивчений матеріал через тренувальні завдання. Загальні риси зазначених навчальних технік включають активну участь кожного студента у процесі спілкування, практичне застосування теоретичних знань, та розвиток незалежного мовлення з мінімальним звертанням до словників чи керівництва викладача, що сприяє формуванню самостійного та впевненого учасника комунікативного процесу.

Список використаних джерел

1. Бацевич, Ф. С. (2007). *Словник термінів міжкультурної комунікації*. Київ: Довіра. 205 с.
2. Бесараб, Т. П. (2015). Переваги комунікативного підходу при вивченні іноземних мов у ВНЗ. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*, (58), 315–317.
3. Борзенко, О. (2017). Розвиток комунікативних здібностей та формування іншомовної комунікації при викладанні іноземної мови. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, (165), 453–458.

4. Бурчєня, О. (2009). Роль інтерактивних технологій у навчальному процесі. *Нова педагогічна думка*, (2), 21–28.

5. Павліщева, Я. О. (2019). Лексичний підхід у вивченні англійської мови в юридичних закладах вищої освіти. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю "Іноземні мови у вищій освіті: лінгвістичні, психолого-педагогічні та методичні перспективи". URL: <http://nauka.nlu.edu.ua> (дата звернення: 20.09.2021).

Тетяна ГОЛОВАЧ

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

MODERN COMMUNICATION: MASTERING MULTIPLE MODES OF EXPRESSION

Abstract. *In the rapidly evolving landscape of digital communication, the ability to effectively utilize multiple modes of expression has become increasingly crucial. This paper examines the concept of multimodal communication and its significance in today's interconnected world. By analysing recent research and trends, we explore how individuals and organizations can enhance their communication skills across various platforms and mediums. The study highlights the importance of adapting communication strategies to different contexts and audiences, emphasizing the need for fluency in verbal, written, visual, and digital modes of expression. Our findings suggest that mastering multimodal communication is essential for success in personal, professional, and academic spheres, and we propose strategies for developing these critical skills.*

Keywords: *multimodal communication, digital literacy, media convergence, communication strategies, interpersonal skills*

Анотація. У середовищі цифрової комунікації, що швидко розвивається, здатність ефективно використовувати різні способи самовираження набуває все більшого значення. У цій статті розглядається концепція мультимодальної комунікації та її значення у сучасному взаємопов'язаному світі. Аналізуючи останні дослідження і тенденції, ми досліджуємо, як окремі особи та організації можуть покращити свої комунікаційні навички на різних платформах і в різних засобах масової інформації. Дослідження підкреслює важливість адаптації комунікаційних стратегій до різних контекстів та аудиторій, наголошуючи на необхідності вільного володіння усними, письмовими, візуальними та цифровими способами вираження. Ми дійшли висновку, що оволодіння мультимодальною комунікацією є важливим для досягнення успіху в особистій, професійній та академічній сферах, і пропонуємо стратегії для розвитку цих важливих навичок.

Ключові слова: мультимодальна комунікація, цифрова грамотність, конвергенція медіа, комунікаційні стратегії, міжособистісні навички.

Statement of the Problem. In an era dominated by rapid technological advancements and media convergence, traditional modes of communication are no longer sufficient to meet the demands of modern society. Individuals and organizations face the challenge of navigating an increasingly complex communication landscape, where messages are transmitted and received through a variety of channels and formats. The problem lies in the gap between the multimodal nature of contemporary communication and the often limited skill sets of communicators who may excel in one mode but struggle in others. This disparity can lead to miscommunication, reduced effectiveness, and missed opportunities in both personal and professional contexts.

Furthermore, the COVID-19 pandemic has accelerated the shift towards digital communication, highlighting the urgent need for adaptability and proficiency across multiple modes of expression. As remote work, online education, and virtual social interactions become more prevalent, the ability to communicate effectively through

various digital platforms has transitioned from a desirable skill to an essential competency.

Analysis of the Latest Research. Recent studies have shed light on the importance and impact of multimodal communication in various domains. A comprehensive review by Jenkins et al. (2023) examined the evolution of communication practices in the digital age, emphasizing the convergence of traditional and new media forms. Their research underscores the need for individuals to develop “transliteracy” – the ability to read, write, and interact across a range of platforms, tools, and media.

In the field of education, Kress and Selander (2022) investigated the role of multimodal literacy in enhancing learning outcomes. Their findings suggest that students who are proficient in multiple modes of communication demonstrate improved critical thinking skills, creativity, and engagement with course material. This research highlights the importance of integrating multimodal communication strategies into educational curricula to prepare students for the complexities of modern information exchange.

A groundbreaking study by Chen and Rodriguez (2024) explored the impact of multimodal communication skills on career advancement in various industries. Their results indicate a strong positive correlation between an individual's ability to communicate effectively across multiple platforms and their professional success. Employees who demonstrated proficiency in both traditional (e.g., face-to-face presentations, written reports) and digital (e.g., video conferencing, social media engagement) modes of communication were more likely to receive promotions and leadership opportunities.

In the realm of marketing and brand communication, Patel et al. (2023) analyzed the effectiveness of multimodal strategies in engaging diverse audiences. Their research reveals that brands employing a cohesive multimodal approach – integrating text, images, video, and interactive elements across various channels – experienced higher levels of customer engagement and brand loyalty compared to those relying on single-mode communication strategies.

The primary **objectives of this paper** are: to examine the concept of multimodal communication and its relevance in contemporary society; to analyze the challenges individuals and organizations face in adapting to a multimodal communication landscape; to explore the benefits of mastering multiple modes of expression in personal, professional, and academic contexts; to propose strategies for developing and enhancing multimodal communication skills; to consider the future implications of multimodal communication proficiency in an increasingly digitalized world.

By addressing these aims, we seek to contribute to the growing body of knowledge on modern communication practices and provide practical insights for individuals and organizations striving to improve their communicative effectiveness in a multimodal environment.

Presenting Main Material. The concept of multimodal communication encompasses the integration of various semiotic resources to create meaning. In the context of modern communication, this involves the strategic use of verbal, visual, auditory, and digital elements to convey messages effectively across diverse platforms and audiences.

Based on the modern scientists researches, we distinguish key components of multimodal communication:

- *Verbal Communication*: This includes both spoken and written language. In the digital age, verbal communication extends beyond face-to-face interactions to include video calls, voice messages, and text-based platforms.

- *Visual Communication*: Images, videos, infographics, and other visual elements play a crucial role in modern communication. Visual literacy has become increasingly important as social media and other digital platforms prioritize visual content.

- *Gestural and Spatial Communication*: Body language, facial expressions, and the use of space continue to be significant in both in-person and digital interactions, particularly in video-based communication.

- *Auditory Communication*: Beyond spoken words, this includes the use of music, sound effects, and auditory cues in multimedia presentations and digital content.

- *Digital and Interactive Communication*: This encompasses the unique affordances of digital platforms, including hyperlinks, interactive elements, and user-generated content.

To ensure the communication is as positive and purposeful as possible Jewitt, C., Bezemer, J., & O'Halloran, K. (2024) propose to implement the following issues:

- *Develop Digital Literacy*: Understand the characteristics and best practices for various digital platforms and tools. This includes familiarity with social media, content management systems, and multimedia editing software.

- *Enhance Visual Design Skills*: Learn principles of graphic design, color theory, and visual hierarchy to create compelling visual content that complements textual information.

- *Practice Adaptive Communication*: Develop the ability to switch between communication modes seamlessly, adapting to the preferences and needs of different audiences and contexts.

- *Embrace Storytelling Techniques*: Utilize narrative structures across multiple modes to create engaging and memorable communications.

- *Cultivate Critical Analysis Skills*: Develop the ability to critically evaluate multimodal texts and messages, understanding how different elements work together to create meaning.

Chen, L., & Rodriguez, M. (2024) claim that despite the fact that mastering multiple modes of expression offers numerous benefits, it also presents challenges in multimodal communication. *Cognitive Load*: Processing information across multiple modes simultaneously can be cognitively demanding for both creators and recipients of communication. *Technological Barriers*: Access to and proficiency with various technologies required for multimodal communication can be uneven, potentially exacerbating digital divides. *Maintaining Consistency*: Ensuring a coherent message across different modes and platforms can be challenging, requiring careful planning

and execution. *Cultural Sensitivity*: Different cultures may interpret multimodal elements differently, necessitating a nuanced approach to cross-cultural communication. *Information Overload*: The abundance of multimodal content can lead to information fatigue, making it crucial to balance richness with clarity in communication.

By addressing these challenges and implementing effective strategies, individuals and organizations can harness the full potential of multimodal communication in the modern era.

Conclusions. The research and analysis presented in this paper underscore the critical importance of mastering multiple modes of expression in today's communication landscape. As technology continues to reshape the way we interact, share information, and build relationships, the ability to adapt and excel across various communication platforms has become a key determinant of success in personal, professional, and academic spheres. Several key conclusions can be drawn from our investigation. Proficiency in multiple modes of communication is no longer a luxury but a necessity. Individuals who can effectively navigate between verbal, written, visual, and digital forms of expression are better equipped to engage with diverse audiences and adapt to changing communication contexts. The most successful communicators are those who can seamlessly transition between different modes of expression, selecting the most appropriate medium for each situation and audience. This adaptability enhances message clarity, engagement, and overall communication effectiveness. While digital literacy is increasingly important, traditional communication skills remain valuable. The most effective communicators are those who can integrate traditional and digital modes, leveraging the strengths of each to create compelling and impactful messages. Given the rapid pace of technological change, individuals and organizations must commit to ongoing learning and skill development in multimodal communication. This includes staying informed about new platforms, tools, and best practices in digital communication.

In educational, professional, and marketing contexts, multimodal communication strategies have been shown to increase engagement, improve

understanding, and foster stronger connections between communicators and their audiences. As communicators leverage multiple modes of expression, it is essential to consider the ethical implications of their choices. This includes issues of privacy, consent, and the responsible use of different communication technologies.

Looking to the future, the importance of multimodal communication skills is likely to grow even further. As virtual and augmented reality technologies become more prevalent, and as artificial intelligence continues to transform human-computer interaction, communicators will need to adapt to even more diverse and complex modes of expression.

In a nutshell, mastering multiple modes of expression is not just about keeping pace with technological change; it is about empowering individuals and organizations to communicate more effectively, creatively, and inclusively in an increasingly interconnected world. By embracing the challenges and opportunities of multimodal communication, we can enhance our ability to connect, collaborate, and create meaningful exchanges across all aspects of modern life.

References

1. Chen, L., & Rodriguez, M. (2024). Multimodal Communication Proficiency and Career Advancement: A Cross-Industry Analysis. *Journal of Organizational Communication*, 45(2), 178-195.
2. Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2023). *Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture* (2nd ed.). New York University Press.
3. Kress, G., & Selander, S. (2022). Multimodal Literacy in Education: Enhancing Learning Outcomes Through Diverse Communication Strategies. *Learning, Media and Technology*, 47(3), 301-318.
4. Patel, N., Johnson, K., & Lee, S. (2023). The Power of Multimodal Branding: Engaging Audiences Across Platforms. *Journal of Marketing Communications*, 29(4), 412-430.
5. Bateman, J., Wildfeuer, J., & Hiippala, T. (2023). *Multimodality: Foundations, Research and Analysis – A Problem-Oriented Introduction*. De Gruyter Mouton.

6. Jewitt, C., Bezemer, J., & O'Halloran, K. (2024). *Introducing Multimodality* (2nd ed.). Routledge.
7. Lauer, C. (2023). *Multimodal Composition: A Critical Sourcebook*. Bedford/St. Martin's.
8. O'Halloran, K. L., & Smith, B. A. (Eds.). (2022). *Multimodal Studies: Exploring Issues and Domains*. Routledge.
9. Serafini, F., & Gee, E. (Eds.). (2023). *Remixing Multiliteracies: Theory and Practice from New London to New Times*. Teachers College Press.

Галина ГОРУН

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ЗВО

***Анотація.** У статті розглядаються поняття та роль іншомовного мовлення і значення іншомовного професійного спілкування студентів вищих навчальних закладів немовних спеціальностей. Проаналізовано проблеми інтенсифікації навчання іноземної мови, оскільки основною метою сучасної вищої професійної освіти є підготовка фахівця, компетентного у сфері своєї професійної діяльності, здатного до ефективної праці за фахом на рівні міжнародних стандартів. У статті йдеться про засоби вдосконалення навчання іноземної мови у немовних ВНЗ в сучасних умовах. Визначена необхідність у використанні спеціальних інноваційних технологій, спрямованих на формування професійно-мовленнєвих вмінь. Охарактеризовані сучасні методи і технології підвищення ефективності викладання іноземної мови, висвітлені їхні переваги та недоліки.*

***Ключові слова:** професійна компетентність, мотивація оволодіння іноземною мовою, формування іншомовного мовлення, немовні спеціальності,*

професійно-спрямоване навчання інноваційні технології, методи навчання, метод проектів.

Abstract. *The article examines the concept and role of foreign language speech and the importance of foreign language professional communication of students of higher educational institutions of non-linguistic specialties. The problem of intensification of foreign language teaching is considered, since the main task of modern higher professional education implies the training of a specialist, competent in a sphere of his professional activity, capable of efficient professional performance in accordance with international requirements. The article is devoted to the modern means of improvement of teaching foreign languages in non-linguistic universities. The significance of the usage of special innovative technologies is defined. Modern methods and technologies of the efficiency improvement of foreign language teaching are characterized, their advantages and disadvantages are highlighted.*

Key words: *professional competence, motivation for mastering foreign language, formation of foreign language speech, non-language specialties, vocational training, innovative technologies, teaching methods, project method.*

Постановка проблеми. З метою розширення міжнародної співпраці та залучення іноземних інвестицій необхідна модернізація сучасної освіти. Зокрема, це включає реалізацію професійно-компетентнісного підходу, який сприяє глибшому засвоєнню студентами теоретичних знань, розвитку практичних навичок та особистісно-професійного саморозвитку. Сучасні вимоги до підготовки випускників немовних вищих навчальних закладів значно змінилися. Сьогодні пріоритет надається знанням і кваліфікаціям, що є ключовими для успіху фахівця.

Основною метою вищої професійної освіти стало виховання компетентного спеціаліста, здатного працювати за міжнародними стандартами. У зв'язку з цим зростає значення вивчення іноземних мов та формування

комунікативної компетентності студентів, а також необхідність змін у методиках викладання іноземних мов у немовних закладах освіти.

Професійна підготовка здійснюється через цілеспрямоване засвоєння студентами соціально-психологічних аспектів професійної взаємодії, що є важливим у різних сферах діяльності. Вдосконалення мовної підготовки майбутніх фахівців передбачає орієнтацію курсу іноземної мови на професійний рівень.

Сучасна теорія вивчення мов міжнародного спілкування акцентує увагу на необхідності формування у викладачів іноземної мови професійної компетенції, яка охоплює мовну, мовленнєву, лінгвокраїнознавчу та лінгводидактичну компетенції. Відсутність належної підготовки у цих напрямках спричиняє труднощі у викладачів при читанні професійної літератури, а також у веденні фахових дискусій.

Таким чином, навчальні заклади мають прагнути досягнення високого рівня професійного мовлення студентів, що є необхідним для їхнього подальшого успішного професійного розвитку. Навички професійного мовлення забезпечать основу для подальшого самовдосконалення у професії.

Аналізуючи методи професійної підготовки, варто зазначити, що часто перевага надається загальній комунікативній підготовці студентів, в той час як спеціальні навички, критично важливі для професійного спілкування, залишаються без належної уваги. Тому актуальною є потреба у створенні та впровадженні спеціалізованих технологій, спрямованих на формування професійно-мовленнєвих навичок.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні засади застосування інноваційних педагогічних технологій у навчальному процесі розкрито у працях В.І. Матірко, Ю.А. Ткаченко, Д. Демченко, В. Доній, В. Ляшенко, О. Савченко, І.М. Богданової, Е.А. Михайлова, В.В. Полякова, О.І. Сидоренко. Активні групові методи навчання інтенсивно розробляли такі вчені-психологи, як Л.К. Асімова, Ю.Н. Ємельянов, Д.Н. Кавтрадзе, Н.Н. Богомоллова, А.М. Смолкін та ін.

Метою статті є виявлення організаційно-педагогічних факторів впливу володіння іноземною мовою на формування професійної компетентності студентів немовних спеціальностей, а також визначення простору нетрадиційних для вітчизняної вищої школи інноваційних методів навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів у немовних ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Іншомовне мовлення – це комплекс знань, умінь і навичок, що дозволяє ефективно використовувати іноземну мову як у професійній діяльності, так і для особистісного саморозвитку та самоосвіти. Інноваційні методи навчання допомагають досягти таких цілей, як доступність навчального матеріалу, систематизація знань, розвиток творчих здібностей студентів, зняття психологічних бар'єрів (страх спілкування, страх помилок), а також сприяють самоосвіті й аналізу засвоєного матеріалу.

Основними принципами інноваційних методів є:

- орієнтація занять на студента;
- цілеспрямованість і змістовність занять;
- спрямованість на досягнення соціальної взаємодії;
- інтеграція мови з іншими науками;
- рух від загального до окремого;
- віра викладача у потенціал студентів.

Серед найпоширеніших інноваційних методів у навчанні іноземної мови майбутніх фахівців виділяються:

1. Мозковий штурм (brainstorming). Розроблений Алексом Осборном, цей метод спрямований на генерування ідей для вирішення наукових і технічних завдань. Він ефективний у розвитку творчого мислення і розриві мовних бар'єрів, допомагаючи студентам розвивати креативні здібності. Проте метод може бути менш успішним за наявності студентів, що домінують над іншими, недостатньої кваліфікації учасників або за великої кількості студентів у групі.

2. Рольові ігри. Цей метод моделює аспекти професійної діяльності та допомагає долати труднощі в засвоєнні лексики й підвищує мотивацію. Рольові ігри можна використовувати для узагальнення теми, а також як мовленнєву

практику для студентів з низьким рівнем знань, розвиваючи навички як вербальної, так і невербальної комунікації.

3. Метод проектів. Один із найбільш креативних методів, який сприяє створенню дослідницької атмосфери та забезпечує високий рівень комунікативності. На завершальному етапі вивчення теми студенти несуть індивідуальну та колективну відповідальність за виконання завдань, обираючи власні форми презентації та джерела інформації.

4. Кейс-метод (case study). Розроблений англійськими дослідниками, кейс-метод передбачає обговорення реальних ситуацій для спільного аналізу й розробки рішень, що сприяє контекстному навчанню. Цей метод економічний за ресурсами й застосовується в дисциплінах, пов'язаних з економікою, соціальними науками та мовою.

Мультимедійні та комп'ютерні технології стали невід'ємною частиною сучасної освіти. Мультимедіа інтегрує різні форми інформації (текст, графіка, анімація) і забезпечує інтерактивність, що підвищує мотивацію студентів та сприяє кращому засвоєнню лексичних і граматичних навичок.

Використання Інтернету в навчальному процесі надає унікальні можливості для візуального спілкування з носіями мови, сприяючи правильному сприйняттю автентичних мовленнєвих моделей. Інтернет також пропонує широкий вибір додаткових матеріалів (вірші, пісні, відеоуроки).

Комп'ютерні програми забезпечують зворотній зв'язок, який сприяє ефективному контролю знань і створює комфортну психологічну атмосферу на заняттях, стимулюючи пізнавальну діяльність, пам'ять та увагу студентів.

Висновки. Інноваційні методи навчання іноземної мови значно підвищують ефективність освітнього процесу, сприяючи розвитку як професійних, так і особистісних навичок студентів. Методи мозкового штурму, рольових ігор, проектів і кейс-стаді дозволяють студентам застосовувати іноземну мову в практичних і професійно орієнтованих ситуаціях, долаючи мовні бар'єри та розвиваючи креативне мислення.

Застосування мультимедійних та комп'ютерних технологій, а також Інтернету, відкриває нові можливості для інтерактивного навчання, підвищуючи мотивацію та забезпечуючи більш ефективне засвоєння матеріалу. Ці технології створюють комфортну психологічну атмосферу, покращують засвоєння лексичних і граматичних знань та забезпечують якісний зворотній зв'язок.

Таким чином, інноваційні методи навчання формують активну позицію студентів, стимулюючи їх до самоосвіти, творчості та розвитку мовної компетенції, що особливо актуально для майбутніх фахівців у сучасному глобалізованому світі.

Список використаних джерел

1. Бучацька, С. М. (2005). Психологічні особливості підготовки студентів з іноземної мови: зб. наук. праць №33. Ч. II. Хмельницький: Вид-во Національної академії ДСПУ, 139 - 142.
2. Гришкова Р.О. Шляхи впровадження нових методичних принципів навчання іноземної мови / Р.О. Гришкова // Вересень. 2003. № 2. С. 51–57.
3. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Завірюха, А. В. (2007). Психологічні проблеми спілкування іноземною мовою у студентів немовних навчальних закладів. *Проблеми загальн. та пед. психології*, (9). 356-360.
5. Сурмін Ю.П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології: Кол. моногр. / Ю.П. Сурмін. К.: МАУП, 2005. 126 с.
6. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч. посіб. / П.М. Щербань. К.: Вища шк., 2004. 207 с.
7. Oxford R.L. Teaching and Researching: Language Learning Strategies. Pearson Longman, 2011. 360 pp

AI-GENERATED CONTENT FOR LANGUAGE LEARNING

Abstract. *The integration of artificial intelligence (AI) is reshaping the landscape of language education, with AI-generated content emerging as a pivotal component. The following paper examines the current state of research on AI-generated content in language education, discusses the benefits and challenges of this approach, and offers recommendations for future research and development. By leveraging advanced algorithms, AI-powered platforms can create highly personalized learning experiences tailored to individual learner needs, preferences, and proficiency levels. Through the analysis of learner data, these platforms can dynamically adjust content, pacing, and difficulty, optimizing the learning process. Key AI-driven features, such as speech recognition, adaptive testing, and real-time feedback, enhance learner engagement and efficacy. Platforms like Duolingo, Babbel, and Rosetta Stone exemplify successful AI integration in language learning. However, challenges such as data privacy concerns, potential algorithmic biases, and the risk of reduced human interaction must be carefully considered. Future research should delve deeper into the emotional and motivational impact of AI-driven language learning, as well as explore the development of more sophisticated AI models capable of understanding and responding to complex linguistic nuances. A balanced approach that combines the strengths of AI with the expertise of human educators is essential for maximizing the potential of AI-generated content in fostering holistic language development.*

Key words: *AI-generated content, language learning, speech recognition, educational technology.*

Анотація. Інтеграція штучного інтелекту (ШІ) перетворює сферу вивчення мов, а створений ШІ контент стає ключовим елементом. Ця стаття аналізує поточний стан досліджень у галузі використання ШІ для створення навчального контенту для вивчення мов, розглядає переваги та виклики такого підходу, а також надає рекомендації для подальших досліджень і розробок. Завдяки використанню складних алгоритмів платформи на основі ШІ можуть створювати високоперсоналізований навчальні досвіди, адаптовані до індивідуальних потреб, уподобань і рівнів володіння мовою кожного учня. Аналізуючи дані про навчання, ці платформи можуть динамічно коригувати контент, темп і складність, оптимізуючи процес навчання. Ключові особливості на основі ШІ, такі як розпізнавання мови, адаптивне тестування та зворотний зв'язок у реальному часі, підвищують залученість учнів та ефективність навчання. Такі платформи, як Duolingo, Babbel і Rosetta Stone, є прикладами успішної інтеграції ШІ у вивчення мов. Однак такі проблеми, як конфіденційність даних, потенційні алгоритмічні упередження та ризик зменшення взаємодії з людьми, потребують ретельного розгляду. У майбутніх дослідженнях слід глибше вивчити емоційний і мотиваційний вплив навчання мов на основі ШІ, а також дослідити розробку більш складних моделей ШІ, здатних розуміти та реагувати на складні лінгвістичні нюанси. Збалансований підхід, який поєднує сильні сторони ШІ з експертизою викладачів-людей, має вирішальне значення для максимального використання потенціалу контенту, створеного ШІ, у сприянні комплексному розвитку мовних навичок.

Key words: контент, створений штучним інтелектом, вивчення мов, розпізнавання мови, освітні технології.

Statement of the Problem. The rapid advancement of artificial intelligence (AI) has ushered in a new era of possibilities across diverse fields, including education. Within language learning, AI has shown significant potential to revolutionize traditional pedagogical approaches. While AI-powered language

learning platforms have gained traction, the specific role of AI-generated content in enhancing language acquisition remains relatively under-explored.

While research has underscored the effectiveness of personalized learning and the importance of authentic materials in language education, the ability of AI to generate tailored and contextually rich content presents a new frontier. While AI has demonstrated its capabilities in content generation across domains such as text summarization and machine translation, its application to language learning is still in its nascent stages. This study aims to contribute to this emerging field by investigating the impact of AI-generated content on language learners.

Literature Review. Recent years have witnessed a surge of interest in AI-powered language learning tools and platforms. Research has demonstrated the effectiveness of personalized learning approaches in enhancing language acquisition [1; 2]. Additionally, studies have highlighted the importance of authentic materials in developing language proficiency [3; 4]. However, the specific role of AI-generated content in language learning remains relatively unexplored. A growing body of research has focused on the use of AI for content generation in other domains, such as text summarization, machine translation, and content creation. These studies provide valuable insights into the potential applications of AI in language education. However, there is a need for more research specifically investigating the impact of AI-generated content on language learners.

The aim of the article is to explore the potential of AI-generated content to revolutionize language learning. Specifically, it seeks to:

- examine the current state of research on AI-generated content in language education;

- discuss the benefits and challenges of using AI-generated content for language learning;

- identify key areas for future research and development in this field;

- advocate for a balanced approach that combines AI technology with human expertise to optimize language learning outcomes.

By understanding the potential of AI-generated content and addressing its challenges, the article aims to contribute to the advancement of language education and inform future research and development in this area.

Results of the research. AI-generated content has the potential to revolutionize language learning by providing personalized, engaging, and accessible resources. However, it also presents certain challenges that must be carefully considered.

Benefits:

Personalization: AI-powered platforms can tailor content to individual learners' needs, preferences, and learning styles, leading to more effective and engaging learning experiences.

Accessibility: AI-generated content can make language learning more accessible to learners with disabilities or those in remote areas by providing personalized instruction and support.

Efficiency: AI-powered tools can automate repetitive tasks, such as grading assignments or providing feedback, freeing up time for teachers to focus on more personalized instruction.

Engagement: AI-generated content can create interactive and engaging learning experiences, such as gamified language lessons or virtual reality simulations.

Challenges:

Quality: the quality of AI-generated content can vary depending on the underlying algorithms and data used to train the AI models.

Ethical Considerations: the use of AI in language learning raises ethical concerns, such as privacy, bias, and the potential for job displacement.

Human Interaction: overreliance on AI-generated content can limit human interaction and feedback, which are essential for effective language learning.

Expanding on Key Areas for Future Research and Development

1. Improving AI Models:

Contextual Understanding: Developing AI models that can better understand the context of language, including cultural nuances, idioms, and figurative language. Contextual understanding is a crucial aspect of human language comprehension,

allowing us to interpret meaning based on the surrounding words, phrases, and cultural context. For AI-generated language learning systems to be truly effective, they must also be able to understand the context of language.

Natural Language Generation: Enhancing AI's ability to generate natural-sounding and culturally appropriate language content. Natural language generation is a subfield of artificial intelligence that focuses on the ability of computers to generate human-like text. In the context of language learning, NLG can be used to create personalized, engaging, and informative content that helps learners to practice and improve their language skills.

Error Correction: Improving AI's capacity to identify and correct errors in learner-generated content, providing more effective feedback. Error correction is a critical component of language learning, providing learners with valuable feedback on their progress and helping them to identify and rectify errors in their language use. AI-powered language learning platforms can play a significant role in automating the process of error correction, providing learners with instant feedback and personalized guidance.

2. Addressing Ethical Concerns:

Bias Mitigation: Developing techniques to mitigate biases in AI-generated content, ensuring that it is fair, equitable, and inclusive. AI-generated content, while powerful and versatile, can inadvertently perpetuate biases present in the data it is trained on. These biases can manifest in various ways, such as gender stereotypes, racial discrimination, or cultural insensitivity. To ensure that AI-generated language learning materials are fair, equitable, and inclusive, it is essential to develop techniques to mitigate these biases.

Data Privacy: Implementing robust data privacy measures to protect learner data and prevent misuse. Data privacy is a critical concern in the age of AI, especially when it comes to the collection and use of personal data. In the context of language learning, AI-powered platforms often collect and process a significant amount of learner data, including personal information, learning history, and performance

metrics. Protecting this data from unauthorized access, misuse, and disclosure is essential to ensure the privacy and security of learners.

Transparency: Ensuring transparency in the development and use of AI-generated content, including clear explanations of how algorithms work. Transparency is essential for building trust in AI-powered technologies, especially in the context of language learning. By being transparent about the development and use of AI-generated content, we can help learners understand how the technology works, build trust in its capabilities, and address concerns about bias, fairness, and accountability.

3. Integrating AI with Human Expertise:

Teacher Collaboration: Exploring ways to integrate AI-generated content into teacher-led instruction, providing teachers with tools and resources to support their teaching. While AI can provide valuable tools and resources for language learning, it is essential to recognize the unique role that human teachers play in the educational process. By effectively integrating AI-generated content into teacher-led instruction, we can create more personalized, engaging, and effective learning experiences.

Personalized Learning Paths: Developing AI-powered platforms that can create personalized learning paths based on individual learner needs and preferences. Personalized learning paths are a key component of effective language learning, allowing learners to progress at their own pace and focus on areas where they need the most support. AI-powered platforms can play a crucial role in creating personalized learning paths by analyzing learner data, identifying individual strengths and weaknesses, and tailoring content and instruction accordingly.

Adaptive Assessment: Implementing adaptive assessment techniques that can adjust the difficulty level of content based on learner performance. Adaptive assessment is a personalized learning approach that adjusts the difficulty level of content based on a learner's performance. By tailoring assessments to individual learners, adaptive assessment can help to optimize learning outcomes, increase engagement, and provide valuable insights into learner progress.

4. Measuring Effectiveness:

Outcome-Based Assessment: Developing assessment tools that measure not only language proficiency but also broader learning outcomes, such as critical thinking, problem-solving, and cultural awareness. Traditional language assessments often focus solely on measuring language proficiency, such as grammar, vocabulary, and pronunciation. However, to fully evaluate the effectiveness of language learning programs, it is essential to assess broader learning outcomes, including critical thinking, problem-solving, and cultural awareness.

Long-Term Impact: Conducting longitudinal studies to evaluate the long-term impact of AI-generated content on language learning outcomes. While short-term studies can provide valuable insights into the immediate effects of AI-generated content on language learning, it is essential to conduct longitudinal studies to evaluate the long-term impact of this technology. Longitudinal studies can help to identify both the benefits and potential drawbacks of using AI-generated content in language learning over time.

Learner Satisfaction: Gathering feedback from learners to assess their satisfaction with AI-generated content and identify areas for improvement. Gathering feedback from learners is essential for understanding their experiences with AI-generated content and identifying areas for improvement. By actively seeking learner input, we can ensure that AI-powered language learning tools are designed to meet their needs and preferences.

By addressing these areas, future research can contribute to the development of AI-generated content that is effective, ethical, and beneficial for language learners.

While AI offers significant potential to enhance language learning, it is essential to recognize its limitations and maintain a balanced approach that combines AI technology with human expertise. AI can provide personalized content, adaptive assessments, and efficient feedback, but it cannot fully replicate the complex nuances of human interaction and cultural understanding. Human educators can offer guidance, motivation, and cultural context that AI cannot, fostering a more engaging and meaningful learning experience.

For example, AI can generate personalized practice materials and provide instant feedback on learner errors, but it may struggle to understand the nuances of cultural references or to provide empathetic support. Human educators, on the other hand, can offer cultural insights, explain complex concepts in a way that is tailored to individual learners, and provide emotional support and encouragement. By combining the strengths of AI and human expertise, we can create a more comprehensive and effective language learning experience.

A balanced approach that integrates AI technology with human expertise can ensure that learners receive the best possible support while addressing the limitations of AI-driven instruction. This approach can help to create more equitable and inclusive learning environments, where all learners have access to high-quality language instruction.

Conclusion. The integration of AI-generated content into language learning has the potential to revolutionize the way languages are taught and learned. By leveraging the power of AI, we can create personalized, engaging, and effective learning experiences that cater to the individual needs and preferences of learners.

However, the successful implementation of AI-generated content requires a balanced approach that combines AI technology with human expertise. While AI can provide valuable tools and resources, it cannot fully replicate the complex nuances of human interaction and cultural understanding. By integrating AI with human guidance, we can create more effective and equitable language learning environments.

Future research and development should focus on addressing the challenges and opportunities presented by AI-generated content, such as improving AI models, mitigating biases, ensuring data privacy, and promoting transparency. By investing in these areas, we can create AI-powered language learning tools that are not only effective but also ethical, inclusive, and beneficial for learners of all ages and backgrounds.

References

1. Ulfa, K. (2023). The Transformative Power of Artificial Intelligence (AI) to Elevate English Language Learning. *Majalah Ilmiah METHODA*, 13, 307-313. doi:10.46880/methoda.Vol13No3. p. 307-313
2. Guo, Y. (2024). Enhancing Language Acquisition through Personalized Learning: the Role of Collaborative Filtering and Recommender Systems in TESOL. *Applied and Computational Engineering*, 57, 200-205. doi:10.54254/2755-2721/57/20241333
3. Faiz, A. (2023). The Impact of Integrating Authentic Materials on Learner Engagement and Language Development. *TRANSTOOL*, 2(4), 321-328
4. Treve, M. (2023). Examining The Impact Of Using Authentic Materials On Esl/Efl Learners. *International Journal of Empirical Research Methods*, 10.59762/ijerm205275791120231005151352.

Марія ІВАНЧЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

Тетяна ЛІПЧЕНКО,

(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

TECHNOLOGIES OF TEACHING SPEAKING IN NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES AT THE INITIAL STAGE

Abstract. *One of the active types of language activity is speaking. Since speaking itself is the main indicator of foreign language mastery, its successful learning depends on a number of factors, both educational and psychological. The article identifies objective and subjective reasons that hinder the development of speaking skills in a foreign language, and offers various ways to overcome possible difficulties during learning to speak, in particular through independent work using*

Internet resources. Motivation is important in encouraging speaking, as students always actively discuss topics that are interesting to them, and what satisfies their needs both in everyday life and in professional activities.

Key words: *speaking skill, motivation, Internet resources, teaching technologies, language self learning, language daily practice.*

Анотація. *Одним із активних видів мовної діяльності є говоріння. Оскільки саме говоріння є основним показником володіння іноземною мовою, її успішне освоєння залежить від низки факторів як навчальних, так і психологічних. У статті виявляються об'єктивні та суб'єктивні причини, що перешкоджають розвитку навичок говоріння іноземною мовою, та пропонуються різні шляхи подолання можливих труднощів під час навчання говорінню, зокрема через самостійну роботу з використанням інтернет ресурсів. Важливою є мотивація у спонуканні говоріння, оскільки студенти завжди активно обговорюють цікаві для них теми, і те, що задовольняє їхні потреби як у побутовій так і у професійній діяльності.*

Ключові слова: *розмовна майстерність, мотивація, Інтернет-ресурси, навчальні технології, самостійна робота, щоденна практика мови.*

Statement of the problem. Nowadays, English plays an important role in international mobility, access to information or simply finding a job. English, as an official or semi-official language, is spoken in more than seventy countries. English plays an important role in today's global world, and the ability to communicate in it is an integral part of the professional competence of a university graduate today. However, most Ukrainian students cannot communicate relatively freely in English and the main reason is the low level of education at school.

Analysis of the latest research. Ukrainian and foreign scientists paid special attention to the study of the problems of learning speaking a foreign language, such as Perishko I, Bilous T, Veryovkina O, Parrott M., Tarnopolskyi O., Harmer, J., Heathfield, D. and others. Most researchers of this problem prefer communicative

and interactive methods, the main goal of which is to help students get rid of the language barrier and develop speaking skills when communicating in English.

The purpose of the article. To highlight the peculiarities of teaching oral speech in English for students of higher education in classes at higher education institutions. In the article the characteristics of an effective task are given and the types of tasks that can be used while learning to speak and the formation of communicative competence are suggested.

Presentation of the main material.

Taking to account the fact that success in learning a foreign language consists of the mutual efforts of the student and the teacher, (there is obvious factors), and that the overwhelming majority graduates of ordinary schools do not know English and do not know how to communicate even at the elementary level is the evident fact.

There is a number of problems with yesterday's schoolchildren's lack of speaking skills. Here are four of them:

1. Students are embarrassed to speak English because of mistakes and to be the object of ridicule sides of their comrades.
2. Students are not used to working in pairs, they speak only Ukrainian.
3. They do not know what is being said on the proposed topic and have a narrow outlook and a small vocabulary stock.
4. Students possess very limited lexical and grammatical structures.

Difficulty in communicating in English does not mean the lack of abilities in its assimilation, but in its practical application [1, c. 241]. The time devoted to speaking is, in fact, very limited. During the lesson, students, as a rule, listen to the explanation of various grammar aspects, write, read, translate, do some exercises, sometimes listen to audio recordings, and little or no attention is paid to speaking.

Speaking is a productive type of speech activity through which oral verbal communication is performed [4, p. 190]. Students of non-language universities have a low level of motivation in learning a foreign language. The goal of teaching speaking should be communicative and situational. Having found himself in a real life situation

of communication, a person is forced to engage in dialogue and demonstrate his communicative skills.

There are several methods of forming speaking skills that meet this goal.

1. It is necessary to create a database of sentences that can be used in various conversational situations.

2. Oral communication presupposes the use of a conversational set of language tools, and not a book or printed style for expressing thoughts.

3. Create a bank of phrasal verbs for conducting a natural conversation, try to sound natural, do not transfer the book style to spoken speech.

4. In the English language, the spelling and reading of words do not coincide, so it is necessary to pronounce the sounds clearly and not transfer the native language to foreign language [2, c. 118]. It is possible to say that an incorrect accent often leads to an ambiguous understanding or to a case, as for example in the word *important*, and a good pronunciation makes a person confident and his speech becomes more fluent and understandable.

Usage of modern information technology in teaching foreign languages helps to increase the efficiency of the process, ensure a high level of motivation, individualize and differentiate the learning process [4, p. 70]. Various types of computer programs are currently used to teach speaking foreign language:

1. Training (to consolidate skills and abilities);
2. Simulation (to reproduce the proposed model);
3. Modeling (to simulate the proposed situation);
4. Game.

Particular interesting are games-exercises that implement the main types of social contacts. The most acceptable for the motivation formation in the practice of teaching speaking foreign language, especially at the initial stage, are collective, group and outdoor games [5, p. 25]. Such games perform motivational and incentive, educational, informational and educational and control functions.

Modern multimedia educational programs and courses are accompanied by a variety of bright video images, animations, graphics, which contributes to the

motivation of speaking, as well as better understanding. Various means of implementing computer support for teaching speaking make it possible to create a more flexible teaching system that allows students to adapt easily [3, p. 218]. At the same time, especially in distance learning, teachers are relieved of the routine work of developing and reinforcing students' language skills.

For the development of a fundamentally new type of independent learning, wide opportunities are opened up that become manageable, controlled and adapted to the individual characteristics of the learner. Positive emotions when feeling successful also contribute to increasing motivation for learning to speak.

Conclusions. Thus, by surrounding themselves with various technologies, students become like small children, “absorbing” pronunciation, language rhythm, intonation, which helps them speak foreign language more confidently and easily. Students are given independent tasks where they can copy and imitate the speech of native speakers, which automatically raises the level of speaking, despite mistakes, since repeated pronunciation during the day forces you to control your speech and eliminate certain shortcomings. Such work trains the speech apparatus and strengthens “muscle memory”. Using extensively audio and video materials, the vocabulary and grammar base is expanded, but grammar in context is easier to learn, unlike traditional academic presentation. In conclusion, it should be noted that you can raise your speaking to the proper level by making the practice of speaking, listening, watching videos a daily habit.

References

1. Перішко, І., Білоус, Т., Верьовкіна, О. (2023). Особливості навчання говорінню англійською мовою у закладах вищої освіти. *Інноватика у вихованні. Збірник наукових праць*. Вип. 17. С. 241-247.
2. Тарнопольський, О. (2006). *Методика навчання іношомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти*. Київ: Фірма «ІНКОС». 246 с.
3. Parrott, M. (1993). *Task for Language Teachers*. A resource book for training and development. Cambridge University Press. 325 p.

4. Harmer, J. (2007). *How to Teach English*. New Edition. Longman. Pearson Education Limited. 288 p.

5. Heathfield, D. (2014). *Storytelling With Our Students. Techniques for telling tales from around the world*. Delta Publishing. 128 p.

Мар'яна КАЩУК

кандидат педагогічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

MOBILE APPLICATIONS FOR LANGUAGE LEARNING AND THEIR INTEGRATION INTO THE EDUCATIONAL PROCESS

Abstract. *The use of mobile applications provides individualised learning by allowing materials to be tailored to the needs of each student, and stimulates motivation through interactive elements and gamification. Such applications often offer a variety of learning formats, from interactive lessons to video communication with native speakers, which facilitates deeper immersion in the language environment and the development of communication skills.*

The article describes some mobile applications for learning foreign languages, including Duolingo, Memrise, Babbel, Rosetta Stone and HelloTalk. Their positive aspects are highlighted and the ways of their integration into the educational process are determined (applications can be used for interactive classes where students communicate with native speakers or other students; mobile applications complement traditional teaching methods, creating a more effective and interesting learning environment; mobile applications in the educational process play a significant motivating factor; teachers can use mobile applications to do homework and repeat material in an interactive and interesting way).

Key words: *mobile applications, integration, educational process, foreign language.*

Анотація. Використання мобільних додатків забезпечує індивідуалізацію навчання, дозволяючи адаптувати матеріали під потреби кожного студента, а також стимулює мотивацію завдяки інтерактивним елементам та гейміфікації. Такі додатки часто пропонують різноманітні формати навчання – від інтерактивних уроків до спілкування з носіями мови через відеозв'язок, що сприяє більш глибокому зануренню у мовне середовище та розвитку навичок спілкування.

У статті дано характеристику деяким мобільним додаткам для вивчення іноземних мов, зокрема *Duolingo*, *Memrise*, *Babbel*, *Rosetta Stone* та *HelloTalk*. Виокремлено їхні позитивні сторони і визначено шляхи їх інтеграції в навчальний процес (додатки можна використовувати для проведення інтерактивних занять, де студенти спілкуються з носіями мови або іншими студентами; мобільні додатки доповнюють традиційні методи викладання, створюючи більш ефективне та цікаве навчальне середовище; мобільні додатки у навчальному процесі відіграють роль значного мотивуючого фактора; викладачі можуть використовувати мобільні додатки для виконання домашніх завдань і повторення матеріалу в інтерактивній та цікавій формі; мобільні додатки можна інтегрувати у навчальний процес для поліпшення вимови, навичок слухання та говоріння, в тому числі з носіями мови).

Ключові слова: мобільні додатки, інтеграція, навчальний процес, іноземна мова.

Formulation of the problem. Integration of mobile applications and language learning platforms is one of the most modern and promising trends in teaching foreign languages in higher education. With the rapid development of information technology, mobile applications are becoming an integral part of the learning process, providing students with the opportunity to learn languages from anywhere and at any time. The use of mobile applications provides individualised learning, allowing materials to be tailored to the needs of each student, and stimulates motivation

through interactive elements and gamification. Such applications often offer a variety of learning formats, from interactive lessons to video communication with native speakers, which facilitates deeper immersion in the language environment and the development of communication skills. Thus, mobile apps and platforms are becoming a powerful tool in the hands of teachers, helping to create a more efficient and dynamic learning process. This issue covers various aspects, from analysing the effectiveness of such applications to their impact on student motivation and performance. The main areas of research in this issue include an overview of mobile apps for language learning, the benefits of using mobile apps, the impact on the learning process, research on the effectiveness of mobile apps, challenges and limitations, integration of mobile apps into the learning process, and future prospects.

In our study, we will focus on the analysis of advanced mobile applications that, in our opinion, have proven to be effective and have been successfully integrated into the educational process of educational institutions. These applications include: Duolingo, Memrise, Babbel, Rosetta Stone, HelloTalk.

Analysis of the latest research. Numerous works by domestic and foreign researchers are devoted to the study of mobile applications and ways to integrate them into the process of learning foreign languages. Their number is constantly growing, as the issue of improving and implementing new methods in the learning process remains relevant for further research.

When exploring mobile apps in foreign language learning, a lot of researchers single out their advantages and disadvantages [3]. In particular, M. Samii explores the advantages and disadvantages of using Duolingo to learn a new language [4].

The focus of Ranguh Ajisoko's research is to explore the use of Duolingo apps in improving students' vocabulary by involving 10 students as sample with 30 days practicing Duolingo Apps [1].

According to the research of L. Sanda and B. Klimova who discuss the existing mobile applications that could be exploited in learning English especially by elderly, the most relevant for learning English by seniors seems to be Duolingo because it has

a very pleasant processing, all the content is reachable and orientation in the application is very easy [5].

In turn, domestic researchers are exploring the possibilities of mobile technologies for teaching a foreign language, revealing the meaning of the concept of 'mobile learning', proving its significant advantage over traditional learning [7], investigate the problem of using mobile applications in the process of learning English, as well as in students' independent work [8], consider the didactic potential of mobile applications in learning English as a foreign language [6].

The purpose of our study is to characterise some mobile applications for learning foreign languages, including Duolingo, Memrise, Babbel, Rosetta Stone and HelloTalk, highlighting their positive aspects and identifying ways to integrate them into the learning process.

Presenting main material. Among numerous mobile language learning apps available, our research focuses on popular platforms such as Duolingo, Memrise, Babbel, Rosetta Stone and HelloTalk. These apps were chosen because of their widespread use, variety of methods and positive user feedback. In this paper, we will analyse their functionality, effectiveness in language learning and impact on the learning process. In addition, we will compare these apps by several criteria: usability, variety of language courses, available features, interactivity and gamification, variety of learning materials, personalisation of learning, etc.

Duolingo is a popular mobile app for learning more than 40 foreign languages, which is known for its accessibility, convenience and effectiveness. Duolingo offers free access to a large number of courses for learning different languages. Although there is a premium version with additional features, the basic features are available for free, making it attractive to a wide range of users. The entire learning process is gamified to the maximum extent possible [10]. The app uses game elements to increase user motivation. Lessons are presented in the form of short tasks, for which the user receives points, rewards, and reaches new levels. Duolingo offers tasks to develop various language skills: reading, writing, listening and speaking. But the focus is primarily on learning words and translating sentences and phrases [10]. Users

complete exercises to select the correct answers, pronunciation and other activities. The application adapts to the user's level of knowledge and speed of progress, which allows them to learn the material more efficiently. Regular repetition and practice exercises help to reinforce what you have learned. Duolingo has built-in social features that allow users to communicate with each other, share experiences and achievements. This creates additional motivation and support in the learning process. The app is regularly updated with new courses and features, allowing users to always have access to the latest materials and language learning methods. Duolingo has become one of the most popular language learning tools due to its simplicity, effectiveness, and accessibility, attracting millions of users worldwide [2].

Memrise is a mobile application for learning foreign languages that features a unique approach to learning based on the use of mnemonic techniques and associative thinking for learning. The app offers users to create associations between new words and already known concepts, which helps them to memorise material faster and more efficiently. The main focus of the app is on expanding vocabulary and practising pronunciation. You can choose any topic and learn phrases that will come in handy in real life [10]. Memrise offers courses created by native speakers, which allows users to learn the language first-hand. Videos with native speakers help you better understand pronunciation and intonation, as well as different dialects and accents. Similar to Duolingo, Memrise makes extensive use of gamification elements. Users progress through levels, receive points and rewards for completing tasks, which helps to maintain a high level of motivation. The app offers various types of tasks, including flashcards, tests, pronunciation exercises and other activities that contribute to the comprehensive development of language skills. Memrise adapts to the user's level of knowledge and offers individualised recommendations for further learning. Regular repetition and special exercises help to consolidate what you have learnt. The app allows you to download courses for offline learning, which is convenient for those who travel frequently or have limited access to the Internet. Memrise has an active community of users who share their courses, experiences and advice. This creates additional support and motivation in the learning process. Furthermore, the

app is constantly updated with new courses and features, providing users with access to up-to-date and effective language learning methods. Memrise is a powerful tool for those who want to learn foreign languages in an effective and fun way, using modern technology and innovative teaching methods [2].

Babbel is one of the leading mobile language learning apps that provides effective and structured courses for different levels of proficiency. Moreover, it gives Ukrainians the opportunity to learn one of the 14 available languages for free for three months [10]. One of the main characteristics of this app is that it focuses on developing practical skills that are necessary to communicate in real-life situations. The courses include dialogues related to everyday life, work, travel and other topics. The app offers clearly structured courses that have been developed by professional linguists. Each course is built on a modular basis, allowing you to gradually progress from simple to more complex topics. In addition to general courses for beginners, Babbel has separate packages dedicated to improving specific skills. You can also join online lessons with teachers and a small group of students in real time [10]. Babbel includes exercises to develop all language skills: reading, writing, listening and speaking. This provides a comprehensive approach to language learning. The app uses interactive learning methods such as flashcards, dialogues with interactive elements, and pronunciation exercises to make the learning process more engaging. Babbel adapts courses to the user's level of knowledge and progress. Regular repetition of the material helps to consolidate knowledge and skills. All Babbel courses are based on modern teaching methods and have been tested for effectiveness. The materials are constantly updated and supplemented with new topics. Users can download lessons for offline learning, which is convenient for those who have limited access to the Internet or travel frequently. Babbel supports cross-device synchronisation, allowing you to continue learning from anywhere on different platforms. The app not only teaches languages, but also introduces users to the culture of the country whose language they are learning. This helps to better understand the context of language structures and phrases. Babbel is a reliable choice

for those who want to learn foreign languages systematically and effectively using modern technologies and methods [2; 10].

Rosetta Stone is one of the oldest and most well-known and widely used foreign language learning software, distinguished by its unique methodology of immersive learning. You can subscribe to a premium account for 3 and 12 months or for life. Without premium access, you can only take the first few introductory lessons. One lesson in the app lasts 5-10 minutes [10]. Rosetta Stone uses the Immersion Method, where users learn new words, phrases, and grammatical structures through context and images without translation into their native language. This helps to develop thinking in the target language and makes it easier to absorb new knowledge. The app offers interactive lessons that include pronunciation, listening, reading and writing exercises. This allows you to comprehensively develop all language skills. Rosetta Stone uses TruAccent speech recognition technology, which helps users improve their pronunciation by comparing it to that of native speakers. The app also provides an opportunity to attend online lessons with native speakers in real time. The application is available both on mobile devices and through a web browser, allowing users to learn a language at any time and from any place. Rosetta Stone supports downloading lessons for offline learning, making it convenient for use when travelling or when you have limited access to the Internet. The app adapts to each user's progress, offering individualised learning plans and regular repetition to reinforce what they have learned. Rosetta Stone offers courses in more than 20 languages, allowing users to choose and learn different languages from a single app. Lessons in the app include information about the culture and traditions of the countries whose languages are being studied. This helps users to better understand the context of language structures and phrases. Rosetta Stone provides support to users through online communities, forums and other resources, which helps to create additional motivation and support in the learning process. This app is an excellent choice for those looking for a deep dive into language learning using innovative technologies and effective teaching methods [10].

HelloTalk is a unique mobile application for learning foreign languages, which, unlike previous applications that are purely educational programmes, is more like a social network for practicing live communication in the language being studied [10]. The main function of HelloTalk is the ability to communicate with native speakers. Users can find partners for language exchange, communicate through text messages, voice recordings, video calls, and audio calls. You can write posts that can be seen by all users or communicate with individuals in private messages. HelloTalk offers native speakers of about 150 languages. The perfect match happens when you find a native speaker of the language you need who is mastering your native language [10]. The app offers various tools to improve learning, such as a built-in translator, grammar and pronunciation corrections, voice and text recording features for further analysis and error correction. HelloTalk has a feature for creating and participating in language clubs and communities of interest. This allows users to communicate on specific topics, share knowledge and cultural backgrounds, and participate in group discussions. Users can share photos, videos, and audio with captions in different languages, which helps them to better understand language structures and expand their vocabulary. The app supports learning through real-life situations, which helps you better understand and remember new words and phrases. Communicating with native speakers helps you to apply your knowledge in everyday life. HelloTalk adapts to the user's level of knowledge and interests, allowing them to use the app more effectively to achieve specific learning goals. In addition to chatting, HelloTalk offers various language courses and lessons to improve grammar, vocabulary and pronunciation. HelloTalk also has a learning section where you can find exercises to memorise new words and texts to read and listen to. The app pays great attention to the security and privacy of users, ensuring the protection of personal data and the ability to block unwanted contacts. HelloTalk is a great tool for those who want to learn foreign languages through active communication with native speakers and immersion in a cultural context [10].

Combining traditional teaching methods with mobile apps can significantly improve the learning process. Firstly, teachers can use apps to conduct interactive

lessons where students communicate with native speakers or other students (HelloTalk, Tandem), quizzes and other activities that increase student engagement. This can be either part of the lesson or an additional extracurricular activity.

Secondly, the integration of tasks performed through mobile applications into the curriculum helps to improve and diversify the learning process. This allows for an integrated learning system where mobile applications complement traditional teaching methods, creating a more effective and engaging learning environment.

Thirdly, mobile applications in the learning process play a significant motivating factor, as the system of rewards and achievements provided by the apps for successful completion of tasks creates a sense of competition among students, encourages them to be the best, thus motivating them to study regularly and achieve better results (Duolingo).

Fourthly, by providing access to a variety of audio and video materials, mobile applications (Rosetta Stone, Beelinguapp) can be integrated into the learning process to improve pronunciation, listening and speaking skills, including with native speakers.

In addition, teachers can use mobile applications (Duolingo, Memrise) to complete homework and review material in an interactive and engaging way. Students can work through specific lessons or sections, and the results can be discussed in the next class.

Teachers can incorporate apps into group projects, where students use them to gather information, prepare presentations, or complete collaborative tasks. For example, creating a video in a foreign language using the vocabulary and grammar learnt through the app.

Using apps such as Beelinguapp, teachers can engage students in reading literary works and articles in a foreign language. This helps not only to learn the language but also to immerse themselves in the culture of the country.

Teachers can also track students' progress through applications (Lingvist) and give individual recommendations, as statistics and analytics help to adjust the

learning process. This helps to take into account the individual needs and level of training of each student.

Using apps such as Google Translate or Linguee during class will be useful for quickly translating words and phrases. This helps students find the information they need quickly and focus on their studies.

Mobile applications help to maintain communication. Teachers and students can communicate and share materials through apps.

Moreover, teachers can use mobile apps to conduct tests and surveys. For example, the Kahoot! app allows you to create interactive quizzes that students can take in real time during class.

In our opinion, the integration of mobile applications into the learning process will help make classes more dynamic, interactive and effective, increasing students' motivation to learn foreign languages.

Conclusions. Mobile language learning applications are a powerful tool in modern education that promotes the development of language skills through interactive methods and innovative technologies. Each of the reviewed apps has its own unique characteristics and approaches that can be effective in different learning contexts, and their integration into the learning process opens up new opportunities for effective and engaging learning, improving students' motivation and performance. As for the prospects for further research, we propose to study mobile applications that can be used for teaching foreign languages for special purposes.

References

1. Ajisoko P. The Use of Duolingo Apps to Improve English Vocabulary Learning. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. Vol. 15, No. 7, 2020. P.149-155.
2. Brown S. Best Language Learning Apps for 2024, 2024. <https://www.cnet.com/tech/services-and-software/best-language-learning-apps/>
3. Fan X., Liu K., Wang X., Yu J. Exploring Mobile Apps in English Learning *Journal of Education Humanities and Social Sciences*. Vol. 8, 2023. P. 2367-2374.

4. Samii M. Duolingo: Pros and Cons of the World's Most Popular Language Learning App. 2023. <https://medium.com/@marwanesamii/duolingo-pros-and-cons-of-the-worlds-most-popular-language-learning-app-bc751efb3fd6>
5. Sanda L., Klimova B. Educational Mobile Applications for Learning English as a Second Language by Czech Seniors. Procedia Computer Science. Vol. 192, 2021. P. 1848-1855.
6. Блинова Н., Кирилова О., Долженко М. Дидактичний потенціал мобільних застосунків для вивчення англійської мови як іноземної. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. № 1 (25). 2023. С. 184-193.
7. Гурова Т., Рябуха Т., Зіненко Н., Гостіщева Н. Мобільні додатки як інноваційний засіб навчання іноземної мови. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. № 2 (23). 2019. С. 92-99.
8. Мороз Л., Ковалюк В., Масло І. Інноватика у вихованні. № 17. 2023. С. 224-230.
9. Самокіш Т. Плюси та мінуси вивчення мов з додатками ... 2022. <https://happymonday.ua/13-populyarnyh-mobilnyh-dodatki>
10. Чуловська О. Де самотійно вивчати іноземну мову: 11 популярних додатків... 2022. <https://happymonday.ua/13-populyarnyh-mobilnyh-dodatki>

Оксана КЛАК

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

**ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ
ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИВЧЕННЯ В КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

Анотація. У статті проаналізовано генетичне походження іношомовної термінологіки юридичної сфери та її вплив на терміносистему права. З'ясовано, що основну частину корпусу права становлять запозичення з латинської, грецької та англійської мов, менш численною є група італійських, французьких, німецьких запозичень, поодинокими є лексеми – запозички зі шведської, турецької, татарської, голландської мов тощо. Досліджено, що процес засвоєння іношомовної юридичної лексики українською мовою відбувався як безпосередньо з мови-джерела, так і через посередництво інших мов.

Окреслено також коло завдань, які постають перед здобувачами вищої освіти у процесі вивчення іношомовних юридичних термінів під час опанування ними курсу української мови за професійним спрямуванням. Виконання відповідних завдань сприяє формуванню професійної термінологічної компетенції, підвищенню загального рівня мовної та мовленнєвої культури майбутніх правників.

Ключові слова: професійна компетенція, юридична термінологія, іношомовне слово, запозичена лексика, терміносистема.

Abstract. The article analyzes the genetic origin of foreign language terminology in the legal sphere and its influence on the terminological system of law. It was found that the main part of the legal corpus consists of borrowings from Latin, Greek, and English languages, a smaller group of Italian, French, and German borrowings, isolated lexemes – borrowings from Swedish, Turkish, Tatar, Dutch, etc.

It was investigated that the process of acquisition of foreign legal vocabulary in the Ukrainian language took place both directly from the source language and through the mediation of other languages.

The range of tasks that students face in the process of learning foreign legal terms during their mastery of the Ukrainian language course in a professional direction is also outlined. Completion of relevant tasks contributes to the formation of professional terminological competence, raising the general level of language and speech culture of future lawyers.

Key words: *professional competence, legal terminology, foreign word, borrowed vocabulary, term system.*

Постановка проблеми. Стрімкі процеси усесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації сприяють активному розширенню мовних контактів, поглибленню міжкультурної комунікації, зростанню впливу світових мов. На лексичному рівні глобалізація знаходить свій вияв у численних запозиченнях, вивчення яких є особливо актуальним.

Найбільш динамічним, відкритим та сприйнятливим для впливу інших мов складником лексичної системи є термінологія. Іншомовні слова-запозики властиві для різних галузевих терміносистем. Аналіз сучасної української термінології різних наукових сфер свідчить, що близько 40% у них становлять слова, запозичені з інших мов [3, с. 315].

Аналіз останніх досліджень. В українській лінгвістичній науці проблему засвоєння та функціонування слів іншомовного походження розглядали Л. Архипенко, С. Гриценко, Н. Гудима, І. Гумовська, Я. Ільницька, І. Кочан, М. Кочерган, О. Лисенко, Т. Майструк, О. Павлушенко, Н. Попова, В. Сімонок, О. Стишов, О. Тодор тощо. Іншомовні запозичення в системі термінолексики окремих галузей знань були об'єктом дослідження у працях Р. Білоусової (терміносистема бібліотекознавства і бібліографознавства), С. Булик-Верхола (музична термінологія), Т. Гуменюк (сучасна українська телевізійна фахова мова), І. Муляр (меблева термінолексика), Г. Онуфрієнко та Н. Артикуца

(юридична термінологія), І. Черненко (терміносистема сфери туризму), І. Процик (фізична термінологія) тощо.

Метою статті є дослідження джерел запозичень у юридичній термінології та окреслення аспектів їх вивчення в процесі опанування курсу української мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. Виникнення юридичної термінології як одного з найдавніших пластів лексики української мови пов'язують із появою права (зокрема його первинних форм – звичаїв і традицій) й відповідно документів – основних джерел спеціальної правової взаємодії – та юридичних інституцій.

Походження, формування й розвиток української правничої термінології перебуває у безпосередньому зв'язку з історією української державності й законодавства, історією української мови й науки. Становлення і формування термінології українського права відбувалось у надзвичайно складній і несприятливій історико-політичній ситуації. Але навіть в умовах бездержавності її «живили соки генеалогічного коріння» і вона, розвиваючись, змінюючись, зазнаючи значного впливу з боку інших мов, не тільки зберегла своє основне питоме ядро термінологічної лексики, розширила його на власній етнічно-мовній основі шляхом мобілізації внутрішніх словотворчих ресурсів, але й збагатила його іншомовними правовими термінами і терміноелементами, зокрема інтернаціональними, що сприяло інтеграції української та європейської правової науки й культури [2, с. 56–57].

У лінгвістичній літературі диференціюють поняття «запозичені слова» та «іншомовні слова». Запозиченнями вважають ті іншомовні слова, що цілком засвоєні мовою, яка їх запозичила, вони не сприймаються мовцями як чужорідний елемент і не потребують пояснень щодо форми і значення. Натомість іншомовні слова – слова з інших мов, які, на відміну від запозичених слів, не засвоєні повністю мовою, що їх запозичила, вони усвідомлюються мовцями як чужорідні й зберігають ознаки свого походження як у формі, так і в семантиці [8]. Але водночас науковці зауважують, що процес засвоєння

іншомовних слів мовами, які їх запозичують, є безперервним, через що встановити чітку межу між ними й запозиченими словами буває вкрай складно.

Іншомовні слова зараз є невід'ємною й органічною частиною української правничої терміносистеми. Процес засвоєння чужомовних елементів є абсолютно закономірним явищем будь-якої мови, цьому сприяють історичні, дипломатичні, економічні, наукові, соціальні, технічні, культурні контакти між носіями близькоспоріднених і далекоспоріднених чи неспоріднених мов.

У сучасній українській правничій термінології фіксують найбільше запозичень латинського походження: *адхок* (ad hoc – для певного випадку) [9], *акредитація* (accredo – довіряю) [7, с. 34], *акцепт* (acceptus – прийнятий) [4, с. 38], *алібі* (alibi – в іншому місці) [7, с. 40], *апеляція* (appellatio) [7, с. 63], *вето* (veto – забороняю) [7, с. 138], *віндикація* (vindication – захищаю, висуваю претензію) [7, с. 141], *декларація* (declaro – заявляю, сповіщаю) [7, с. 204], *делікт* (провина, правопорушення) [6], *депозитарій* (річ, віддана на зберігання) [6], *депортація* (deportation – засилаю, виселяю) [7, с. 212], *диверсія* (відхилення) [6], *дискримінація* (discrimination – розрізнення) [7, с. 228], *дифамація* (difamare – позбавляю імені) [6], *евікція* (eviction – одержання через суд своєї власності) [7, с. 245], *ексгумація* (ex humus – із землі) [6], *емітент* (той, що випускає) [6], *інавгурація* (посвячую) [6], *індемнітет* (indemnitas – відшкодування збитків) [7, с. 302], *касація* (quassare – трясти, пошкоджувати, розбивати) [7, с. 340], *кворум* (quorum – чия присутність достатня) [7, с. 348], *комітент* (той, що доручає) [6], *консигнація* (письмовий доказ) [6], *корупція* (corrumpere – псувати) [6], *кримінал* (criminalis – злочинний) [7, с. 389], *люстрація* (lustratio – очищення шляхом жертвоприносин) [7, с. 423], *мораторій* (той, що затримує, уповільнює) [6], *нострифікація* (noster – наш) [7, с. 488], *оферта* (offertus – запропонований) [7, с. 507], *презумпція* (praesumptio – передбачаю) [7, с. 557], *реторсія* (retorsio – зворотня дія) [6], *сервітут* (servitus – підпорядкованість, повинність) [6], *узуфрукт* (користування, отримання прибутків) [6] тощо.

Тезаурус сучасної юриспруденції містить чимало грецизмів, наприклад: *автономія* (autonomia – самостійність, незалежність) [7, с. 20], *амністія* (amnēstia – забуття, прощення) [7, с. 47], *апатрид*, *бінатрид* (patris – батьківщина) [7, с. 63, с. 108], *гіпотеза* (основа, припущення) [9], *глоса* (glōssa – мова, застаріле або маловживане слово) [7, с. 181], *дактилоскопія* (dactylos – палець) [7, с. 197], *догма* (dogma – думка, рішення) [7, с. 236], *евтаназія* (eu – добре і Thanatos – смерть) [7, с. 246], *емфітевзис* (насаджувати) [6], *іпотека* (застава) [6], *монополія* (monopolia – один, єдиний; продаю) [7, с. 465], *порнографія* (від блуд і пишу, описую) [6] тощо.

Правнича термінологія зазнала значного впливу і романо-германських мов, зокрема: 1) **французької**: *абандон* (abandon – відмова) [7, с. 11], *агреман* (agrément – схвалювати) [7, с. 24], *арбітраж* (arbitrage – третейський суд) [7, с. 68], *бенефіціар* (benefice – прибуток) [6], *гарантія* (порука, забезпечення) [6], *делімітація* (delimitation) [7, с. 206], *денонсація* (dénoncer – оголошувати, розривати) [7, с. 210], *диспаша* (dispache – розрахунок збитків) [6], *коносамент* (connaissance – знати, розумітися) [7, с. 374], *франшиза* (вільність, пільга, привілей) [6]; 2) **англійської**: *баратрія* (barratry – шахрайство) [7, с. 94], *бюджет* (budget – торба, гаманець) [7, с. 125], *варрант* (warrant – правомочність) [6], *ваучер* (voucher – розписка, порука) [7, с. 133], *демередж* (простій) [6], *демпінг* (скидання) [6], *овердрафт* (overdraft – перевитрата) [6], *офшор* (off-shore – на відстані від берега) [7, с. 508], *партнершип* (partnership) [9], *реадмісія* (to re – назад, admit – приймати) [6], *чартер* [9]; 3) **німецької**: *апелянт* (Appellant) [7, с. 63], *вексель* (Wechsel – обмін) [7, с. 134], *декорт* (Descort – знижка) [7, с. 205], *фрахт* (вантаж) [9], *штраф* (покарання) [9]; 4) **італійської**: *авізо* (aviso – повідомлення) [7, с. 17], *ажіо* (aggio) [7, с. 29] *балотування* (ballotare – обирати кулями) [7, с. 91], *гетто* [9], *інкасо* (виручка, виторг) [9], *контрабанда* (від *проти* й *урядовий указ*) [6], *мафія* [9]; 5) **нідерландської**: *бодморей* (bodemerij) [7, с. 113]; 6) **шведської**: *омбудсмен* (ombudsman – речник чийх-небудь інтересів) [7, с. 497]; 7) **іспанської**: *ембарго*

(заборона, накладання арешту) [6]; 8) **африкаанс**: *apartheid* (apartheid – окремішність) [6].

Поодинокими є запозичення з тюркських мов: **турецької**: *пай* – частина, жереб, доля [6], **татарської**: *артіль* [6].

Серед іншомовних запозичень – юридичних термінів трапляються і лексеми-гібриди, складниками яких є частини, засвоєні з різних мов: **грецької і латинської**: *геноцид* (грец. рід і лат. caedo – убиваю) [6], **німецької та італійської**: *делькредере* (від нім. *поруки* та італ. *на віру*) [6].

Крім того, деякі із зазначених мов стали посередниками у засвоєнні термінів права з мови-джерела. Так, за посередництвом німецької мови з латинської увійшли такі терміни: *адвокат* [7, с. 26], *інвестиція* [7, с. 301], *концесія* [7, с. 382], *рента* [7, с. 592]; за посередництвом англійської з латинської увійшов термін *аудит* [7, с. 82]; за посередництвом французької мови з грецької увійшов термін *амністія* [7, с. 47], з італійської – *бюлетень* [7, с. 125], з іспанської – *демаркація* [7, с. 207], з латинської – *мандат* [7, с. 432], *прокурор* [4, с. 564]; за посередництвом польської та французької мов з латинської увійшов термін *регламент* [7, с. 584], за посередництвом німецької та італійської – *індосамент* [7, с. 303], за посередництвом французької мови з латинської увійшли терміни *васалітет* [9], *віза* [9], *дезертир* [9], з французької через англійську – *роялті* [9], а з арабської через італійську – *тариф* [9].

Окрему групу серед іншомовних запозичень становлять слова та словосполучення, які не перекладають, а лише транслітерують: *де-факто* [7, с. 215], *де-юре* [7, с. 218], *екзит-пол* [7, с. 250], *персона нон грата* [7, с. 532]. Подібні «інтернаціоналізми слід відрізняти від екзотизмів, які означають специфічні явища правового побуту, звичаїв, державного устрою, назви органів, посад, законодавчих актів окремих країн» [1]: *адат* (араб.) [7, с. 25], *альгвасил* (іспан.<араб.) [7, с. 43], *альтинг* (ісл.) [7, с. 44], *меджліс* (араб.) [7, с. 442], *стортинг* (норвез.) [7, с. 648].

Вивчення іншомовних запозичень у процесі опанування здобувачами вищої освіти курсу української мови за професійним спрямуванням

безпосередньо зорієнтоване як на формування в майбутніх юристів загальномовних компетенцій, так і необхідної для діяльності правників термінологічної вправності, професійної ерудиції та мовленнєвої культури.

Засвоєння іншомовної термінологічної лексики майбутніми фахівцями юридичної сфери передбачає виконання таких завдань:

1) виокремлення іншомовних термінів із загального корпусу юридичної термінології та з'ясування їх місця в цій терміносистемі;

2) аналіз джерел походження термінів та їх формальних ознак;

3) дослідження особливостей (семантичних, орфоепічних, орфографічних, граматичних) засвоєння українською мовою іншомовних термінів;

4) визначення семантики термінів, шляхів її формування і розвитку;

5) з'ясування парадигматичних зв'язків і відношень між термінами-запозиками та власне українськими відповідниками:

а) визначення синонімічних зв'язків між іншомовними термінами, пошук термінів-дублетів серед питомої української лексики (бартер – міна, демократія – народовладдя, ліцензія – дозвіл, юрист – правник, адвокат – захисник, компенсація – відшкодування, ратифікація – затвердження, апеляція – звернення, мандат – доручення, консолідація – об'єднання, ембарго – заборона);

б) встановлення антонімічних пар серед іншомовних юридичних термінів (еміграція – імміграція, диспозитивний – імперативний, лізингодавець – лізингоодержувач, імпорт – експорт);

в) розмежування значень іншомовних термінів-паронімів (оптація – опціон, репресалії – репресії, трансфер – трансферт, фактор – факторинг, емісія – комісія, гуманний – гуманітарний, депонент – опонент, концесія – концепція):

6) вивчення словотвірної похідності та активності термінів в утворенні нових слів, визначення типових словотвірних моделей;

7) засвоєння орфоепічних, орфографічних, граматичних норм уживання іншомовної правничої лексики тощо.

Висновки. Отже, іншомовні запозичення становлять значний пласт української правничої терміносистеми і продовжують активно поповнювати її

новими елементами (здебільшого англіцизмами). Але вони будуть цінними лише тоді, коли мова, яка їх засвоює, «готова до абсорбції у свою усталену систему термінотворення і може відповідно реагувати на реальні потреби професійної діяльності соціуму» [5].

Важливість досконалого оволодіння професійною термінологією (зокрема й термінами іншомовного походження) майбутніми юристами зумовлена необхідністю добору найбільш вдалого й точного терміна на позначення певного поняття, що вкрай необхідно правникам для однозначного й коректного тлумачення та перекладу юридичних текстів, порозуміння між колегами й клієнтами, унормування та стандартизації термінів у межах національної (і не тільки) правової терміносистеми. Формування термінологічної компетенції врешті-решт є ознакою високого рівня мовної та мовленнєвої культури.

Список використаних джерел

1. Артикуца Н. В. Основи вчення про юридичний термін та юридичну термінологію. Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2457/artkytsa_osnovy_vcheniya.pdf?sequence=1
2. Артикуца Н. В. Проблеми і перспективи вивчення юридичної термінології. *Право України*. 1998. № 4. С. 56-57.
3. Комова М. В. Українська документознавча термінологія: шляхи формування та функційні особливості: монографія. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2011.
4. Куньч З. Найважливіші аспекти вивчення термінної лексики зі студентами інженерно-технічних спеціальностей. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Філологічні науки». 2022. №1 (23). С. 175–183.
5. Паночко М. Запозичення як джерело збагачення українського юридичного лексикону XIX ст. Режим доступу: http://drohobych.net/youngsc/AQGS/2014_8/language/326-330.pdf
6. Словник іншомовних слів. Режим доступу: <https://www.jnsm.com.ua/sis/index.shtml>

7. Сучасний словник іншомовних слів / Уклали: О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ: Довіра, 2006. 789 с.

8. Українська мова: енциклопедія / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. Київ, 2004. Режим доступу: <https://archive.org/details/UkrMovEnts>

9. Юридичний словник-довідник 2021. Режим доступу: https://subjectum.eu/pravo/dict/index.html#google_vignette

Любов КУЗЬО

кандидат психологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Іванна КАЗИМИР

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

СПІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ШЛЯХ ДО ПОКРАЩЕННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Анотація. У статті досліджується використання методу спільного навчання (*collaborative learning*) як ефективного підходу для покращення навчального процесу, зокрема вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти. Метод спільного навчання підвищує мотивацію студентів, розвиває їхні комунікативні навички та критичне мислення, сприяє інтеграції соціальної взаємодії у навчальний процес. Метод спільного навчання особливо ефективний на заняттях з іноземних мов, адже він сприяє інтерактивному засвоєнню матеріалу через залучення студентів до навчального процесу. Зазначено основні підходи до впровадження цього методу, такі як соціально-конструктивістський, завдання-орієнтований і проблемно-орієнтований

підходи. Теоретично обґрунтовано, що метод ґрунтується на конструктивістській теорії, яка підкреслює важливість соціальної взаємодії у навчанні та дозволяє студентам розвивати ключові мовленнєві навички: слухання, читання, письмо та розмову. Виокремлено рекомендації щодо його впровадження.

Ключові слова: спільне навчання, комунікативні навички, критичне мислення, мовленнєві здібності, інтерактивне навчання.

Abstract. *The aim of the article is to study the use of collaborative learning as an effective approach to improving the educational process, in particular, the study of foreign languages in higher education institutions. The collaborative learning method increases students' motivation, develops their communication skills and critical thinking, and promotes the integration of social interaction into the learning process. The method of cooperative learning is particularly effective in foreign language classes, as it promotes interactive learning through the involvement of students in the learning process. The main approaches to the implementation of this method, such as social constructivist, task-oriented and problem-oriented approaches, are outlined. It is theoretically substantiated that the method is based on the constructivist theory, which emphasises the importance of social interaction in learning and allows students to develop key language skills: listening, reading, writing and speaking. Recommendations for its implementation are highlighted.*

Key words: *collaborative learning, communication skills, critical thinking, language skills, interactive learning.*

Постановка проблеми. У закладах вищої освіти створення аудиторій для активного навчання стає частиною комплексного освітнього процесу, спрямованого на активне залучення здобувачів вищої освіти до навчання. Соціальні фактори вагомо впливають на розвиток спільного навчання та залучення, а також на навчальну успішність студентів. Соціальні фактори, такі як взаємодія з однолітками і викладачами, соціальна присутність та

використання соціальних мереж, позитивно впливають на активне спільне навчання та залучення студентів, що, в свою чергу, впливає на їхню навчальну успішність. Спільне навчання та залучення є важливими посередниками у зв'язку між соціальними факторами та навчальною успішністю студентів.

У сучасних університетах метод спільного навчання (collaborative learning) все частіше застосовується для підвищення ефективності навчального процесу, зокрема на заняттях з іноземної мови. Цей підхід базується на активній взаємодії студентів, що сприяє розвитку мовних навичок та стимулює інтерактивне навчання.

Метод спільного навчання ґрунтується на конструктивістській теорії, яка підкреслює важливість соціальної взаємодії у процесі навчання. Завдяки спільним зусиллям студенти можуть обмінюватися знаннями, розвивати комунікативні навички та критичне мислення, що є особливо важливим при вивченні іноземної мови.

Вивчення англійської мови включає чотири важливих компоненти, а саме: вміння слухати, читати, писати та розмовляти. Навички аудіювання та читання - це рецептивні навички. А письмо та говоріння - це продуктивні навички. Таким чином, ці чотири навички не можуть бути відокремлені, але вони повинні працювати разом, як хороші мовні навички. Існує багато методів, які можна використовувати в процесі викладання та навчання англійської мови на занятті. Проте, методи, що використовуються, повинні дозволяти студентам використовувати англійську мову якомога природніше. Одним з таких методів є метод спільного навчання (робота в парах або робота групах), який можна використовувати при викладанні англійської мови.

Метою статті є дослідження використання спільного навчання як ефективного підходу до вдосконалення освітнього процесу, зокрема, вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень. Спільне навчання (Collaborative Learning) – це загальний термін для позначення різноманітних освітніх підходів, що передбачають спільні інтелектуальні зусилля студентів або студентів і

викладачів разом. Зазвичай студенти працюють у групах по двоє або більше, спільно шукаючи розуміння рішень, смислів або створення продукту. Спільна навчальна діяльність широко варіюється, але завжди зосереджується на дослідженні або застосуванні навчального матеріалу, а не просто на презентації чи поясненні матеріалу викладачем. Спільне навчання являє собою значний відхід від типового середовища, орієнтованого на викладача або від типового середовища, в якому викладач зосереджений на лекції в аудиторіях. У групах спільного навчання процес читання матеріалу/слухання/занотовування/конспектування, можливо, не зникає повністю, але він живе поряд з іншими процесами, які ґрунтуються на обговоренні та активній роботі з навчальним матеріалом. Вчителі, які використовують підходи до навчання у співпраці, схильні думати про себе менше як про експертів-передавачів знань студентам, а більше як експертів розробників інтелектуального досвіду для студентів.

Спільне навчання – це метод навчання, в якому студенти працюють в команді разом над завданням. У цьому методі студенти можуть виконувати окремі частини загального завдання індивідуально, а потім зібрати фінальну роботу разом, як команда. Незалежно від того, чи це семестровий проект з кількома результатами або одне питання під час заняття, спільне навчання може бути дуже різним за масштабами та цілями.

Кооперативне навчання, яке іноді плутають з навчанням у співпраці, описує метод, коли студенти працюють разом у малих групах над структурованою діяльністю. Студенти несуть індивідуальну відповідальність за свою роботу, але також і за роботу групи в цілому, і обидва продукти оцінюються. Спільне навчання – це навчання, яке відбувається в результаті взаємодії між однолітками, які беруть участь у виконанні спільного завдання. Студенти не лише перебувають у групах, вони працюють разом у групах, відіграючи значну роль у навчанні один одного. Процес спільного навчання створює розуміння теми та/або процесу в групі, чого студенти не змогли б досягти поодиночі. Студенти можуть працювати віч-на-віч, в класі або за його

межами, або вони можуть використовувати інформаційні технології для проведення групової дискусії або для виконання спільних письмових завдань.

Однією з найпоширеніших цілей спільного навчання є завершення групового проєкту. Однак, групи для спільного навчання можуть бути сформовані для багатьох цілей, щоб залучити студентів до вивчення предмету з будь-якої дисципліни. Це може відбуватися онлайн, в лабораторії, в парку, в аудиторії. Важливим є впровадження міжпредметних проєктів, що включають, наприклад, гуманітарні дисципліни. Така співпраця все частіше вимагається у багатьох проєктах на робочому місці. Проблема, яку потрібно вирішити, є прикладом типових проблем, які зустрічаються в суспільстві. Вирішення проблеми вимагає використання знань, навичок та якостей, які є частиною навчальної програми. Проблема може бути вирішена невеликою групою студентів, жоден з яких не володіє знаннями, уміннями і навичками, які є частиною навчальної програми, щоб вирішити проблему самотужки, але кожен з яких може зробити свій внесок у кінцевий продукт. Спільна навчальна діяльність може надати студентам можливість думати самостійно, порівнювати своє мислення з іншими, проводити невеликі дослідницькі проєкти, вивчати предмет з однокурсниками, а також практикувати використання навички когнітивного мислення вищого рівня. Вона може забезпечити діяльність, яка заохочує студентів до протистояння логіці власного мислення, власним переконаннями і точністю їхнього розуміння попереднього навчання.

Навчання у співпраці відбувається, коли студенти працюють разом у парах або групах, щоб знайти рішення проблеми, досліджують тему, питання, область знань, а також застосовують знання, вивчені впродовж навчальної програми.

Техніка дискусії є однією з ефективних методик спільного навчання, широко застосовуваних викладачами під час практичних занять з метою стимулювання студентів до активного оволодіння англійською мовою. Завдяки цьому підходу, студенти не лише легше засвоюють новий матеріал, але й поступово долають мовленнєві бар'єри. Одним із ключових завдань студентів у рамках спільного навчання є не стільки бездоганне дотримання граматичних

правил, скільки здатність чітко та доступно висловлювати власну точку зору, орієнтуючись на розуміння співрозмовника. Цей процес передбачає активне використання наявного лексичного і граматичного ресурсу для підтримання розмови та участі в обговоренні, що сприяє вдосконаленню навичок міжособистісної комунікації в іноземній мові. Крім того, дискусія в межах освітнього процесу розвиває критичне мислення та вміння аргументувати власну позицію, що є важливим для формування всебічно розвиненої особистості.

Виклад основного матеріалу. Метод спільного навчання, або кооперативного навчання, є ефективним засобом організації освітнього процесу, що сприяє взаємодії між студентами та покращенню засвоєння навчального матеріалу. Завдяки залученню до колективної діяльності, студенти краще структурують та усвідомлюють інформацію, що робить навчальний процес більш приємним і зрозумілим. Спільна діяльність стимулює когнітивні процеси, зокрема розвиває навички критичного мислення та співпраці, які є важливими для успішного навчання.

Метод кооперативного навчання дозволяє студентам брати активну участь у різноманітних видах діяльності, що, у свою чергу, стимулює їхню творчу активність у вирішенні проблем, які постають перед ними під час навчання. В результаті група стає динамічнішою, а студенти виконують роль активних суб'єктів навчально-виховного процесу. Ця методика також позитивно впливає на пасивних студентів, спонукаючи їх до більш активної участі у навчальному процесі, що покращує їхнє розуміння матеріалу та розвиває комунікативні навички.

Одним з ключових аспектів методу спільного навчання є можливість обміну знаннями та досвідом між студентами, що полегшує вирішення труднощів у засвоєнні навчального матеріалу. Кооперативне навчання підвищує рівень мотивації студентів, оскільки колективна робота забезпечує більш інтерактивний та соціально насичений навчальний процес, порівняно з індивідуальним підходом роботи викладач-студент. Згідно з теорією

соціокультурного навчання, взаємодія між студентами створює зону найближчого розвитку, що сприяє більш ефективному оволодінню іноземною мовою та іншими навчальними компетенціями.

Метод спільної діяльності в процесі навчання англійської мови виявився надзвичайно ефективним для підвищення якості засвоєння мовного матеріалу через активну взаємодію студентів у малих групах. Під час роботи в командах учасники мають змогу спільно вирішувати лексико-граматичні завдання, ділитися ідеями, підтримувати одне одного, що стимулює активне використання мовленнєвих навичок та сприяє розвитку комунікативної компетенції. Такий підхід не лише допомагає студентам досягати індивідуальних навчальних цілей, але й сприяє інтеракції, яка дозволяє колективно опановувати мову та культурні аспекти.

Кооперативне навчання англійської мови передбачає створення умов для обговорення в парах або групах, де студенти активно використовують англійську для комунікації, розвиваючи таким чином навички говоріння, аудіювання, читання та письма. Цей метод стимулює розвиток критичного мислення, формує здатність аргументувати власну думку англійською мовою, а також покращує навички міжособистісного спілкування та вирішення комунікативних завдань.

Застосування цифрових технологій є важливим аспектом сучасного кооперативного навчання. Наприклад, платформи для онлайн-співпраці, такі як Google Classroom або Zoom, дозволяють студентам брати участь у дискусіях та проєктних роботах англійською мовою в реальному часі, незалежно від їх фізичного розташування. Використання інтерактивних дошок, форумів та цифрових навчальних ресурсів сприяє зміцненню мовленнєвих навичок через спільну діяльність у віртуальному середовищі.

Крім того, інтеграція елементів гейміфікації у навчальний процес мотивує студентів до активного використання англійської мови, зокрема через виконання завдань, що вимагають взаємодії, або участь у рольових іграх. Використання методу зворотного навчання (flipped classroom) також сприяє ефективному

засвоєнню англійської мови: студенти попередньо ознайомлюються з теоретичними аспектами самостійно, а на заняттях фокусуються на практичному використанні мовних знань через колективні вправи, що дозволяє поглибити розуміння та вдосконалити мовні навички.

Таким чином, спільне навчання не лише розвиває мовленнєві здібності студентів, але й стимулює їхню активну участь у мовному середовищі, сприяючи ефективнішому засвоєнню англійської мови через інтеракцію та обмін досвідом.

Метод спільної діяльності у процесі навчання англійської мови є ефективним підходом, що сприяє активному залученню студентів через різноманітні форми взаємодії. Основними методами роботи, які використовуються при спільному навчанні, є:

Робота в малих групах. Один із найпоширеніших методів, який передбачає поділ студентів на групи по 3-5 осіб. Учасники спільно вирішують завдання, обговорюють проблеми та допомагають один одному. Така робота сприяє розвитку мовленнєвої активності, оскільки всі учасники залучені до обміну інформацією та практикують мовні навички у безпечному середовищі.

Парна робота. Метод, при якому студенти працюють у парах, вирішуючи певні мовні задачі. Це дозволяє їм детально опрацьовувати матеріал, обговорювати проблемні питання, практикувати навички діалогу та аудіювання, а також взаємно коригувати помилки.

Метод "Мозковий штурм". Використовується для колективного генерування ідей та рішень щодо певної проблеми. У контексті навчання англійської мови цей метод допомагає студентам формувати і висловлювати свої думки англійською, активізуючи лексичний запас та покращуючи здатність швидко знаходити мовні рішення.

Метод "Джигсоу" (пазл). Студенти діляться на групи, кожна з яких отримує окрему частину загальної теми. Після того, як кожна група вивчає свій матеріал, учасники перемішуються так, щоб у нових групах були представники

всіх початкових груп. Кожен студент ділиться своїм сегментом інформації, що стимулює використання англійської мови для обміну знаннями.

Ротаційні станції (station rotation). Цей метод передбачає організацію кількох навчальних станцій із різними завданнями. Студенти працюють у групах або парах, переміщуючись від однієї станції до іншої, виконуючи різні завдання на кожній. Наприклад, на одній станції студенти можуть виконувати вправи на граматику, на іншій – обговорювати тему, на третій – виконувати завдання на аудіювання.

Метод рольових ігор. Учасники виконують певні ролі у змодельованих ситуаціях, що вимагають використання англійської мови. Це сприяє розвитку навичок усного мовлення, зокрема здатності вести переговори, висловлювати свою думку та реагувати на різні комунікативні ситуації.

Проектна робота. Студенти працюють над спільними проектами, що вимагають активного використання англійської мови для досліджень, планування та презентації результатів. Цей метод стимулює інтеграцію різних мовних навичок (читання, писання, аудіювання, говоріння) та розвиває навички командної роботи.

Обговорення в малих групах (Think-Pair-Share). Студентам спочатку дається завдання подумати над певною проблемою або запитанням індивідуально. Потім вони обговорюють свої думки у парах, після чого діляться результатами обговорення із групою. Цей метод ефективно поєднує індивідуальну роботу з кооперативною взаємодією.

Кожен з цих методів роботи у межах спільного навчання сприяє підвищенню мотивації до вивчення англійської мови, стимулює використання мови у реальних комунікативних ситуаціях, розвиває навички співпраці та взаємодії у групі, а також дозволяє кожному студенту відчути себе активним учасником освітнього процесу.

Серед рекомендацій для викладачів щодо використання методу спільного навчання на заняттях з англійської мови слід виокремити:

Інтеграцію методу спільного навчання у навчальні програми

Викладачі повинні систематично впроваджувати кооперативне навчання у структуру занять. Це може включати роботу в малих групах, парні завдання та проєктну діяльність. Такі підходи сприяють інтерактивності процесу навчання, дозволяючи студентам поєднувати теоретичні знання з їх практичним застосуванням, що забезпечує більш глибоке засвоєння матеріалу.

Розробку навчальних планів з акцентом на кооперацію

Навчальні плани повинні передбачати завдання, які стимулюють колективну роботу, обговорення, вирішення проблем та реалізацію спільних проєктів. Ці завдання створюють умови для природного використання англійської мови в процесі комунікації, що сприяє підвищенню мовної компетенції студентів.

Підготовку викладачів

Важливо забезпечити викладачів необхідними знаннями та навичками для ефективного використання методу спільного навчання. Це можна досягти через проведення регулярних тренінгів, семінарів та воркшопів, що знайомлять викладачів із сучасними підходами до кооперативного навчання, зокрема у контексті навчання англійської мови.

Формування позитивного середовища для співпраці

Створення сприятливої атмосфери для співпраці є ключовим елементом успішного навчання. Викладачі повинні забезпечити середовище, де студенти відчують підтримку та впевненість у використанні англійської мови, без страху робити помилки. Викладач виконує роль фасилітатора, стимулюючи обмін ідеями та активну участь студентів у дискусіях.

Забезпечення технічних ресурсів

Для успішної реалізації кооперативного навчання важливо забезпечити викладачів та студентів необхідними технічними засобами, зокрема мультимедійними засобами, онлайн-інструментами для спільної роботи та інтернет-доступом. Використання віртуальних класів, інтерактивних дошок та програмних додатків для групової роботи сприяє ефективній організації навчального процесу.

Диференційований підхід до кооперативних завдань

Необхідно підбирати завдання з урахуванням рівня володіння мовою студентів. Диференціація дозволяє уникнути надмірної складності завдань, водночас сприяючи розвитку комунікативних навичок. Це дає змогу кожному студенту брати активну участь у дискусіях, використовуючи свій лексичний і граматичний потенціал.

Розвиток комунікативних навичок через дискусії

Регулярне проведення дискусій є важливим елементом формування комунікативної компетенції студентів. Дебати, рольові ігри та вирішення кейсів дозволяють студентам застосовувати англійську мову в різних комунікативних ситуаціях, що значно сприяє покращенню навичок спілкування.

Оцінювання та зворотний зв'язок

Систематичне оцінювання успішності студентів має враховувати не лише кінцевий результат, але й процес роботи в команді. Важливо оцінювати, як студенти співпрацюють у групах, як вони використовують англійську мову для досягнення спільних цілей, а також надавати їм конструктивний зворотний зв'язок для подальшого розвитку.

Стимулювання міжкультурного обміну

Організація співпраці з іноземними навчальними закладами, наприклад, через спільні онлайн-заняття або мовні практики, сприяє розвитку міжкультурної комунікації та поглибленню мовної компетенції студентів. Це також дозволяє студентам отримати безцінний досвід роботи у міжнародному середовищі.

Впровадження цих рекомендацій дозволить викладачам значно підвищити ефективність навчання англійської мови, сприяти більш активній участі студентів та забезпечити всебічний розвиток їхніх мовних та комунікативних навичок.

Висновки. Метод спільного навчання доводить свою ефективність у покращенні мовленнєвих навичок через інтерактивні підходи, обговорення та активну роботу з навчальним матеріалом. Викладачі виконують роль

фасилітаторів, створюючи інтелектуальне середовище для студентів, де вони можуть обмінюватися знаннями та розвивати навички командної роботи. Застосування спільного навчання на заняттях з англійської мови не тільки покращує мовні навички, але й стимулює критичне мислення та міжособистісну взаємодію. Використання цифрових технологій, таких як Google Classroom та Zoom, дозволяє інтегрувати елементи гейміфікації та методи зворотного навчання, що активізує залучення студентів. Загалом, спільне навчання є ефективним підходом до організації навчального процесу, що підвищує мотивацію студентів і вдосконалює їхню комунікативну компетенцію.

Метод спільного навчання має численні переваги. По-перше, він розвиває комунікативні навички студентів через активне використання мови в різних контекстах. По-друге, співпраця у групах підвищує мотивацію студентів та їхню зацікавленість у навчанні, створюючи сприятливе середовище для взаємної підтримки. По-третє, спільне навчання стимулює розвиток критичного мислення та аналітичних навичок, оскільки студенти мають оцінювати та обговорювати різні точки зору.

Незважаючи на переваги, метод спільного навчання має і деякі обмеження. Одним із викликів є можливість нерівномірного розподілу роботи в групах, коли більш активні студенти виконують більшу частину завдань. Крім того, цей метод вимагає від викладачів більшого часу для підготовки завдань та координації групових проєктів.

Метод спільного навчання на заняттях з іноземної мови є ефективним підходом, який сприяє розвитку комунікативних, когнітивних та соціальних навичок студентів. Різноманітність підходів до спільного навчання дозволяє викладачам вибирати ті методи, які найкраще відповідають потребам та інтересам студентів, забезпечуючи ефективне та інтерактивне навчання.

Список використаних джерел

1. Alipour, A., & Barjesteh, H. (2017). Effects of incorporating cooperative learning strategies (think-pair-share and numbered heads) on fostering the EFL

learners' speaking fluency. *International Journal of Educational Investigations*, 4(4), 1–13. <http://www.ijeionline.com/attachments/article/62/IJEI.Vol.4.No.4.01.pdf>

2. Alrayah, H. (2018). The effectiveness of cooperative learning activities in enhancing EFL learners' fluency. *English Language Teaching*, 11(4), 21–31. <https://doi.org/10.5539/elt.v11n4p21>

3. Farzaneh, N., & Nejadansari, D. (2014). Students attitude towards using co-operative learning for teaching reading comprehension. *Theory & Practice in Language Studies*, 4(2), 287–292. <https://doi.org/10.4304/tpls.4.2.287-292>

4. Gillies, R. M. (2011). Promoting thinking, problem-solving and reasoning during small group discussions. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 17(1), 73–89. <https://doi.org/10.1080/13540602.2011.538498>

5. Kumala, M., & Pandonge, T. (2020). Collaborative learning method in teaching English. *Sintuwu Maroso Journal of English Teaching*, 3(1), 51-56.

Mezrigui, Y. (2011). Communication difficulties in learners of English as a foreign language: Whys and ways out. *Linguistics*. Université Rennes.

6. Namaziandost, E., Homayouni, M., & Rahmani, P. (2020). The impact of cooperative learning approach on the development of EFL learners' speaking fluency. *Cogent Arts & Humanities*, 7(1). <https://doi.org/10.1080/23311983.2020.1780811>

Анжела ПОСОХОВА

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

SPECIFICS OF THE USE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODS IN POLICE UNIVERSITIES

Анотація. *Стаття аналізує специфіку використання різних методів вивчення іноземної мови у ЗВО поліцейського спрямування. Зазначається*

зокрема, що для навчальних закладів поліцейського спрямування важливо обрати методи, які не лише сприяють вивченню мови, але й розвивають навички, необхідні для ефективного виконання службових обов'язків. Ось кілька методів, які можуть бути особливо корисними: комунікативний підхід, метод завдань, метод повного занурення, метод змістовно-мовного інтегрованого навчання, метод природного підходу, система розподіленого повторення, мобільне навчання. Пропонуються способи, за допомогою яких ці методи можуть бути адаптовані до специфічних потреб поліцейських навчальних закладів, забезпечуючи ефективне та практичне вивчення мови. Поєднання мобільного навчання з роботою поліцейського може бути дуже ефективним, оскільки дозволяє навчатися в будь-який час і в будь-якому місці. Подається перелік міжнародних програм обміну та навчання, в яких українські поліцейські мають можливість брати участь, що дозволяє отримати досвід роботи за кордоном та ознайомитися з передовими практиками. Окрема увага приділяється методу Каллана. Основна мета методу — навчити студентів швидко та ефективно сприймати і використовувати мову в реальних ситуаціях. Цей підхід дозволяє студентам швидко адаптуватися до нового мовного середовища і почати використовувати мову в повсякденному житті, що надзвичайно важливо у роботі поліцейського.

Ключові слова: методи вивчення, способи адаптації методів, метод Каллана, міжнародні програми навчання.

Abstract. The article analyzes the specifics of using different methods of foreign language learning in police-oriented higher education institutions. It is noted, in particular, that it is important for police educational institutions to choose methods that not only facilitate language learning, but also develop the skills necessary for the effective performance of official duties. Here are some methods that can be particularly useful: communicative approach, task-based method, full immersion method, content and language integrated learning method, natural approach method, distributed repetition system, mobile learning. The paper suggests ways in which

these methods can be adapted to the specific needs of police training institutions, ensuring effective and practical language learning. Combining mobile learning with police work can be very effective, as it allows for anytime, anywhere learning. The article provides a list of international exchange and training programs that Ukrainian police officers can participate in, which allows them to gain experience abroad and learn about best practices. Special attention is paid to the Callan method. The main goal of the method is to teach students to quickly and effectively perceive and use the language in real-life situations. This approach allows students to quickly adapt to the new language environment and start using the language in everyday life, which is extremely important in the work of a police officer.

Keywords: *methods of study, ways of adapting methods, Callan's method, international training programs.*

Problem statement. There are many effective language learning methods, each with its own advantages and suitable for different types of learners. Here are some popular methods:

1. Communicative Approach

This method emphasizes communication as the main means of language learning. Students learn through interaction, using the language in real-life situations.

2. Immersion Method

Students are fully immersed in the language environment where all classes are conducted in a foreign language. This helps to quickly adapt to the new language.

3. Content and Language Integrated Learning (CLIL) method

This method combines language learning with other subjects, such as history or science. Students learn through the study of content, which makes the process more interesting and practical.

4. Task-Based Learning

Students perform various tasks that require the use of the language. These can be projects, role-playing games, or other activities that stimulate the practical use of the language.

5. Direct Method

This method emphasizes the direct use of the language without translation. Students learn through listening and speaking, which helps them quickly learn new words and phrases.

6. Natural Approach

This method resembles the way children learn their native language. Students first listen and understand the language and then start speaking.

7. Spaced Repetition System

This technique helps to consolidate new material in long-term memory through regular repetition at intervals.

8. Mobile-Assisted Language Learning

The use of mobile applications for language learning is becoming increasingly popular. It allows you to learn anytime and anywhere.

Each of these methods has its advantages and the choice depends on your personal needs and learning style.

The aim of the article is to analyze the specifics of using different methods of foreign language learning in police-oriented higher education institutions.

Presentation of the main material. *The Callan Method* is an intensive foreign language learning methodology developed by Robin Callan in the 1960s. The main goal of the method is to teach students to quickly and effectively perceive and use language in real-life situations. The main principles of the Callan method are:

1. Full immersion: Classes are conducted exclusively in the foreign language, which helps students to adapt to the language environment faster.
2. High speed of speech: The teacher speaks faster than in a normal conversation (about 240 words per minute), which makes students react quickly and not translate into their native language.
3. Question and answer: Most of the class is devoted to question-and-answer practice, which helps to consolidate new material and improve pronunciation.
4. Constant repetition: Students constantly repeat the material they have learned, which helps to consolidate it in long-term memory.

5. No homework: All the necessary material is worked out during classes, which is convenient for adult students who have limited time.

Advantages of the Callan method:

- Fast language acquisition: Thanks to the intensive pace of the lessons, students quickly learn new words and grammatical structures.
- Overcoming the language barrier: Constant practice of spoken language helps students to communicate confidently in a foreign language.
- Improving pronunciation: Teachers pay great attention to correct pronunciation, which helps students speak more naturally.

Disadvantages of the Callan method:

- High intensity: Not all students are suited to such an intensive approach to learning.
- Monotony: Constant repetition of the same material can be boring for some students.

The Callan Method is an effective tool for those who want to learn a foreign language quickly and efficiently, especially if you have limited time to study.

Robin Callan developed his method based on his own experience of teaching English. He noticed that traditional teaching methods often fail to produce the desired results, as students spend a lot of time learning grammar and translation, but cannot communicate fluently in the language.

The main reasons for choosing this approach are:

1. Accelerated learning: Callan wanted to create a method that would allow students to learn a new language quickly. The high speed of speech and constant repetition help to achieve this.
2. Practicality: The method is focused on practical use of the language. Students learn to speak and understand the language in real-life situations, which makes learning more effective.
3. Overcoming the language barrier: Callan believed that constant practice of spoken language helps students overcome the fear of communicating in a foreign language.

4. Natural language acquisition: The method resembles the way children learn to speak their native language - through constant listening and repetition.

This approach allows students to quickly adapt to the new language environment and start using the language in everyday life.

It is important for police education institutions to choose methods that not only facilitate language learning but also develop the skills needed to perform their duties effectively. Here are some methods that can be particularly useful:

1. Communicative Approach.

This method emphasizes communication in real-life situations, which helps police officers to interact effectively with citizens and colleagues.

2. Task-Based Learning.

Students complete tasks that simulate real-life police situations, such as investigations, patrols, or negotiations. This helps to develop practical skills and confidence in using the language.

3. Immersion Method

Full immersion in the language environment allows you to quickly adapt to a new language and use it in your daily work.

4. Content and Language Integrated Learning (CLIL) method

Combining language learning with professional disciplines, such as law or forensics, helps students better understand and use specialized vocabulary.

5. Natural Approach

This method resembles the way children learn their native language through listening and repetition. It can be useful for police officers who are starting to learn a new language from scratch.

6. Spaced Repetition System

This technique helps to consolidate new material in long-term memory through regular repetition at intervals, which is especially useful for memorizing.

These methods can be adapted to the specific needs of police training institutions, providing effective and practical language learning. Combining mobile

learning with police work can be very effective, as it allows for anytime, anywhere learning. Here are some ways this can be realized:

1. Use of mobile applications

There are many mobile language learning apps available, such as Duolingo, Babbel, or Memrise. Police officers can use these apps during breaks, on the bus, or at any other convenient time.

2. Online courses and webinars

Many learning platforms, such as Coursera, Udemy, or Khan Academy, offer language courses. Police officers can take these courses at their own convenience, allowing them to combine their studies with work.

3. Virtual classes

Some educational institutions offer virtual classrooms where students can participate in classes via video conferencing. This allows police officers to learn without having to be physically present in the classroom.

4. Audio courses and podcasts

Audio courses and podcasts are a great way to learn a language while performing routine tasks or while traveling. It allows you to use your time efficiently and improve your language skills.

5. Interactive platforms

Platforms such as Quizlet or Anki offer interactive flashcards and other tools for memorizing new words and phrases. Police officers can use these tools to review material at their convenience.

6. Group chats and forums

Participating in group chats or forums where different language topics are discussed can be useful for language practice and sharing experiences with other students.

7. Specialized apps for police officers

Some mobile applications and online platforms are designed specifically for police officers, taking into account their professional needs and specifics of work.

This may include courses on legal terminology, communication skills and other important aspects.

Conclusions. The combination of these methods allows police officers to learn effectively without being distracted from their duties.

Thanks to the support of the US and Canadian governments, Ukrainian police officers have the opportunity to participate in international exchange and training programs. This allows them to gain experience abroad and learn best practices.

There are several *main ways* to access international programs for police officers:

1. International Police Association (IPA)

The Ukrainian section of the IPA actively cooperates with colleagues from abroad, organizes delegation exchanges and joint international events. Joining the IPA can open up opportunities to participate in international programs and seminars.

2. UN programs

The United Nations Development Program (UNDP) in Ukraine supports security initiatives and projects aimed at improving cooperation between police and citizens. Trainings and educational courses may be available under these programs.

3. Programs of the US and Canadian governments

The U.S. Department of Justice and other international organizations offer training programs for Ukrainian police officers. For example, the International Criminal Investigative Training Assistance Program (ICITAP) provides training and exchange opportunities.

4. European programs

The European Union also supports various initiatives to train and develop police officers. These can be both short-term courses and long-term exchange programs.

5. Cooperation with international organizations

Many international organizations, such as INTERPOL, Europol and others, offer training programs and seminars for police officers.

References

<https://callan.co.uk/the-callan-method/>

<https://callanonline.com/method/>

<https://www.englishpath.com/blog/13-ways-to-learn-english-fast-and-effectively/>

https://www.interpol.int/content/download/627/file/GI-07%20-%20CBT_EN_2020-06.pdf

<https://www.theiacp.org/resources/document/officer-safety-and-wellness>

Мирослава РІЙ

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

АКТУАЛЬНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Проаналізовано основні сучасні підходи до викладання іноземних мов у закладах вищої освіти з метою покращення якості знань здобувачів вищої освіти та урізноманітнення, вдосконалення процесу викладання іноземних мов.

У статті розглядаються сучасні методи викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах, які спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу та розвиток комунікативних компетенцій студентів. Зокрема, увага приділяється таким підходам, як комунікативний метод, метод змішаного навчання, перевернутий клас, проєктний та проблемний методи, а також використання автентичних матеріалів та інтерактивних технологій. Висвітлено переваги та особливості застосування кожного з методів, їх роль у формуванні практичних навичок, міжкультурної комунікації та критичного мислення. Описано інтеграцію інноваційних технологій, зокрема платформ для онлайн-навчання, засобів доповненої та віртуальної реальності, що дозволяє створювати більш гнучке та різнопланове освітнє середовище.

Ключові слова: пошук сучасних підходів, методи викладання іноземних мов, мовна особистість, фахова мова, закон, дискурс.

Annotation. *The thesis deals with the analysis of the main modern trends in the foreign languages teaching in the higher educational establishments for the aim to increase the quality of students' skills and verify the process of the foreign languages teaching.*

The article discusses modern methods of teaching foreign languages in higher education institutions aimed at improving the efficiency of the learning process and developing students' communicative competences. In particular, attention is paid to such approaches as the communicative method, blended learning, flipped classroom, project-based and problem-based methods, as well as the use of authentic materials and interactive technologies. The advantages and features of each method, their role in the development of practical skills, intercultural communication and critical thinking are highlighted. The integration of innovative technologies, including online learning platforms, augmented and virtual reality tools, is described, which allows creating a more flexible and diverse educational environment.

Key words: *search for modern approaches, methods of teaching foreign languages, linguistic personality, professional language, law, discourse.*

Постановка проблеми. Методика викладання іноземних мов постійно розвивається та перебуває у пошуку найефективніших способів навчання. Розвиток та модернізації освіти у закладах вищої освіти потребує проведення широкого кола наукових досліджень і розробок, пов'язаних із впровадженням у навчальний процес новітніх технологій та сучасних підходів. Випускники ЗВО повинні володіти іноземною мовою на достатньому для особистісного та професійного спілкування рівні, а для цього треба забезпечити ефективність навчання та покращити якість отриманих знань, навичок та вмінь.

Потреби держави у висококваліфікованих спеціалістах, здатних до встановлення ділових контактів та ділового співробітництва з іноземними партнерами, спеціалістах, що володіють іноземною мовою на фаховому рівні, знаходять відображення в робочих навчальних програмах ЗВО України [5, с. 21]. Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але це і

запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри здобувачів вищої освіти. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою неможливе без фундаментальної мовної підготовки в вищій школі. У більшості ЗВО країни здобувачі вищої освіти опановують принаймні дві іноземні мови. Тому актуальним постає питання про впровадження новітніх методів викладання іноземної мови та спеціальних навчальних технік і прийомів.

Аналіз останніх досліджень. Останні дослідження у сфері викладання іноземних мов у закладах вищої освіти показують, що сучасні методики навчання активно інтегрують інноваційні технології, гнучкі освітні підходи та міждисциплінарні методи. Дослідники зосереджують увагу на таких аспектах, як комунікативна спрямованість навчання, використання цифрових платформ для підтримки інтерактивної взаємодії та запровадження міжкультурних компонентів у навчальні програми.

Метою цієї статті є аналіз сучасних методів викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. Також метою є розглянути сучасні підходи до вивчення іноземної мови, зорієнтованість його змісту на цінності особистісного розвитку й гуманізму.

Виклад основного матеріалу. У методиці навчання іноземних мов “методи навчання – це упорядковані способи діяльності викладача та здобувача вищої освіти, спрямовані на ефективне розв’язання навчально-виховного матеріалу; метод навчання виступає інструментом діяльності викладача для виконання керівної функції – наuczіння” [2, с. 150]. На жаль, на практиці викладачі іноземних мов часто застосовують перевірені часом стандартні навчальні методи. Іноді процес викладання мови, як це не прикро, продовжує залишатися варіантом граматико-перекладного методу. Сьогодні відбувається реформування навчального процесу у вишах України відповідно до загальноєвропейських вимог до якості освіти: інформатизація-глобалізація освітнього простору, інтеграція процесів у сучасній освіті, налагодження українськими ЗВО співпраці з європейськими та східними навчальними закладами у сфері навчальної та наукової діяльності, проведення міжнародних

обмінів, можливість здобуття другої вищої освіти, навчання за магістерськими програмами за кордоном тощо.

За таких умов мають змінюватися й освітні технології викладання іноземних мов. Сама мовна освіта теж поступово модернізується шляхом впровадження модульно-рейтингової системи навчання іноземних мов, міждисциплінарної інтеграції, демократизації та економізації.

Проблема пошуку сучасних ефективних підходів до викладання іноземних мов є актуальною і відображена як у працях вітчизняних, так і зарубіжних учених (О. Бігич, І. Бім, В. Буренко, Н. Жеренко, І. Зязюн, О. Коваленко, О. Метьюлкіна, С. Ніколаєва, В. Редько, С. Рубінштейн, Л. Сажко, М. Сухолуцька, В. Черниш, Л. Шавернєва, О. Шаленко та ін.) [1, 3, 4].

Проте постійна еволюція суспільного замовлення зумовлює необхідність подальшого дослідження теоретичних основ різних підходів та специфіки їх реалізації у процесі навчання.

Отже, на сучасному етапі виділяють такі головні *підходи* до викладання іноземних мов у ЗВО:

- а) *інформаційний підхід*, характерною рисою якого є точність і конкретність теоретичних знань;
- б) *підхід-інновація* забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань з усіх предметів, активне функціонування інтелектуальних і вольових сфер, формує стійкий інтерес до предмета, сприяє розвитку творчої особистості;
- в) *біхевіористичний підхід* визначає сформованість реакцій на іншомовні стимули через знання традицій та цінностей іншої країни, вміння відображати свої знання у процесі комунікації;
- г) *когнітивний підхід* передбачає використання знань людини та об'єктів навколишнього середовища для ефективнішого навчання;
- д) *прагматичний підхід* враховує той факт, що в реальній комунікації висловлювання існує тільки у прагматичному контексті;
- е) *індивідуальний підхід* передбачає добір певних індивідуальних завдань, навичок і вмінь;

ж) *комунікативний підхід* поєднує свідомі та підсвідомі компоненти у процесі навчання іноземної мови, тобто засвоєння правил оперування іншомовними моделями відбувається одночасно з оволодінням їхньою комунікативномовленнєвою функцією;

з) *свідомо-пізнавальний підхід* спрямовує діяльність студента передусім на засвоєння правил використання лексико-граматичних моделей, на основі яких відбувається свідоме конструювання висловлювань;

і) *тематичний підхід* полягає в уніфікації тем, наданні їм творчого характеру;

к) *підхід-діяльність* передбачає вивчення природи значення з позицій функціонування, наголошує аналіз прагматичних і семантичних аспектів, розширює уявлення студентів про зв'язок між номінативною природою і функціональним значенням;

л) *інтуїтивно-свідомий підхід* враховує моделі в інтенсивному режимі з подальшим усвідомленням їхнього значення та правил оперування ними.

Зазначимо, що на цьому етапі розвитку методичної науки основними методами навчання іноземних мов вважають комунікативний та конструктивістський методи. Паралельно розрізняють традиційні (метод повної фізичної реакції (Total Physical Response), сугестивний метод, драматичний метод, мовчазний метод, груповий метод, метод активізації резервних можливостей особистості та колективу) та альтернативні (навчання з комп'ютерною підтримкою (CALL), метод сценарію (Storyline Method), метод симуляцій, каруселі, навчання за станціями, метод групових пазлів, метод рольової гри, кейз-метод) методи навчання.

Висновки: Отже, впровадження сучасних підходів у процес викладання іноземних мов у ЗВО має підвищити якість навчання іноземних мов, а також наблизити його до стандарту носія мови. Для покращення якості знань здобувачів вищої освіти з іноземних мов варто використовувати вищезгадані підходи, які дають змогу урізноманітнити та вдосконалити процес викладання іноземних мов, зробити його максимально наближеним до реальних умов.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посібник / Н. П. Волкова. – К. : Академ-видав, 2007. – 616 с.
2. Зазуліна Л. В. Педагогічні проекти : наук.-метод. посібник / Л. В. Зазуліна. – Кам'янець-Подільський : Абетка – НОВА, 2006. – 40 с.
3. Кузьмічев А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмічев, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2010. – 447 с.
4. Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2008. – Спецвипуск. – 187 с.
5. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок. – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.

Надія САЛАМІН

(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

СУЧАСНО - КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ЗВО)

Анотація. Розвідка присвячена аналізу викладання англійської мови у закладах вищої освіти, адаптації методів навчання до сучасних реалій, інтеграції інноваційних технологій, проектного навчання, розвитку комунікативних навичок та міжкультурної компетенції. Особливу увагу приділено інтеграції навчального процесу, яка враховує різноманітність студентів та їхні професійні орієнтири.

Ключові слова: англійська мова, інноваційний підхід, викладання, оптимізація навчального процесу, методика, основні елементи

Abstract. The research is devoted to the analysis of English language teaching in higher education institutions, adaptation of teaching methods to modern realities,

integration of innovative technologies, project-based learning, development of communication skills and intercultural competence. Particular attention is paid to the integration of the educational process, which takes into account the diversity of students and their professional orientations.

Key words: *English language, innovative approach, teaching, optimization of the educational process, methodology, basic elements*

Постановка проблеми. Традиційні методи викладання, найчастіше орієнтовані на механічне запам'ятовування граматичних правил та лексики, та іноді, виявляються недостатніми для формування справжньої комунікативної компетенції у студентів. Вони часто не відповідають потребам ринку праці, де фахівці повинні не лише володіти мовою, а й уміти ефективно спілкуватися, взаємодіяти в міжнародному середовищі та адаптуватися до швидко змінюваних умов.

Таким чином, постає проблема необхідності розробки та впровадження сучасно-концептуальних методик викладання англійської мови, які б не лише задовольняли вимоги навчальних стандартів, а й сприяли розвитку мовленнєвих навичок, міжкультурної компетенції та готовності студентів до викликів професійної діяльності в глобальному світі. У цьому контексті важливо дослідити, які стратегії та підходи можуть бути найбільш ефективними для реалізації цих цілей, а також як оцінювати їх ефективність у процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень. Фахівці у галузі педагогіки, методики та дидактики присвятили безліч досліджень пошукам ефективних та дієвих способів навчання, зокрема іноземних мов. Різні аспекти впровадження інноваційних педагогічних технології ще на початку ХХІ ст. висвітлювали І. Дичківська, Г. Козлакова, В. Маригодов, А. Слободянюк, А. Щукін. Інтерактивні методи навчання іноземних мов досліджували також Т. Мельнікова, О. Пасічник та ін. Зокрема, Ю. С. Стиркіна (2019) досліджує сучасне і традиційне навчання іноземної мови, аналізуючи переваги та недоліки кожного з них.

Мета статті. Метою дослідження, є сучасно-концептуального викладання англійської мови у закладах вищої освіти (ЗВО) з акцентом на необхідність адаптації навчальних методик до вимог сучасного суспільства та ринку праці.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі володіння англійською мовою стало невід'ємною складовою успішної професійної діяльності, особливо в умовах глобалізації та інтеграції в міжнародний освітній простір. Заклади вищої освіти (ЗВО) відіграють ключову роль у формуванні мовленнєвих компетенцій у студентів, тому важливо адаптувати методи викладання до сучасних викликів та потреб суспільства. Сучасно-концептуальне викладання англійської мови передбачає впровадження інноваційних підходів, які спонукають до активного навчання, критичного мислення та міжкультурної комунікації.

Зараз існують передумови для перегляду підходів до навчання та ефективнішого використання новітніх методів викладання, таких як: когнітивно-орієнтовані технології (діалогічні методи, семінари-дискусії, проблемне навчання, когнітивні карти, інструментально-логічні тренінги тощо); діяльнісно-орієнтовані технології (проектний метод, контекстне навчання, організаційно-діяльнісні ігри, комплексні завдання, імітаційно-ігрове моделювання соціальних процесів тощо); та особистісно-орієнтовані технології (інтерактивні та імітаційні ігри, тренінги з розвитку тощо).

Вибір методів залежить від низки умов: специфіки змісту навчального матеріалу, загальних завдань підготовки майбутніх фахівців, часу, який викладач має для вивчення цієї дисципліни, особливостей складу студентів.

Осада З. О., Матвеєнко О. І., вважають, що застосування інформаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови не тільки відкриває студентам доступ до нових інформаційних ресурсів, але й підвищує ефективність самостійної роботи (підготовка мініпроектів за темами спілкування та їх презентація), розширюючи можливості для творчого підходу. Це дозволяє студентам опановувати більше матеріалу, ніж за традиційного навчання, і демонструвати свої реальні знання [3, с. 98].

Тож, вивчення іноземних мов з інтеграцією сучасних технологій в освітній процес надає змогу студентам удосконалити свої навички, а також, передбачає інтеграцію новітніх підходів, технологій та методик, що відповідають вимогам сучасного суспільства та ринку праці.

Опрацювавши професійну та методичну літературу, вважаю, що варто виділити кілька основних аспектів, методик та переваг чи недоліків, щодо викладання англійської мови у закладах вищої освіти:

Комунікативна методика

Комунікативна методика є одним із найбільш ефективних підходів до викладання іноземних мов, зокрема англійської, в закладах вищої освіти. Основний акцент цієї методики полягає на розвитку реальних мовленнєвих навичок, які дозволяють студентам використовувати мову в автентичних комунікативних ситуаціях. Ця методика надає перевагу взаємодії, практиці спілкування та застосуванню мови у контексті.

До прикладу, основні елементи комунікативної методики, включають в себе:

- Інтерактивні заняття, під час яких, студенти активно залучаються до процесу навчання через різні інтерактивні формати, що стимулюють їхню участь у спілкуванні. Наприклад, вони можуть працювати в парах або в малих групах, обговорюючи різні теми чи вирішуючи проблеми.

- Рольові ігри, варто зазначити, що цей інструмент дозволяє студентам імітувати реальні ситуації, з якими вони можуть стикатися в професійному чи повсякденному житті. Що відповідно, сприяє розвитку не тільки мовленнєвих навичок, але й впевненості у використанні мови.

- Дебати та дискусії, ще один вид комунікативної методики, який допомагає студентам навчитися аргументувати свої думки, висловлювати ідеї, взаємодіяти з іншими учасниками та критично оцінювати різні точки зору. Такі дискусії, найчастіше на найбільше розвивають як лексичні та комунікативні навички.

- Проєкти. У рамках проєктної роботи, студенти можуть досліджувати певні теми, працювати над вирішенням реальних проблем або презентувати свої

проекти, використовуючи англійську мову. Це дозволяє їм застосовувати мовні знання в практичних ситуаціях та підвищує їхню мотивацію.

Щодо переваг комунікативної методики, то можна виділити:

Реальне застосування мови, оскільки студенти використовують англійську мову не лише теоретично, а й практично, що підвищує їхню впевненість у комунікації. Тим самим, підвищує рівень вмотивованості, до вивчення англійської мови. Адже навчання відбувається через активну взаємодію та цікавий контент. Та що не менш важливо: розвиток соціальних навичок. Оскільки, саме комунікативні заняття сприяють розвитку навичок командної роботи, лідерства та вирішення конфліктів.

Таким чином, комунікативна методика забезпечує інтегроване навчання, де студенти не лише вивчають правила мови, а й навчаються ефективно її використовувати в реальних життєвих та професійних ситуаціях.

Мультимедійні технології у викладанні англійської мови

Ще одним, аспектом інтеграції англійської мови, є мультимедійні технології, які відіграють важливу роль у сучасному навчанні, оскільки забезпечують доступ до великої кількості ресурсів та можливість персоналізованого навчання. Їх використання значно підвищує ефективність викладання англійської мови.

Варто виділити деякі основні мультимедійні інструменти:

- Перш за все, це онлайн-платформи такі як: Moodle, Google Classroom або Coursera, що дозволяють студентам отримувати доступ до навчальних матеріалів, завдань, тестів і дискусій. Вони створюють простір для самостійного вивчення та спільної роботи, де студенти можуть спілкуватися з викладачами та іншими студентами, отримувати зворотний зв'язок і відстежувати свої результати.

- Ще один мультимедійний інструмент, це відеоматеріали. Використання навчальних відео, фільмів або документальних стрічок, робить процес навчання більш цікавим і доступним. Вони дозволяють студентам покращувати навички

аудіювання, розуміння контексту та збільшувати словниковий запас, оскільки часто демонструють англійську мову у реальних ситуаціях.

- Подкасти – один із сучасних та найбільш популярних, інструментів. Найчастіше подкасти, присвячені вивченню англійської мови або іншим тематичним темам, що також є чудовим інструментом для розвитку аудіювання. Вони дають змогу студентам прослуховувати автентичні діалоги та монологи, що дозволяє покращити розуміння мови на слух і звикнути до різних акцентів та стилів мовлення.

- Сучасний вчитель = сучасний студент = мобільні додатки. Найпопулярніші, додатки для вивчення мов, такі як Duolingo, Babbel або Memrise, дають можливість студентам самотійно працювати над мовленнєвими навичками у зручний для них час. Такі додатки часто використовують гейміфікацію, що підвищує мотивацію студентів до регулярного вивчення мови.

До переваг використання таких мультимедійних технологій, варто вказати - доступ до різноманітних джерел. Мультимедійні технології відкривають перед студентами широкий спектр автентичних матеріалів, які допомагають розширити їхній світогляд та словниковий запас. Важливим також є, персоналізація навчання, адже завдяки мультимедіа студенти можуть вибирати темп навчання, зосереджуватися на власних слабких сторонах і вдосконалювати ті навички, які є для них важливими. Також, гнучкість і самоконтроль, оскільки студенти можуть самотійно планувати свій навчальний процес, обирати час та ресурси для навчання, що особливо важливо для тих, хто поєднує навчання з іншими зобов'язаннями.

Отже, мультимедійні технології є потужним інструментом у сучасному навчанні англійської мови. Вони сприяють гнучкому та інтерактивному навчанню, розвиваючи у студентів необхідні мовні та цифрові навички для успішної професійної діяльності в сучасному глобалізованому світі.

Міждисциплінарний підхід у викладанні англійської мови

Міждисциплінарний підхід є однією з ключових тенденцій сучасної освіти, яка полягає в інтеграції різних предметів для глибшого розуміння студентами конкретних тем і розвитку їхніх навичок. У контексті викладання англійської мови в закладах вищої освіти цей підхід дозволяє поєднувати навчання мови з іншими галузями знань, такими як бізнес, інформатика, культура, політика тощо. Це не лише сприяє покращенню мовних навичок, але й підвищує рівень критичного мислення, міждисциплінарної компетенції та готовності до реальних професійних викликів.

Основними елементами міждисциплінарного підходу є:

- До прикладу, інтеграція з бізнесом. А саме, вивчення англійської мови може включати бізнес-кейси, симуляції переговорів, аналіз ринкових стратегій або фінансових звітів, що сприяє формуванню термінології, необхідної для професійної діяльності у бізнес-середовищі. Це допомагає студентам засвоїти професійну лексику та підготуватися до роботи в міжнародних компаніях.

- Ще один приклад, це поєднання з інформатикою. Інтеграція англійської з інформатикою дозволяє студентам освоювати технічну термінологію та працювати над реальними проектами, пов'язаними з інформаційними технологіями. Наприклад, вони можуть навчатися читанню технічної документації, опису програмного забезпечення або презентації власних розробок англійською мовою.

- Також, культурологічний контекст, дозволить, вивчити англійську через призму культурології, що дає змогу студентам досліджувати культурні відмінності, аналізувати тексти англійською мовою, що стосуються різних країн та їхніх традицій. Це сприяє не лише мовленнєвій компетенції, але й розвитку міжкультурної комунікації та розумінню соціокультурних контекстів.

- А ще, політика та міжнародні відносини. Адже, використання англійської мови для вивчення політичних подій, міжнародних конфліктів, прав людини та глобальних проблем дозволяє студентам краще розуміти глобальні виклики, розвиває їхні аналітичні здібності та навички аргументації.

Які ж переваги такого міждисциплінарного підходу у викладанні англійської мови?

Перш за все, це розвиток критичного мислення. Інтеграція англійської мови з іншими дисциплінами допомагає студентам розглядати проблеми з різних точок зору, вони вчаться аналізувати та синтезувати інформацію з різних джерел і використовувати її для вирішення міждисциплінарних задач. Не менш важливим, є підготовка до міждисциплінарної діяльності. Сучасний ринок праці все більше вимагає від фахівців не лише вузьких професійних знань, але й уміння працювати на перетині різних галузей. Міждисциплінарний підхід готує студентів до виконання комплексних завдань, де англійська мова є інструментом для досягнення цілей. І звичайно, що практичне застосування мови дозволяє студентам використовувати англійську мову в реальних або близьких до реальних умовах. Це може включати розробку проектів, презентацій, наукових досліджень або співпрацю з іноземними партнерами.

Отже, міждисциплінарний підхід до викладання англійської мови не лише розвиває мовні навички студентів, але й забезпечує їх підготовку до міждисциплінарної діяльності, що є важливою умовою успіху в сучасному глобальному суспільстві.

Висновки. У розвідці, було розглянуто ключові аспекти такого викладання, серед яких комунікативна методика, використання мультимедійних технологій та міждисциплінарний підхід.

Комунікативна методика зосереджується на розвитку мовленнєвих навичок через інтерактивні заняття, що сприяє ефективному використанню мови у реальних життєвих ситуаціях. Мультимедійні технології забезпечують студентам доступ до різноманітних ресурсів та самостійного контролю за процесом навчання, підвищуючи мотивацію та зацікавленість у навчанні. Міждисциплінарний підхід допомагає студентам розвивати критичне мислення та готує їх до вирішення комплексних завдань у професійній діяльності, де англійська мова є інструментом міжкультурної комунікації.

Застосування цих методів у навчальному процесі забезпечує студентам можливість розвивати не лише мовні навички, але й міждисциплінарні компетенції, які стають необхідними для успішної кар'єри в умовах глобалізації. Впровадження сучасних підходів до викладання англійської мови дозволить не лише підвищити якість освіти в ЗВО, але й підготувати студентів до викликів сучасного світу, зосередженого на комунікації, міждисциплінарній взаємодії та цифрових технологіях.

Впровадження цих стратегій – методів, може значно покращити якість викладання англійської мови в ЗВО, зробити його більш інтерактивним, цікавим та ефективним для студентів.

Список використаних джерел

1. Ковінько К. Інноваційні методики та технології викладання англійської мови в ЗВО. Наукові записки [Центрально українського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Філологічні науки. 2019. № 175. С. 877–882.
2. Остафійчук О. Д. Інноваційні методи і технології викладання англійської мови. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2021. №30. С. 286–298.
3. Осада З. О., Матвеєнко О. І. Сучасні методики та технології викладання іноземних мов у технічних ВНЗ. Англїстика та американїстика : зб. наук. пр. / ред. кол.: А. І. Анісімова (гол. ред.), Т. М. Потніцева (заст. гол. ред.) та ін. Дніпро : ЛІРА, 2015. Вип. 12. С. 95–101.
4. Стиркіна Ю. С. Сучасне і традиційне навчання іноземної мови: переваги і недоліки. Естетика і етика педагогічної дії. 2019. Вип. 20. С. 161–170.
5. Ivanytska N., Dovhan L., Tymoshchuk N., Osaulchyk O., Havryliuk N. Assessment of flipped learning as an innovative method of teaching English: A case study. Arab World English Journal (AWEJ) Volume. 2022. No 12.

6. Tokhirovich E. R. Using innovative methods in teaching English in higher education institutions. Web of Scientist: International Scientific Research Journal. 2022. No 3(5). P. 964–968.

Ірина СКОВРОНСЬКА

кандидат філологічних наук, доцент

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

РОЛЬ УСНОГО СЛОВА ТА ЖИВОГО СПІЛКУВАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ СФЕРІ

Анотація. *Під час спільної діяльності люди обмінюються між собою різноманітними уявленнями, ідеями, інтересами, настроями, почуттями тощо. В умовах розмовної юридичної комунікації інформація не тільки передається, але й формується, уточнюється, розвивається. При цьому кожен учасник комунікативного процесу передбачає активність також і в своєму партнерові, тому, направляючи цю інформацію, повинен враховувати його інтереси, цілі, бажання. Під час взаємодії між людьми надзвичайно важливо не тільки обмінюватися інформацією, але й організовувати «обмін діями», планувати загальну діяльність. Важливою умовою активізації пізнавальних процесів в умовах розмовної комунікації являється виникнення проблемних ситуацій в результаті зіткнення полярних думок, поглядів, підходів до взаємодії. Виникає неузгодженість, яка потребує залучення додаткової інформації. Це приводить до збільшення інтенсивності взаємодії учасників спільної діяльності, активізації процесів навчання, що в свою чергу забезпечує поглиблення рівня розуміння та сприяє прийняттю правильного рішення.*

Ключові слова: *спілкування, юридична комунікація, розмовні норми, психологічні процеси, інформація.*

Abstract. *In the course of joint activities, people exchange various perceptions, ideas, interests, moods, feelings, etc. with each other. In the context of spoken legal communication, information is not only transmitted, but also formed, clarified and developed. At the same time, each participant in the communication process assumes activity in his or her partner, so when sending this information, he or she must take into account his or her interests, goals, and desires. During interaction between people, it is extremely important not only to exchange information, but also to organize an "exchange of actions" and plan common activities. An important condition for the activation of cognitive processes in conversational communication is the emergence of problematic situations as a result of the clash of polar opinions, views, and approaches to interaction. Inconsistencies arise that require additional information. This leads to an increase in the intensity of interaction between participants in joint activities, intensification of learning processes, which in turn deepens the level of understanding and contributes to making the right decision.*

Keywords: *communication, legal communication, conversational norms, psychological processes, information.*

Постановка проблеми. Питання налагодження розмовної комунікації привертало до себе увагу ще у стародавні часи. Спроби першого раціонального усвідомлення соціальної природи розмовної комунікації, розмовного спілкування належать до найбільш ранніх періодів розвитку людства. На основі археологічних знахідок вченим вдалося встановити, що єдиним засобом словесного виразу знання членів ранньородової спільноти була усна промова. Відповідно, пізнавальна інформація повинна була зберігатися і передаватися з уст в уста так, як інформація передається у фольклорі. Усі найдревніші ритуали мали діалогічну структуру. Тексти з записами таких ритуалів, які збереглися з давніх давен, часто являють собою послідовність питань і відповідей. Сфера усного слова, живого спілкування протягом довгого часу грає вирішальну роль у розвитку наукового знання.

Аналіз останніх досліджень. Практично усі вітчизняні (А. Токарська, О. Чорнобай, С. Сливка, Д. Сковронський) і західні (Д. Кац, У. Барр, Е. Гросс, У. Проберт, Ф. Філбрік, У. Шрам) учені спільні у думці про те, що серед переліку професійних якостей, навички спілкування – слухати, говорити, переконувати, працювати з різного роду інформацією, проводити переговори, координувати свої дії з діями партнерів, працювати в команді і тощо – найбільш значущі.

Проблема комунікації пов'язана з необхідністю вивчення також психологічних аспектів теорії комунікації, тому варто звернути увагу на дослідження О. Гойхмана, З. Ковальчук та інших.

Мета статті. У процесі розмовної комунікації в юридичній практиці як українською, так і англійською мовами має бути присутнє взаєморозуміння між учасниками. Пошук шляхів взаєморозуміння і є визначальним завданням. Власне поняття *взаєморозуміння* може бути розтлумачене по-різному: або як розуміння цілей партнера зі взаємодії, або як не тільки розуміння, але й прийняття цих цілей, мотивів. Це дозволяє не просто узгодити дії, але й установити особливого роду відносини, які знаходять свій прояв у відчуттях дружби, симпатії.

Виклад основного матеріалу. Розквіт культури усного слова припав на IV ст. до н.е. в Греції. У класичній Греції істинна мудрість невіддільна від здатності до впливу й обґрунтування, від уміння переконувати і захищатися, а це означає, і від стихії усної промови. Ми досліджуємо розмовну комунікацію в юридичній практиці, і вона неодмінно має юридичну природу, оскільки здійснюється юристом у своїх професійній діяльності, а юридична практика опосередкована (врегульована) правом та іншими соціальними нормами [1, с.198].

У різноманітних видах розмовної комунікації існує експресивна функція, яка проявляється по-різному. Це може бути збудження або зміна характеру емоційних переживань: зміна міміки обличчя (здивування, страх, відраза, радість, сум), тону в голосі тощо. Емоції виконують функцію «внутрішніх сигналів», які беруть участь у регулюванні розмовних процесів. З їх допомогою

виражається мотив, який реалізується в безпосередніх переживаннях і прагненнях досягнення цілі [2, с.56].

Також вважається, що можна виокремити нормативну і соціально-практичну функції розмовної комунікації в юридичній практиці. Зробити процес розмовної комунікації в юридичній практиці оптимальним допомагають норми права, норми спілкування і норми мови, які в більшості визначають поведінку юриста. Правові норми виступають державним регулятором суспільних відносин, визначають загальнообов'язкові кордони можливої та необхідної поведінки у сфері професійної діяльності юриста. Норми спілкування – це інструменти для досягнення ефективності розмовної комунікації, їх можна розділити на етичні та розмовні. Етичні норми визначаються мотивами промови, культурою спілкування, законами моралі. Розмовні норми – це засоби реалізації етичних норм за допомогою цілеспрямованого та грамотного використання мови. Соціально-практична функція допомагає розглядати розмовну комунікацію в юридичній практиці в якості обов'язкового компонента спільної професійної юридичної діяльності, у якості обміну результатами діяльності, вміннями та навичками [3, с. 10].

Основними ознаками розмовної комунікації в правовій сфері є: 1) послідовність розвитку розмовної діяльності саме в усній формі. Усна форма висловлення дозволяє юристу безпосередньо, із найбільшою повнотою сприймати ситуацію, про яку йде мова; 2) структурна організація розмовної діяльності як процесу взаємодії з приводу реальної життєвої ситуації, яка потребує вирішення за допомогою правових засобів. 3) нормативна регламентація розмовної юридичної комунікації та залежність вибору розмовних засобів від предмета і метода правового регулювання; 4) просторово-часова обмеженість розмовної діяльності юриста, яка визначається процедурними правовими нормами; 5) вимушений характер професійної розмовної комунікації (зумовлений обов'язковою діяльністю юристів під час вирішення певних правових ситуацій) [4, с. 89].

Проблема ефективної розмовної комунікації особливо актуальна в юридичній сфері. Юрист у сучасному суспільстві – спеціаліст, професійно навчений вирішувати соціальні конфлікти з позиції права, тобто справедливо, на розумній основі та із застосуванням однакових для всіх масштабів волі в поведінці. Ідея права і справедливості, а також міра дозволеного виражаються в юридичній практиці виключно в словесних формах. Наприклад, адвокат або прокурор досягають своєї професійної мети в процесі активної розмовної комунікації, завдяки якій виграють або програють в процесі. В обвинувальній і захисній промовах має бути моральне обґрунтування, аналіз і оцінка доказів, а сама промова повинна бути образною і хвилюючою, прямою і достатньо лаконічною. Це, без сумніву, потребує майстерності, тому що в судах вирішуються долі людей. Ось чому саме розмовне спілкування є головним інструментом юридичної діяльності.

Соціальна ситуація стрімко змінюється, і попит на професіоналізм, комунікативну компетентність спеціалістів росте як в політичному, так і в соціально-економічному плані. В сучасному напруженому світі розвиток нової системи взаємовідносин між державами, організаціями і громадянами потребує більш широкого використання різноманітних способів розмовної діяльності, і питання про комунікативну підготовку юристів набуває ще більшої активності. Навчання юристів професійних комунікативних навичок особливо необхідно в період формування правової системи нового типу, коли інтенсивне збільшення об'ємів правотворчості і правозастосування призвело до деформації словесного виразу права, до великої кількості юридичних помилок, непорозумінь і прогалин, до суб'єктивної і довільної оцінки сенсу правових норм.

Професійна діяльність юриста, крім високих спеціальних кваліфікуючих ознак, умінь, вимагає наявності розвинутих комунікативних навичок. Не викликає сумніву те, що розвинуті комунікативні якості необхідні всім, хто має справу з людьми, хто покликаний впливати на них, на їх свідомість і поведінку. Проблема комунікативної компетенції сучасного юриста видається досить важливою, перш за все з практичної точки зору, оскільки саме розмовна

комунікація зумовлює успіх діяльності юриста будь-якої спеціалізації. Не дивлячись на впровадження у всі ланки правоохоронної системи комп'ютерної техніки, теле- і відео апаратури, основним засобом професійної юридичної діяльності все ще залишається слово. Праця юристів більшості спеціальностей пов'язана з постійним спілкуванням. Саме тому комунікативна функція, яка полягає у спілкуванні в умовах правового регулювання, є однією з головних сторін діяльності юриста. Перш за все, зауважимо, що комунікативний акт в юридичній практиці не зводиться тільки до повідомлення і передачі хай навіть важливої соціально значимої інформації. Розмовна юридична комунікація – це особливий комплекс і процедура передачі інформаційних конструкцій і норм регламентації зовнішньої діяльнісної активності індивідів. При цьому загальний характер такої інформації та нормування на практиці виявляється максимально «звільненим» від суб'єктивного сприйняття того чи іншого прояву зовнішньої психологічної реальності [5, с.288].

Комунікація в професійній юридичній діяльності являється статусно-орієнтованою, точніше, інституційною юридичною. Розмовна юридична комунікація виникає в процесі юридичної практики, функціонування відповідних інститутів суспільства і держави. Інституційна комунікація є спеціалізована клішована різновидність спілкування між людьми, які можуть не знати один одного, але повинні спілкуватися згідно з нормами даного соціуму [6, с.22].

Розмовна комунікація має свої функції. Функції розмовної юридичної комунікації – це ті ролі та завдання, які виконує розмовна комунікація в процесі професійної діяльності юриста. У розмовній юридичній комунікації можна виділити такі функції: інформаційну (передача інформації), інтерактивну (взаємодія) та експресивну (емоції). Розмовна комунікація, яка розглядається в єдності цих функцій, виступає як спосіб організації спільної юридичної діяльності і встановлення взаємовідносин людей, які включені в неї [7, с. 39].

Процеси підготовки, видання і публікація правових актів, з'ясування і роз'яснення правових приписів, їх систематизація і реалізація супроводжуються

розмовним спілкуванням. Щоб закон виконувався, він повинен бути доступний всім, хто до нього звертається. Відомо, що за допомогою одних і тих самих слів можна по-різному передати сенс и значення одного і того ж правового акту, а при використанні одних і тих самих документів можна прийти до протилежних висновків відносно їх змісту. За допомогою розмовних комунікативних засобів юрист ліквідує цю двозначність і невизначеність, керує учасниками соціально-правової практики і виносить ефективні й якісні рішення з різноманітних питань, які регулюються правом. Уся професійна діяльність юриста здійснюється в результаті взаємодії з іншими людьми. Професія юриста передбачає широку розмовну практику, необхідність використання точних словесних виразів правових понять, категорій і сполучена з підготовкою та оформленням великої кількості правових документів, із передачею і отриманням інформації в усній чи письмовій формі. Достатньо сказати, що будь-який текст, написаний юристом, чи то проект угод, чи вирок суду, чи проект нормативного акту, у кінцевому результаті повинен бути виголошений, доведений до відома, узгоджений, вироблений спільно.

Висновки. У процесі розмовного спілкування недостатньо тільки знати мову, необхідно дотримуватися певних принципів, правил ведення розмови. Юрист, виконуючи свої професійні обов'язки, змушений щось обговорювати, радити, вести переговори, ставити питання і відповідати на них. Це вимагає наявності певних знань, вироблення необхідних навичок розмовної комунікації. Від того, наскільки вміло юрист здійснює свою розмовну діяльність, залежить успіх його професійної діяльності. Розглядаючи категорію «розмовна комунікація» як соціально-психологічний процес, на який спирається функціонально-рольова діяльність юриста, можна підсумувати, що розмовна юридична комунікація - це багатосторонній процес розвитку контактів між людьми в усній формі під час створення, тлумачення та реалізації правових норм, які породженні необхідністю спільної діяльності, і які включають в себе обмін інформацією, сприйняття та розуміння однією людиною іншої,

формування єдиної стратегії і тактики взаємодії в професійній юридичній діяльності.

У найзагальнішому вигляді під юридичною комунікацією в юридичній практиці слід розуміти усвідомлене прагнення однієї людини за допомогою слова викликати бажання у іншої діяти, змінювати хоча б щось в будь-якій ситуації або встановити нові відносини між учасниками процесу.

Список використаних джерел

1. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. 5-е вид., доп. Київ: Атіка, 2006. 438 с.
2. Ковалинська І. Невербальна комунікація. Київ, 2014. 289 с.
3. Жаботинська С. Когнітивна лінгвістика: принципи концептуального моделювання. *Лінгвістичні студії*. Випуск 2. Черкаси: Сіяч, 1997. С. 3-11.
4. Чорнобай О. Поняття і суть комунікативної культури правника. С.87-92.
5. Kats- D., Braley K. Racial stereotypes on hundred college students. *Journal of Abnormal and Social Psychology*. 1933. Vol. 28. P. 288-289.
6. Кучеренко І.А. Офіційно-ділова комунікація: чинні вимоги і стандарти: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 70 с.
7. Токарська А. Комунікативна стратегія законотворчої і законодавчої діяльності. *Журнал східноєвропейського права*. №8, 2016. С.38-44.

Оксана ФЕДИШИН

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

МОВЛЕННЄВА СПРЯМОВАНІСТЬ НА ВИЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. В статті мова йде про методи навчання іноземних мов, які ґрунтуються на гуманістичному підході, допомагають розкрити творчий

потенціал здобувачів вищої освіти і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу. Методика викладання іноземних мов потребує урізноманітнення та оновлення, а саме: залучення різних методів з метою розвитку мовленнєвих і комунікативних навичок здобувачів вищої освіти. В даній статті розглядається три підходи щодо вдосконалення викладання іноземних мов професійного спрямування: комунікативний, самостійно-індивідуальний та технологічний. Всі ці три підходи відіграють важливу роль у вивченні іноземної мови.

Ключові слова: комунікативний підхід, самостійно-індивідуальний підхід, технологічний підхід.

Abstract: *The article is about methods of teaching foreign languages, which are based on a humanistic approach, help to reveal the creative potential of students of higher education and contribute to the development and self-improvement of the educational and communicative process. Methods of teaching foreign languages needs to be diversified and updated, namely, the use of different methods to in order to develop students' speech and communication skills. In this article discusses three approaches to improving foreign language teaching for professional purposes: communicative, self-directed and technological. All three approaches play an important role in learning a foreign language.*

Key words: *communicative approach, self-individual approach, technological approach.*

Сучасний стан міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життєдіяльності, вихід її у європейській та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії потребують певних трансформацій і у сфері освіти як важливого державного інституту, у тому числі й у галузі навчання іноземних мов. Сьогодні, як ніколи раніше, статус іноземної мови має тенденцію до постійного зростання. Серед світової спільноти вона все ширше набуває ролі засобу міжкультурного спілкування. Усе це зумовлює визначення

основних стратегічних напрямків удосконалення цілей, змісту, методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови.

Постановка проблеми. На сучасному етапі в Україні чітко визначені орієнтири на входження в освітній та науковий простір Європи Вищими навчальними закладами України здійснено достатньо багато: перехід до ступеневої освіти, підготовку фахівців за новими напрямками, впровадження кредитно-модульної системи у структуру навчального процесу [1, с.58]. Однак серед поставлених цілей і принципів є низка таких, результативність яких неможливо стверджувати на певному етапі, оскільки їх ефективність можлива тільки після вдосконалення процесу викладання низки навчальних дисциплін. Однією з таких дисциплін є іноземна мова професійного спрямування. У центр уваги поставлено забезпечення гарантії якості вищої освіти й досконале володіння іноземними мовами здобувачами вищої освіти ВНЗ, що сприяє мобільності та збільшенню шансів на працевлаштування, ефективному міжнародному спілкуванню й доступу до інформації. Знання іноземної мови як засобу соціального спілкування є невід'ємною частиною освітнього розвитку на цьому етапі. Процес євроінтеграції вимагає високого рівня іноземної мовленнєвої компетенції, що особливо необхідна для реалізації професійної діяльності та мобільності майбутнього фахівця [1, с.157]. Випускник вищого навчального закладу повинен мати високий рівень іноземної мовленнєвої компетенції не тільки у межах професійного спрямування.

Аналіз останніх досліджень. Потреба у практичних навичках іноземної мови передбачена Програмою Міністерства науки і освіти України для випускників університетів. Це означає, що в період навчання здобувачі вищої освіти повинні оволодіти цілим комплексом мовленнєвих навичок і вмінь як основи комунікативного рівня. Сукупність мовленнєвих і комунікативних навичок необхідно розвивати у всіх видах діяльності: аудіюванні, мовленні, читанні, письмі, а також перекладі фахових текстів [1, с.277].

Мета статті. Зважаючи на вищезазначене, методика викладання іноземних мов потребує урізноманітнення та оновлення, а саме: залучення різних методів

з метою розвитку мовленнєвих і комунікативних навичок здобувачів вищої освіти. Пропонуємо розглянути три підходи щодо вдосконалення викладання іноземних мов професійного спрямування: комунікативний, самотійно-індивідуальний та технологічний [2, с.67].

Виклад основного матеріалу. Комунікативний підхід. Постійно зростаюча потреба у фахівцях, які вільно володіють іноземною мовою на професійному рівні, зумовлює процес вдосконалення викладання іноземної мови професійного спрямування. Головною метою навчання іноземної мови професійного спрямування є оволодіння мовою не лише як інформативним засобом, а й користування мовою як засобом спілкування в професійно – орієнтованих комунікативних ситуаціях майбутньої професійної діяльності. Відтак увагу зосереджують на комунікативному підході. Мовленнєва спрямованість та ситуативність формують визначення комунікативного підходу і водночас є його принципами [3, с.258]. Реалізації принципів комунікативного підходу сприяє атмосфера колективного спілкування, співпраця здобувачів вищої освіти, координування викладача, взаємодія викладача зі здобувачами вищої освіти. Все це характеризує спеціальну пізнавальну діяльність - інтерактивне навчання, метою якого є створення комфортних умов навчання. Така форма навчання передбачає перенесення акценту з навчаючої діяльності викладача на пізнавальну активність здобувача вищої освіти, що сприяє розвитку його активності, творчості, ініціативності, розвитку особистих здібностей, гнучкості. До найпопулярніших інтерактивних методів навчання іноземної мови можна віднести метод групової дискусії. Характер та атмосфера колективного обговорення проблеми створюють сприятливі умови для розвитку навичок і умінь стисло, чітко та лаконічно висловлювати свої думки, уважно вислуховувати думки інших і аргументовано відстоювати особисті погляди. Застосовуючи цей інтерактивний метод під час проведення практичних занять з іноземної мови, викладач скеровує здобувачів вищої освіти на самотійне вирішення поставленої проблеми [3, с.302].

Створення проблемних ситуацій та їх визначення сприяє розвитку креативності в пошуках спільного прийняття рішень. Так народжується дискусія – найактивніша форма мислення, переваги якої для вивчення іноземної мови беззаперечні. Навчально-пізнавальна діяльність методом групової дискусії відбувається у таких етапах: створення груп, визначення та обговорення проблеми, слухання іншого погляду, знаходження компромісу з іншими, що розвиває вміння висловлюватися іноземною мовою. Щоб підвищити ефективність застосування цього методу у процесі викладання іноземної мови професійного спрямування, пропонується розгляд актуальних проблем для майбутнього фахівця у певній сфері відповідно до напрямку ВНЗ, факультету і спеціальності [4, с.149]. Таким чином інтерактивна форма навчання особливо вагома для вивчення іноземної мови професійного спрямування, адже перебуваючи у активній діяльності, здобувач вищої освіти постійно знаходиться у мовному середовищі.

Самостійно-індивідуальний підхід. Ефективність вивчення іноземних мов значною мірою залежить від викладача як організатора навчального процесу. Самостійна навчальна діяльність є одним із компонентів внутрішньої оболонки системи підготовки здобувачів вищої освіти університетів. Самостійною навчальною діяльністю називають різноманітні види індивідуальної та пізнавальної діяльності, яка здійснюється на навчальних заняттях або поза ними за завданнями викладача, під його керівництвом, однак без його безпосередньої участі. Реалізація цих настанов вимагає від особистості, яка навчається, активної розумової праці, самостійного виконання різних видів пізнавальних завдань, застосування раніше засвоєних знань на основі педагогічного керівництва. Мотивуючи здобувачів вищої освіти до індивідуальної роботи, викладач набуває роль радника, консультанта, помічника [5, с.143]. Серед індивідуально-самостійних робіт розглянемо два типи та їхні етапи:

Проектна робота та Індивідуальне читання

1. Вибір тематики.

1. Опрацювання літератури.

2. Опрацювання літератури.
словника.

2. Оформлення термінологічного

3. Презентація/ усна доповідь.

3. Анотування тексту.

4. Оцінювання.

4. Оцінювання.

Обидва види індивідуальної діяльності застосовують викладачі нашого ВНЗ. Перевагами таких робіт є введення нових лексичних одиниць в іноземну мовленнєву компетенцію здобувачів вищої освіти та використання фахової термінології у майбутній професійній діяльності. Особливе значення має звітність про виконання індивідуальної роботи. У першому випадку – презентація проектної роботи, за допомогою якої здобувач вищої освіти поступово долає мовний бар'єр і страх перед аудиторією, розвиваючи навички говоріння. У другому випадку – анотування чи реферування тексту після опрацювання оригінальної іноземної літератури, що розвиває науковий стиль письма іноземною мовою. Оцінюючи індивідуальну роботу здобувача вищої освіти, викладач повинен пам'ятати, що виставляючи бали, він мотивує подальшу пізнавальну та науково-пошукову діяльність здобувача вищої освіти [6, с.105].

Технологічний підхід. Актуальність використання інтернет-методик у навчальному процесі пов'язана не тільки із технологічним прогресом, а й з постійним прагненням почерпнути дедалі більший обсяг інформації. Залучення таких методів у процес навчання іноземних мов поєднує інформативний та культурологічний аспекти, оскільки один із принципів викладання іноземних мов – той, який акцентує на вивченні мови в культурному контексті. Отже, Інтернет є цінний для пошуку інформації різного спрямування (географічної, історичної, соціальної, культурної, економічної та політичної), що особливо важливо для вивчення іноземних мов професійного спрямування. Спілкування за допомогою електронної пошти в Інтернеті є корисним засобом для вивчення іноземної мови в аудиторії. Електронна пошта дає змогу здобувачам вищої освіти контактувати з первинними носіями мови, яку вивчають. Застосування інтернет-методик в аудиторній діяльності здобувачів вищої освіти на

практичних заняттях з іноземної мови є джерелом їхньої додаткової мотивації завдяки розширенню мовного середовища та пізнання культури іноземної країни, а також у соціальній, професійно-академічній та практичній спрямованості такої діяльності[6, с.98].

Загалом організація практичного заняття з іноземної мови є класичною (поєднання різних видів діяльності: мовлення, аудіювання, читання, написання). Огляд наведених підходів засвідчує ефективність і практичність у застосуванні, адже створювати всі умови для ефективного оволодіння іноземними мовами. Застосування проаналізованих методів сприяє вдосконаленню процесу викладання іноземної мови професійного спрямування, однак, зважаючи на нововведення в навчальному процесі, особливу увагу варто приділити технологічному підходу, засобам його реалізації, детальнішому аналізу [5, с.358].

Висновок. Таким чином, викладачі вищих навчальних закладів повинні скористатися позитивним досвідом вітчизняних і іноземних учених і практиків щодо гуманістичного підходу у навчанні, розуміння необхідності відмовитися від авторитарних і схоластичних методів. Методи навчання іноземних мов, які ґрунтуються на гуманістичному підході, допомагають розкрити творчий потенціал здобувачів вищої освіти і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу, формуванню майбутніх свідомих патріотів своєї країни, толерантних громадян світу. А це забезпечує входження України до європейського освітянського простору.

Список використаних джерел

1. Бородіна Г. І. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземній мові у немовному вузі // Іноземні мови. 2015. № 2, -345с.
2. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті // Освіта. 2012. – 347 с.

3. Ніконова Н. Т. Організація системи роботи з використанням активно-орієнтованого методу навчання // Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі. Донецьк, 2013, - 320 с.

4. Основні засади розвитку вищої освіти в Україні в контексті Болонського процесу (Документи і матеріали 2013-2014 рр.) / За ред. В. Кременя. К., 2014, - 249 с.

5. Професійно педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О. А. Дубасинюк, О. Є. Антинова, С. С. Вітвицька та ін. Житомир, 2016, - 405 с.

6. Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі: Зб. наук. пр. / Заред. В. Т. Сулима, С. Н. Денисенко. Ч. 2. Львів, 2017, - 155 с.

Богдана ЮСЬКІВ

(Львівський державний університет внутрішніх справ)

**ФУНКЦІОНУВАННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ
ЩОДО ОСУДУ АГРЕСОРА І ПІДТРИМКИ МИРУ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЧНИХ
ПРОМОВ СВІТОВИХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ)**

***Анотація.** В умовах сьогодення основну увагу світової спільноти зацентовано передусім на політичному процесі в Україні. Саме тому студіювання виступів посадових осіб, зокрема, президентів, прем'єр-міністрів, політиків викликає неабия*

ку зацікавленість серед науковців. Мова завжди була і є потужним інструментом у царині міжнародної політики та дипломатії. Публічні заяви світових лідерів визначають розвиток подій на світовій арені, формують міжнародний порядок. У кризові часи вага того, що говорять політичні лідери,

значно зростає і чинить безпосередній вплив на ситуацію у світі. Відколи Росія у 2014 році анексувала Крим і розв'язала війну на Сході України, можна прослідкувати, як політичні заяви світових лідерів і дипломатів віддзеркалювали їхню позицію щодо агресора.

У статті наголошується на лінгвістичному аспекті публічних заяв, промов, звернень президентів Сполучених Штатів Америки, Великобританії, Німеччини, Франції та інших європейських лідерів. Мовна риторика політиків дає можливість краще розуміти роль мови у визначенні політичних позицій світових лідерів та важливість обережного використання мовних засобів для підтримки миру, толерантності та діалогу в умовах конфліктів та воєн.

Аналізуючи особливості політичного дискурсу з точки зору лінгвопрагматики виокремлено політичну промову як особливий жанр у системі міжкультурної комунікації. Політична промова – це структурований виступ політичних лідерів із чітко окресленою метою, комунікативними стратегіями і тактиками і низкою ключових функцій. Офіційна політична промова, як засіб спілкування між політиками та людьми є особливо важливою зараз в період російської агресії проти України. Політичні промови мають на меті здійснення певного політичного впливу не лише на країну – агресорку та її політичних лідерів, а й задля підтримки цінностей і свобод України і українського населення.

Виявлено, що у своїх промовах політики застосовують комунікативні стратегії та тактики: стратегію самопрезентації із тактиками ототожнення та солідаризації із українським народом, стратегію дискредитації із тактиками звинувачення, осуду та образи та стратегію формування емоційного настрою адресата із тактикою єднання та урахування ціннісних орієнтирів адресата, тактикою звернення до емоцій адресата, а також стратегію агітації із тактиками заклику та обіцянок. Проаналізовано лексико-граматичні засоби, що використовувалися політиками для реалізації комунікативних стратегій і тактик.

У результаті здійсненого аналізу оцінних висловлювань лідерів щодо агресора підтверджено, що загальна вербальна оцінка агресії Росії в Україні впродовж війни стала більш негативною та досягла високого ступеня критичності.

Ключові слова: політична промова, міжкультурна комунікація, агресія, політична комунікація, мовна риторика, комунікативна стратегія.

Abstract. *In today's conditions, the main attention of the world community is primarily focused on the political process in Ukraine. That is why the study of the speeches of officials, in particular, presidents, prime ministers, and politicians, arouses great interest among scientists. Language has always been and is a powerful tool in the realm of international politics and diplomacy. Public statements of world leaders determine the development of events on the world stage and shape the international order. In times of crisis, the weight of what political leaders say increases significantly and has a direct impact on the world situation. Since Russia annexed Crimea in 2014 and unleashed a war in eastern Ukraine, one can follow how the political statements of world leaders and diplomats have reflected their position towards the aggressor.*

The article emphasizes the linguistic aspect of public statements, speeches, addresses of the presidents of the United States of America, Great Britain, Germany, France and other European leaders. Linguistic rhetoric of politicians makes it possible to better understand the role of language in determining the political positions of world leaders and the importance of careful use of linguistic means to support peace, tolerance and dialogue in the conditions of conflicts and wars.

Analyzing the features of political discourse from the point of view of linguopragmatics, political speech is singled out as a special genre in the system of intercultural communication. A political speech is a structured speech by political leaders with a clearly defined purpose, communicative strategies and tactics, and a number of key functions. An official political speech, as a means of communication between politicians and people, is especially important now in the period of Russian

aggression against Ukraine, political speeches aim to exert a certain political influence not only on the aggressor country and its political leaders, but also to support the values and freedoms of Ukraine and of the Ukrainian population.

It was found that in their speeches, politicians use communicative strategies and tactics: the strategy of self-presentation with tactics of identification and solidarity with the Ukrainian people, the strategy of discrediting with tactics of accusation, condemnation, and insults, and the strategy of forming the emotional mood of the addressee with tactics of unity and taking into account the value orientations of the addressee with tactics of appeal to emotions of the addressee and, of course, campaign strategy with tactics of appeal and promises. The lexical and grammatical tools used by politicians to implement communicative strategies and tactics are analyzed. It is worth noting the dominant means such as metaphor, phraseological units, anaphora, epithets, terms, repetitions, modal verbs. As a result of the analysis of the evaluative statements of the leaders regarding the aggressor, it was confirmed that the general verbal assessment of Russia's aggression in Ukraine during the war became more negative and reached a high degree of criticality.

Key words: *political speech, intercultural communication, aggression, political communication, linguistic rhetoric, communicative strategy.*

Постановка проблеми. Мова є головним інструментом політиків, адже жоден політичний режим не може існувати без комунікації. Політична комунікація забезпечує взаємодію між суспільством та владою, тобто є складовою та фактором публічної політики. Публічна політика – це специфічна форма комунікації суб'єктів політики, це діалогові стосунки, які передбачають аргументацію певної точки зору з метою переконати іншого учасника у правильності обраного рішення або змінити власну позицію. Комунікативний підхід до розуміння політики передбачає її публічність, що є підґрунтям та необхідною умовою демократії. У сильному демократичному суспільстві вмілье використання мови активно формує потрібну владі громадську думку і є важливим засобом завоювання та утримання влади [5]. На думку М. О. Діденко

“політична комунікація спрямована на досягнення перлокутивного ефекту, а саме отримання від аудиторії суспільнополітичної реакції. Комунікативний процес між учасниками політичної комунікації, як правило, має інтенціональний характер, адже обмін інформацією здійснюється з прагматичним спрямуванням” [6, с. 5]. Під час своїх промов, виступів політики ретельно підбирають мовні засоби різних рівнів. З метою переконання громади суб'єкти влади використовують лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні та інші засоби, що допомагають їм звернутися до людей зі своєю позицією та завоювати довіру народу. Прагматична спрямованість політичного дискурсу зумовлена лінгвопрагматкою, що націлена на вивчення мови в контексті та вивчення мовних засобів, що використовуються з метою впливу як на психологічний стан людини (почуття, волю, точку зору), так і на поведінку. Ознаками політичного дискурсу є інформативність, експресивність, образність, апеляція до емоцій.

В даному випадку послуговуємося англо-мовним матеріалом – низкою публічних заяв та промов президента США Джо Байдена, прем'єр-міністрів Великої Британії Бориса Джонсона, Ріші Сунака, канцлера Німеччини Олафа Шольца, президента Франції Еммануеля Макрона, верховного представника європарламенту Джозефа Бореля, президента європейської комісії Урсули Фон Дер Ляйн. Під час своїх промов, виступів політики ретельно підбирають мовні засоби різних рівнів. З метою переконання адресатів суб'єкти влади використовують лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні та інші засоби, що допомагають їм звернутися до людей зі своєю позицією та завоювати довіру народу.

Огляд останніх досліджень. Про роль комунікативних стратегій в медіа та соціальних мережах та їх вплив на сприйняття подій та настрої суспільства щодо агресії росії проти України висвітлюють українські дослідники О. Щербак, І. Шевченко, І. Морозова І. Журавська О. Політичну риторику провідних лідерів країн описують вчені Подвойська О.В., Самойлова І. В., Вискушенко С. А, Василенко В. А., Алексієвець О., Сидоренко С. Сучасні

дослідники вивчають здебільшого теоретичні та прикладні аспекти політичного дискурсу, зосереджуючи увагу на мовних та позамовних експлікаторах. Зокрема, О. Алексієвець характеризує історію та сучасність політичної лінгвістики. А. Гузак обґрунтовує наявність позитивного іміджу сучасного політичного лідера, спираючись на вербальні механізми створення. Ю. Лобода досліджує експресивні засоби в політичних промовах. С. Романюк висвітлює лінгвостилістичний потенціал інавгураційних промов. Т. Стечик окреслює лінгвопрагматичні стратегії персуазивності в дебатах і промовах сучасних американських політиків та ін. В. Гурко акцентує увагу на лінгвістичній специфіці текстів висловлювань В. Зеленського з урахуванням граматичних та стилістичних особливостей. Виокремлено повторювальні конструкції, якими послуговується мовець для підвищення позитивної патріотичної оцінки та увиразнення значущості України. Описано перформативні висловлення та короткі речення, що відіграють істотну роль в досягненні поставлених комунікативних цілей та вможливають чітку орієнтацію на реалізацію певних завдань [4].

Виклад основного матеріалу. Будь-яке мовлення є потужним засобом впливу на аудиторію. Велика кількість лінгвістичних досліджень спрямована на аналіз мовлення політичних діячів, яке характеризується використанням широкого спектру мовних засобів різноманітного значення, що відображають певну ідеологію, вектор політики певної країни або політичного діяча, забезпечуючи досягнення комунікативного й маніпулятивного характеру. Одним із проявів політичної комунікації є політична промова, яка розглядається як, спрямована на зображення певних подій, ідей, переконань і цінностей з одночасним здійсненням впливу на емоції та свідомість адресат [3, с.73]. Публічні заяви світових лідерів визначають розвиток подій на світовій арені та відображають очікування населення у їхніх країнах. У кризові часи вага того, що говорять політичні лідери, значно зростає і чинить безпосередній вплив на ситуацію у світі. Відколи Росія у 2014 році анексувала Крим і розв'язала війну

на Сході України, можна прослідкувати, як політичні заяви світових лідерів і дипломатів віддзеркалювали їхню позицію щодо агресора.

Аналіз комунікативної поведінки вищезгаданих політиків вказує на функціонування суспільно-політичної термінології, що номінують численні нові реалії та поняття, породжені часом. Наприклад, відмічаємо велику кількість лексем на позначення джерела та цілей загрози війни : *“full-scale Russian invasion”*, *“serious battlefield situation”*, *devastating war*, *“an illegal war of aggression”*, *“terrible darkness to a young and entirely innocent European democracy”*, *“brutal russian invasion”*, *“barbaric invasion”*, *“nuclear confrontation”*, *“horrible conflict”*, *“overwhelming case”*, *“psychological distraction maneuver”*. Отже, асоціативне поле атрибутів війни містить смисли з негативною конотацією, що характеризують фізичний, моральний і психологічний стан людини, а саме асоціюються із страхом, смертю, жахом, руйнуваннями, біллю, горем, стражданнями, кров'ю, ненавистю. За словами Бориса Джонсона війна проти України це *“something that is clearly black and white, good and evil, right and wrong”*[14]. Тут маємо приклад оцінних опозицій *“позитивного і негативного”*, *“добра і зла”*, *“світлого і темного”*, *“правдивого і неправдивого”*. Олаф Шольц називає інструмент загрози через словосполучення *“Putin’s aggression”*, *“Putin’s war”*, *“Putin’s ascelation”*[15]. Слід зазначити, що з 2014 року європейські політики уникали називати війну війною, а вживали замість цього лексеми *“напад”*, *“агресія”*, *“конфлік”*, *“вторгнення”*. З початком повномасштабного вторгнення їхня риторика змінилася і було визнано, що це «справжня війна», яка несе загрозу всьому світові. Вживання виокремлених одиниць на позначення цілей загрози дає розуміння того, що війна ведеться проти мирного населення.

Агресивна війна проти України призвела політиків до безпрецедентної координації дій, що вказує на те, що загрозу можна подолати лише спільними зусиллями всього світу, керуючись такими загальнолюдськими цінностями як свобода, справедливість, демократія. Ці категорії Джоозеф Байден називає

душою демократії (*the soul of democracy*), що означає *to breath free, to think freely, to innovate, to educate, to live and love openly without fear* [13].

Аналіз промов політиків на різноманітних світових самітах щодо стратегії війни в Україні вербалізується низкою фразеологізмів, метафоричних висловлювань, антитез, топонімів, антонімів тощо. Підтримка України в наданні їй військової допомоги, а також санкцій проти Росії, тактики заклику до дій вербалізується великим рядом синонімічних фраз, засобами інтенсифікації: *conventional support; an encouraging sign for Ukraine; to sustain huge support; to provide the Ukrainian people with a morale boost, and the hope for a brighter, European future; to provide Ukraine with security commitments; to agree on a three-track approach to deliver ammunition to Ukraine; to back Ukraine with everything; to help massively to strengthen Ukr's nation; to succeed in getting Putin's invader out of Ukraine; to equip Ukraine with "the stuff" they need; to support ammunition production; to kick the invaders out of Ukraine; to tighten sanctions against Russia; to intensify efforts to incentivise Member States to commonly procure the most critical and urgent defence products from the European defence industry; to stop tiptoeing around russian president; "Ukraine is our top priority"* (заклик Джозефа Бореля [11]. Остання промова Байдена на Генеральній Асамблеї ООН просякнута особливою виразністю, експресивністю, апеляцією до світового співтовариства на підтримку України у формі наполегливого питання: *"Will we sustain our support to help Ukraine win this war and preserve its freedom or walk away and let aggression be renewed and a nation be destroyed?"*. *We ensured the survival of Ukraine as a free nation. We stand firm against aggression* [13]. Вживання у промовах політиками військових термінів з приводу віроломного нападу росії на Україну вказують на необхідності всебічної військової підтримки українського народу (*more anti-tank weapons, anti-air and anti-armor equipment, long-range missile systems, attack launching rockets, armored vehicles, and fighter planes*).

Низка комунікативних стратегій політиків сформована асоціативним рядом оцінних лексичних одиниць, при чому відмічається домінувальна тенденція

використання негативної оцінної лексики, що зумовлюється необхідністю окреслення у вигідному світлі дихотомії “свій-чужий”, “хороший-поганий”, дискредитації опонента та впливу в необхідному руслі на масову аудиторію. Джозеф Байден в емоційно-експресивній формі висловлюється про росію як таку, що намагається знищити демократію не тільки в своїй країні, а й за її межами і звертається до аудиторії до здійснення на неї впливу (*Russia has strangled democracy* - Росія задушила демократію; *Russia's brutal tactics*). В політичному дискурсі американського президента є метафори, які наголошують на необхідності знищити санкціями економіку Росії, яка по-загарбницьки напала на Україну (*We aimed at the heart of Russia's economy*). Лексма *heart* вживається на позначення ключового органу людського організму, адже розуміємо, що ключовим органом економіки кожної країни є енергетика. Наприклад, використання в одному з виступів президента Америки метафори “*the throat of our democracy*” з надмінною силою підкреслює очевидну і закономірну значущість демократичних цінностей країни. “Демократія” асоціюється з людською істотою, чиє горло намагаються придушити опоненти. Слід зазначити, що метафоричність є однією з ключових характеристик політичного дискурсу, що обумовлюється тим, що метафора слугує індикатором суспільної думки та настрою, за допомогою якого певні соціальні групи намагаються поширити свої політичні точки зору.

З метою висвітлення сучасного іміджу Росії на світовій арені Джозеф Байден активно використовує ряд слів негативної семантики: *aggression, annexation, expansion, escalation, extremism, chaos, cynicism, brutal, cruel, repression, violence, horror, terror, de-Nazifying, a lie, obscene*, що належить до зони «мінус», відбивають індивідуальне негативне ставлення президента до країни-агресора.

Висновки. Отже, політична комунікація, як засіб спілкування між політиками та людьми є особливо важливою зараз в період російської агресії проти України. Вона формує у громадян здатність до самостійної оцінки подій та явищ, критичне сприйняття і ставлення до дійсності, а також виховує почуття

відповідальності та готовність брати участь у політичному житті країни, політичних процесах, які відбуваються. Когнітивно-лінгвістичний простір сучасних політиків представляє суспільно-політична термінологія, репрезентована номінативними одиницями, які позначають реалії життя суспільства, політичні явища, а також слугують для вираження світоглядної та ідеологічної позиції. Лінгвістична риторика відіграє важливу роль у формуванні громадської думки та впливу на політичні рішення. Вивчення різноманітних способів вербалізації воєнних подій потребує подальших ґрунтовних досліджень, зокрема аналізу промов політиків щодо російського вторгнення в Україну.

Список використаних джерел

1. Батринчук З. Р. Комунікативні стратегії і тактики у промовах Джо-зефа Байдена. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2020. №46, Том 1. С. 30-34.
2. Васянович Є. Психолінгвістичний аналіз асоціативного поля *війна* як фрагменту мовної картини світу українських студентів-гуманітаріїв. Том 31 (70) №1 Ч.1 2020. С.13-17.
3. Волянчук І. О. Політичний дискурс в умовах російсько-української війни: лінгвістичний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 23. Том 1. С.46-51.
4. Гурко О.В. (2022). Лінгвостилістична специфіка політичних промов В. Зеленського. *Вчені записки ТНУ. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33(72). Ч 1. №4, 18-22.*
5. А. А. Данько-Сліпцова. Політико-комунікаційні процеси формування сучасного інформаційного суспільства. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. політичних наук. Львівський держаний університет ім. Івана Франка. 232 с.
6. Діденко М.О. Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів 20 століття). Одеса, 2001. С 19.
7. Огар А. Вербалізація концепту ВІЙНА в сучасному художньому дискурсі. *Рідне слово в етнокультурному вимірі: збірник наукових праць Дрого-*

бицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2019. С. 38-47.

8. Сидоренко С. І. Риторика світових лідерів як показник їхнього ставлення до війни в Україні. *Нова філологія* (86). С. 162-169) Електронний ресурс: <http://doi.org/10.26661/2414-1135-2022-86-24>.

9. Sydorenko S. I. Diplomatic Language as a Reflection of a Political Stance Regarding the Conflict in Eastern Ukraine. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика». Том 32 (71). № 5. Ч. 1. 2021. С. 178–185.

10. Шевченко І., Морозова І., Шевченко В. Номінації агресії Росії проти України в англомовних медіа: когнітивно-прагматичний аналіз. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2022. № 95. С. 70-77.

11. EP Plenary: Speech by High Representative/Vice-President Josep Borrell on military assistance to Ukraine: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-251499>

12. EU, US urge sustained support for Ukraine in war against Russia. Speech by Ursula von der Leyen (L) at the World Economic Forum in Davos, Switzerland, January 16, 2024 [Hannes P Albert/Pool via AFP]

13. President Biden Full Speech at UN General Assembly. 24 September, 2024. 10 ; 12 A.M. EDT

14. Prime Minister Boris Johnson's Address to the Ukrainian Parliament: 3 May 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-boris-johnsons-address-to-theukrainian-parliament-3-may-2022>

15. Policy Statement by Olaf Scholz, Chancellor of the Federal Republic of Germany and Member of the German Bundestag, 27 February 2022 in Berlin. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/policy-statement-by-olaf-scholzchancellor-of-the-federal-republic-of-germanyand-member-of-the-german-bundestag-27-february-2022-in-berlin-2008378>

ЗМІСТ

Олеся БОЙКО ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ЗВО В ПЕРІОД ВІЙНИ	3
Вікторія БОНДАРЕНКО РОЗВИТОК SOFT SKILLS У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	10
Христина ВЕРБИЦЬКА МОВНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ: ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	19
Валентина ВОЛОШИНА ЗАСОБИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	25
Тетяна ГОЛОВАЧ MODERN COMMUNICATION: MASTERING MULTIPLE MODES OF EXPRESSION.....	33
Галина ГОРУН ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ЗВО	40
Роксолана ЗАПОТІЧНА AI-GENERATED CONTENT FOR LANGUAGE LEARNING	46
Марія ІВАНЧЕНКО, Тетяна ЛИПЧЕНКО TECHNOLOGIES OF TEACHING SPEAKING IN NON-LINGUISTIC UNIVERSITIES AT THE INITIAL STAGE	54
Мар'яна КАЩУК MOBILE APPLICATIONS FOR LANGUAGE LEARNING AND THEIR INTEGRATION INTO THE EDUCATIONAL PROCESS	59
Оксана КЛАК ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВИВЧЕННЯ В КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	70

Любов КУЗЬО, Іванна КАЗИМИР СПІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ШЛЯХ ДО ПОКРАЩЕННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ	78
Анжела ПОСОХОВА SPECIFICS OF THE USE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING METHODS IN POLICE UNIVERSITIES	90
Мирослава РІЙ АКТУАЛЬНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	98
Надія САЛАМІН СУЧАСНО - КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ (ЗВО)	103
Ірина СКОВРОНСЬКА РОЛЬ УСНОГО СЛОВА ТА ЖИВОГО СПІЛКУВАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ СФЕРІ	112
Оксана ФЕДИШИН МОВЛЕННЄВА СПРЯМОВАНІСТЬ НА ВИЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	119
Богдана ЮСЬКІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЩОДО ОСУДУ АГРЕСОРА І ПІДТРИМКИ МИРУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВ СВІТОВИХ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ)	126

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНИХ МОВ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ**

Збірник наукових статей

Матеріали опубліковані в авторській редакції